

ಪಾಂಡವಜಯ ನಾಟಕಂ

ಸೂತ್ರಧಾರಂ—ವೈವೇಶಿಸಿ, ಸಭೆಗೆ ವಂದನೆಗೈದು, ನಾಂದಿವೃತ್ತ
ಶ್ರೀಮತ್ಪದ್ಮಜಸೃಷ್ಟಿಗಾವುದು ಮೊದಲ್ ವಿದ್ಯಾಹುತಂಹವ್ಯಮಂ |
ತಾ ಮೇಣಾವುದು ಪೋರುದಾವುದು ಸುಹೋತ್ರಾವೀರ್ವರುಂ ಕಾಲಡಲ್!!
ಕಾಮಂ ಭೂತನಿಮಿತ್ತಶಬ್ದಗುಣ ಲೋಕವ್ರಾಣಿಗಳ್ ಧಾವವೆಂ |
ದಾಮೂರ್ಮೈಷ್ಯಕದಿಂದ ರಾಜಪ ಶಿವಂ ನಿಮ್ಮಿಷ್ಯಮಂ ನೀಡಲೀ ||

ರಾಗ—ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ ಕಾಪಿ, ಆದಿತಾಳ

ವೊರೆ ಹಿಮಗಿರಿಸುತೆಯೇ | ಕರುಣಾಕರಿಯೇ ||೫|| ಪರ್ವತಬಾಲೆಯೆ |
ಸರ್ವೇಶರಾಣಿಯೆ | ಶರ್ವಾಣಿ ಶಂಕರಿ | ಸರ್ವಮಂಗಳೆಯೆ ||೧|| ಮಂಜುಳ
ವೇಣಿಯೆ | ಕಂಜಸುಪಾಣಿಯೆ | ಮಂಜುಭಾಸಿಣಿಯೆ | ಸಿಂಜಿತನೂವುರೆ ||೨||
ಕೋಮಲಗಾತ್ರಿಯೆ | ಶಾಮಲನೇತ್ರಿಯೆ | ಕಾಮಹರನರಾಣಿ | ಸೈಕತಶುಶ್ರೋಣಿ ||

(ತೆರೆಯಕಡೆ ನೋಡಿ) ಆರೈ, ಅಲಂಕಾರ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಇತ್ತ ಬಾ.

ನಟ—(ತೆರೆಯನ್ನು ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು) ಆರೈನೇ, ಆಜ್ಞಾಧೀನಳಾದೆನು.

ಏನಪ್ಪಣೆ ?

ಸೂತ್ರ—ಆರೈ ಕೇಳು :—

ಕಂ || ಸಾರಸಮುಖಿ ಈ ಸಭಿಕರ್

ಭಾರತವಿದ್ಯಾಧುರೀಣರತಿಕುಶಲರೈ ||

ವಿಾರಿದ ಮಹಿಮಾತಿಶಯರ್ |

ಸಾರದಿ ಸದ್ಗುಣಗುಣೈಕಗ್ರಾಹಿಕರಲೈ ||

ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಸಭಿಕರನ್ನು ಯಾವ ನಾಟಕಾತಿಶಯದಿಂದ ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸೋಣ ?

ನಟ—ಆರೈನೇ, ಅಂಥ ನಾಟಕವು ಯಾವುದಿರುವುದು !

ಸೂತ್ರ—(ಯೋಚಿಸಿ) ಆರೈ ಕೇಳು :

ಕಂ || ಶಂಕರಶಾಸ್ತ್ರಿಯ ಶಿಷ್ಯಂ |

ಶಂಕರಪದಸೇನೆ ನಿರುತ ಗೈಯುವ ಶ್ಯಾಮಂ ||

ಶಂಕರದೇವನ ದಯದಿ ನಿ |

ರಂಕುಶಸನ್ಮೃದುತರೋಕ್ತಿಯಿಂ ರಚಿಸಿರ್ಪಂ ||

ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಆಡಿ ಇವರನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾಟಕಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಋತುವನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ಗಾನಮಾಡು.

ನಟ—ಆರೈನೇ ! ಈಗ ಯಾವ ಋತುವನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ಗಾನಮಾಡಲಿ ?

ಸೂತ್ರ—ಆರೈ, ಈಗಲೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವ ವಸಂತಋತುವನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ಗಾನಮಾಡು. ಈಗಲಾದರೋ

ಕಂ || ಲಾಲಿತ್ಯವನೀವುದು ಜಲ |

ಕೇಳಿಗೆ ಪವನಂಗೆ ಪಾಟಲೀಸುರಭಿತಿಯಂ ||

ನೌಲಭ್ಯವ ಪ್ರಚ್ಛಾಯದೊ |

ಳಾಲಿಸಿ ನಿದ್ರೆಗೆ ರುಚಿರತಿಪರಿಣ ದಿನಂಗಳ್ ||

ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಋತುವನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ಗಾನಮಾಡು.

ನಟ—ಅಪ್ಪಣೆ.

ರಾಗ—ಕಾಪಿ, ಆದಿತಾಳ

ಮಧುಮಾಸವು ಬಹು ಬುಧಜನರ ಮನಕೆ | ಮುದವನೀವುತಲೀಗ ವದಗವುಫದು ಕೇಳು || ಮರಗಳೆಲ್ಲವು ಚಿಗುರಿ ಮೆರೆವುತ್ತಿ ಪೂಗಳಿಂ | ಹರುಷವ ನೀವುದು ಪರಿಪರಿಯಿಂದಲಿ ||೧|| ದಾರಿಗರೆಲ್ಲ ಬಾ | ಯಾರಿ ಬಳಲುತ್ತಲಿ ಮರಗಳ ನೆರಳಲಿ ಭರದಿ ನಿದ್ರಿಸರು ||೨|| ಜಲಜಾಕ್ಷಿಯರೆಲ್ಲ ಜಲಕ್ರೀಡೆಯನಾಡಿ ಲೋಲ ರಾಗಿ ಸುಖ ಜಾಲವ ಪಡೆವರು ||೩||

ಸೂತ್ರ—ಆರೈ ! ಈ ನಿನ್ನ ಗಾನದಿಂದ ಸಭಿಕರೆಲ್ಲರೂ ಆನಂದಪರವಶರಾದರು.

ನಾನೂ ಕೂಡ ಮೈಮರೆತೆನು. ಈಗ ಯಾವ ನಾಟಕವನ್ನಾಡಿ ಈ ಸಭಿಕರನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸೋಣ ಹೇಳು.

ನಟ—ಆರೈನೇ, ಶಂಕರಶಾಸ್ತ್ರಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಶಾಮರಾಯನಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪಾಂಡವಜಯ ನಾಟಕವನ್ನು ಆಡಬೇಕೆಂದು ನೊದಲೇ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಲಿಲ್ಲವೇ ?

ಸೂತ್ರ—ಆರೈ, ಚನ್ನಾಗಿ ಜ್ಞಾಪಿಸಿದೆ. ಇತ್ತ ನೋಡು.

ಕಂ || ವಿದುರನ ವೇಷವ ತಾಳುತೆ |

ಮದಹಂಸನು ರಂಗಸ್ಥಾನದೊಳು ಬರುತಿರುವಂ |

ಆದರಿಂ ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯವ

ನೊದಗಿಸುವುದು ಸಹಜಮಲ್ತೆ ಪೋಗುವ ನಡಿಯಂ ||

ನಟ—ಅಪ್ಪಣೆ (ಎಂದು ಹೊರಡುವರು)

ಪ್ರಥಮಾಂಕ ಪ್ರಾರಂಭ

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ವಿದುರ—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ನಾನು ದುರ್ಯೋಧನನಿಂದ ಆಜ್ಞಾಪಿತನಾಗಿ ಇಂದ್ರ ಪ್ರಸ್ಥ ಪುರದಲ್ಲಿರುವ ಧರ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ದ್ಯೂತವಿನೋದಕ್ಕೆ ಕರೆತರಲು ಬಂದೆನು. (ಯೋಚಿಸಿ) ಆಹಾ ! ಪಾಪಿ ದುರ್ಯೋಧನನೇ, ಇಂಥಾ ಕೆಟ್ಟಬುದ್ಧಿ ನಿನಗೆ ಏತಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟಿತು ?

ಕಂ || ಧರ್ಮವ ತಪ್ಪದೆ ನಡೆಯುವ |

ಧರ್ಮಾದಿಗಳಿರುವವರ ಕೆಡಿಸುವೆನೆಂಬೀ ||

ದುರ್ಮದದಿಂದವರಾಂತಿಹ |

ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಲೋಪವನು ತರುವ ಕುಲಗೇಡಿಯು ನೀಂ ||

ನಾನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೇನು ? ಆತನಿಂದ ಅನುಜ್ಞಾಪನಾದ ನನಗೆ ಆತ ನಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಗದು. ಆತನಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ಹೊರಡುವೆನು.

ಕಾರವರ ಸಭೆ

(ಭೀಷ್ಮ, ದ್ರೋಣ, ಕರ್ಣ, ಶಕುನಿ, ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ, ದುಶ್ಯಾಸನ ಎಲ್ಲರೂ ಕುಳಿತಿರುವರು)

ಧರ್ಮರಾಯ—(ತಮ್ಮಂದಿರೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ಕಂ || ರುಕುಮಿಣಿಯರಸನ ದಯದಿಂ ||

ಸುಖವೇನೈ ಕಷ್ಟವಳಿದು ಮನದೊಳು ನಿರುತಂ ||

ನಿಖಿಲವು ದೈವಾಧೀನವು |

ಬಗೆಯೇನೈ ಯನ್ನ ಕರೆಯಲಟ್ಟಿದ ಕಾರ್ಯಂ ||

ದುರ್ಮೋಧನ—ಅಣ್ಣಾ ಧರ್ಮನಂದನನೇ, ಈ ಸಭಾಮಹೋತ್ಸವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾವುಗಳು ಸಂತೋಷಾರ್ಥವಾಗಿ ದ್ಯೂತವನ್ನಾಡಬೇಕೆಂದು ಕರಿಸಿದೆನು. ನೀನು ದ್ಯೂತವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಅನುಭವಶಾಲಿಯಲ್ಲವೆ ?

ರಾಗ—ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ ಕಾಪಿ, ರೂಪಕ [ಮಾಧವಮಂಗಳ]

ಲಾಲಿಸು ಧರ್ಮಜ ಪೇಳುವ ಮಾತನು | ಕೇಳಿಯೊಳಾನಂದ ಜಲಧಿಯೊಳ್ಳುಳುಗುವ ||

ಧರ್ಮ—ಕಾರವರಾಜನೆ | ಸಾರಗುಣಾಡ್ಯನೆ | ತರವಲ್ಲ ದ್ಯೂತವು ಧರಣಿಪತಿಗಳಿಗೆ ದುರ್ಮೋಧನ—ದಾಳಗಳಾಡುವ ಕೇಳಿಯಂತೀಗಲು | ಕಾಲವ ಕಳೆಯುವ ತಾಳದೆ ಕೋಪವ ||

ಧರ್ಮರಾಯ—ದ್ಯೂತವನಾಡಲು ನೀತಿಗೆ ಕುಂದಕ | ಖ್ಯಾತಿಯು ಬಾರದು ಮಾತನು ಲಾಲಿಸು ||

ದುರ್ಮೋಧನ—ಕ್ರೀಡೆಯನಾಡಲು ಮಾಡಿಹೆಸು ಮನವನು | ನೀಡುವೆ ದ್ರವ್ಯವ ಮಾಡುವೆ ಪಂಥವ ||

ಧರ್ಮರಾಯ—ರಾಜಸಮೂಹಕೆ | ಜೂಜವನಾಡ್ತುದು | ತೇಜವನಿಳಿವುದು | ಮೂಜಗದೊಳಗಿದು ||

ದುರ್ಮೋಧನ—ದ್ಯೂತದ ವಿದ್ಯೆಯಂದೀತರಬುದ್ಧಿ ಮಾತನು ನಿಲ್ಲಿಸು | ಖ್ಯಾತನೆ ಲಾಲಿಸು ||

ಧರ್ಮರಾಯ—ಯಾಕಿದಗೈಯ್ಯುವೆ ಲೋಕವು ಮೆಚ್ಚಿದು | ಸಾಕಿದು ನಿಲ್ಲಿಸು | ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತನೆ ||

ಎಲೈ ದುರ್ಮೋಧನನೇ, ಈ ಮಾಯಾದ್ಯೂತವು ಲೋಕವಿರುದ್ಧವಾದದ್ದು. ಇದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು.

ಶಕುನಿ—(ಮುಗುಳುನಗೆಯಿಂದ)

ಕಂ || ಧರಣಿಪ ಕೇಳೆ ದ್ಯೂತಜ್ಞರು |

ನಿರುತವು ಬಯಸುತ್ತಲಿಹರು ನಿಂದಿಪರೇನೈ ||

ಕರುಣಿಸಿ ಯನ್ನೊಳು ಜೂಜಿನ |

ಭರದಿಂದಾಡಲ್ವೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವೆ ನಿನ್ನಂ ||

ಧರ್ಮರಾಯ—ಈತನ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ದುರ್ಗುಣಗಳಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಸುಮ್ಮನಿರುವುದು ಹ್ಯಾಗೆ? ಎಲೈ ದುರ್ಮೋಧನನೇ! ನೀನೆ ಆಡುವೆಯೋ? ಅಥವಾ ನಮ್ಮ ಮಾವನಾದ ಶಕುನಿಯು ಕೈಲಿ ಆಡಬೇಕೋ? ದುರ್ಮೋಧನ—ಅಣ್ಣಾ ಧರ್ಮರಾಯನೇ, ನಮ್ಮ ಮಾವನಾದ ಶಕುನಿಯು ದ್ಯೂತ ವಿದ್ಯಾವಿಶಾರದನಾಗಿರುವನು. ಈತನೊಡನೆ ಆಡಬಹುದು.

ಧರ್ಮರಾಯ—ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ.

ಶಕುನಿ—ಕಂ || ಪಣರಹಿತವಾದ ಪಂಥವು |

ಜನರಿಗೆ ಸಂತೋಷಮಾಗಲಾರದು ಜಗದೊಳ್ ||

ಹಣವಂತನಾದಡೇನೈ |

ಗುಣವಿಲ್ಲದ ಸುತನು ಪಡೆದ ತೆರನಪ್ಪುದು ಕೇಳೆ ||

ಧರ್ಮರಾಯ—ನನ್ನ ಹಣವನ್ನು, ದೇಶವನ್ನು ಪಂಥವನ್ನಾಗಿದುವೆನು, ಆಡಿಸು.

ದುರ್ಮೋಧನ—(ಸಂತೋಷದಿಂದ)

ರಾಗ—ಜಲಾಬು, ಆದಿ

ಧೀರ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಬಾರೈ ಸಮರ್ಥನೆ | ಭೂರಿಗುಣಾಕರ ಬಾರೈ ಬಾರೈ || ಶಕುನಿಗೆ ಯನ್ನಯ ಸಕಲ ಸಿರಿಯನು | ಮಿಗೆ ಕೊಡುವೆನು ನಿಲ್ಲಗಲದೆ ನೀನು || ೧ || ಭೀಮಸಹೋದರ ಹೇಮಭೂಷಣಗಳ | ಪ್ರೇಮಿಸಿ ಕೊಡುವೆನು ಕಾಮಿಸೆ ನೀನು || ತೆರಳೆದೆ ನಿಲ್ಲೈ ಕರುಣಿಸಿ ಯನ್ನೊಳು | ಭರದಿಂದಾಡ್ತುದು | ಭೂರಿ ವಿದ್ಯೆಯನು ||

೬

ಪಾಂಡವಜಯ ನಾಟಕ

[ಸಂವಾದ] ರಾಗ-ಜಂಜೂಟ, ರೂಪಕ [ಲೇರಸಾಮಿ]

ಧರ್ಮರಾಯ—ಆಡುಬಾರೋ ದಾಳ ಶಕುನಿ ಗಾಡದಿಂದಲಿ | ನೀಡುವೆನು ದೇಶ
ಕೋಶ ನೋಡು ಮುದದಲಿ ||

ಶಕುನಿ—ಧರ್ಮತನಯ ಕೇಳು ನಾನು ಧರ್ಮದಿಂದಲೀ | ಮರ್ಮದಿಂದ ನಿನ್ನ
ಸಿರಿಯ ನಿರ್ಮೂಲ ಮಾಡುವೆ ||

ಎಲೈ ಧರ್ಮಜನೇ, ನಿನ್ನ ದೇಶಕೋಶಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದೆನು. ಇನ್ನೇನನ್ನು
ಪಂಥವನ್ನಾಗಿಸುವೆ? (ವೇಲಿನ ಮಟ್ಟು)

ಧರ್ಮರಾಯ—ಅನುಜರೊಡನೆ ನಾನು ಪಣವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವೆ | ಮನದ ಗರ್ವ
ವನ್ನು ಬಿಡಲೋ ನಿನ್ನ ಗೆಲ್ಲುವೆ ||

ಶಕುನಿ—ನೋಡು ಯನ್ನ ದಾಳ ಗೆದ್ದಿ ತೆಲ್ಲ ಸೋತೆಯೇ | ಇಡುವಿನ್ನೇನು ಆಡು
ವುದಕೆ ಪೊಡವಿಪತಿಯೇ ||

ಧರ್ಮರಾಯ—(ಕೋಪದಿಂದ) ದುರುಳ ಕೇಳು ದ್ರೌಪದಿಯನಿರಿಸುವೆನೀಗಳ್ ||
ತ್ವರಿತದಿಂದ ದಾಳಗಳನು ಹಾಕು ಜಯಿಸುವೆ ||

ಶಕುನಿ—ಇಗೋ ನನ್ನ ಆಟವು ಜಯಿಸಿತು (ಎಂದು ಚಪ್ಪಾಳೆ ಹೊಡೆದು
ನಗುವನು)

ವಿದುರ—ಎಲೈ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನೇ, ನಿನ್ನ ಮಗನಾದ ಈ ದೂರ್ಯೋಧನನು ಹುಟ್ಟಿದ
ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ದುಶ್ಯಕುನಂಗಳಾದವು. ಈತನಿಂದ ವಂಶಕ್ಕೆ ಅಪ
ಕೀರ್ತಿ ಬರುವುದಲ್ಲದೆ ಕುರುವಂಶವೇ ಹಾಳಾಗುವುದು. ಈ ದ್ಯೂತವನ್ನು
ನಿವಾರಿಸಿ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆ, ಆಹಾ! ಈತನೂ ಕೂಡ ಪುತ್ರನೆಂಬ
ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ಮೌನವಾಗಿರುವನು. ಆಗಲಿ, ನಾನೇ ದುರ್ಯೋಧನ
ನಿಗೆ ಹೇಳುವೆನು. ಎಲೈ ಸುಯೋಧನನೇ ಈ ಮಾಯಾದ್ಯೂತವು
ನಿಂದಿತವಾದದ್ದು, ಇದನ್ನು ವರ್ಜಿಸು!

ದುರ್ಯೋಧನ—ಏನಯ್ಯಾ ವಿದುರನೇ, ನೀನು ಯಾವಾಗಲೂ ಪಾಂಡವರ ಪಕ್ಷ
ಪಾತಿಯೇ ಅಹುದು. ಅದರಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೆಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನ
ಪಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುವುದು. ಅಂದರೆ—

ಕಂ || ದಾಯಾದಿಗಳ ಧನಂಗಳ್ |

ಮಾಯಾದಿ ಗೆಲಿದಾವು ಸುಖವಪಡೆಯದಿರುವವೀ ||

ಕಾಯವು ಧರಿಸೇಂ ಫಲವೈ |

ನ್ಯಾಯವು ನೀ ಪೇಳಬೇಡ ಕೇಳೈ ವಿದುರಾ ||

ಈತನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸುಖವಿಲ್ಲ.

ಶಕುನಿ—ಎಲೈ ದುರ್ಯೋಧನನೇ, ವಿದುರನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಬೇಡ (ಎಂದು
ಧರ್ಮರಾಯನನ್ನು ನೋಡಿ)

ಕಂ || ಧರಣಿಪ ಕೇಳ್ ನಿನ್ನನುಜರ |

ಪರಪತ್ನಿಯ ದೇಶಕೋಶವೆಲ್ಲವು ಗೆದ್ದೀಂ ||

ನಿನಗ್ಯಾತಕೆ ರಾಜತ್ವವು |

ಘನದಿಂ ಪೊರಡುವುದು ಕಾಡುಮನೆಯೆಂದೆನುತಂ ||

ದುರ್ಯೋಧನ—ಎಲೈ ಮಾವನೇ, ಈಗ ದಾಸರಾಗಿರುವ ಪಾಂಡವರ ಪತ್ನಿಯು
ಕೂಡ ನನಗೆ ದಾಸಿಯಲ್ಲವೆ? ಈಗ ಅವಳನ್ನು ಸಭೆಗೆ ಕರೆಸಿ ಮಾನ
ಭಂಗವನ್ನು ಮಾಡೋಣ.

ಶಕುನಿ—ನೀನು ಹೇಳುವುದು ನಿಶ್ಚಯ. ಆದರೆ ಈಗ ಯಾರೊಡನೆ ಆ ನೀಚಳಾದ
ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿತರಿಸೋಣ.

ದುರ್ಯೋಧನ—ಆಗಲಿ, ನಮ್ಮ ವಿದುರನನ್ನು ಕಳುಹಿಸೋಣ.

ವಿದುರ—ಇದು ಕುಲನಾಶವಾದ್ದರಿಂದ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಅವೇಕ್ಷಿಸ
ಬೇಡ. ಯಾತಕ್ಕೊಂದರೆ—

ಕಂ || ಹಿರಿಯರು ಹೇಳಿದ ನುಡಿಯಂ |

ಜರಿಯುತೆ ಮನಬಂದ ತೆರದಿ ನುಡಿಯುವ ಮನುಜಂ ||

ಉರಿಯುವ ಬೆಂಕಿಯ ಶಿರದೋಳ್ |

ಧರಿಸಿದ ತೆರನಪ್ಪುದಲ್ತೆ ವೇಳಲು ಸುಖವೇಂ ||

ದುರ್ಯೋಧನ—ಈ ವಿದುರನು ಯಾವಾಗಲೂ ಪಾಂಡವಪಕ್ಷಪಾತಿಯಾಗಿಯೇ
ಇರುವನು. ಈತನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಎಲೈ ಪ್ರಾತಿ
ಗಾಮಿಯೇ! ಈ ಪಾಂಡವರು ನಮಗೆ ಸೋತು ದಾಸರಾಗಿರುವುದರಿಂದ

ಆ ದ್ರೌಪದಿಯೂ ಕೂಡಾ ನಮಗೆ ದಾಸಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳನ್ನು ಸಭೆಗೆ ಇದ್ದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರತಕ್ಕದ್ದು. ಪ್ರಾತಿಗಾಮಿ—ಅಪ್ಪಣೆ (ಎಂದು ಹೊರಡುವನು)

ಸ್ಥಾನ ೨-ದ್ರೌಪದಿಯ ಮನೆ

ಪ್ರಾತಿಗಾಮಿ—ತಾಯಿಯೇ ವಂದಿಸುವೆನು.

ದ್ರೌಪದಿ—ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ. ಅಪ್ಪಾ ನಿನ್ನನ್ನು ಇಷ್ಟು ದೂರ ಕಳು ಹಿಸಿದವರಾರು?

ಪ್ರಾತಿಗಾಮಿ—ತಾಯಿಯೇ! ನಾನೇನೆಂದು ಹೇಳಲಿ, ಧರ್ಮರಾಯನು ತಮ್ಮಂದಿ ರೊಡನೆ ನಿಮ್ಮನ್ನೂ ಸಹಾ ಸೋತು ಕೌರವರಿಗೆ ದಾಸರಾಗಿರುವರು. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸಭೆಗೆ ಕರತರುವಂತೆ ಕುರುರಾಜನು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿರುವುದರಿಂದ ನಾನು ಬಂದಿರುವೆನು.

ದ್ರೌಪದಿ—ಎಲೈ ಪ್ರಾತಿಗಾಮಿಯೇ, ಧರ್ಮರಾಜಾದಿಗಳು ಮೊದಲು ತಮ್ಮನ್ನು ಸೋತು ನನ್ನನ್ನು ಸೋತರೋ; ಅಥವಾ ನನ್ನನ್ನು ಸೋತು ನಂತರ ತಮ್ಮನ್ನು ಸೋತರೋ? ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬರ ಹೇಳದೆನೆಂದು ಹೇಳು.

ಸ್ಥಾನ ೩-ಕೌರವ ಸಭೆ

ಪ್ರಾತಿಗಾಮಿ—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಪಾಂಡವರು ತಮ್ಮನ್ನು ಸೋತ ಮೇಲೆ ನನ್ನನ್ನು ಸೋತರೋ? ಅಥವಾ ನನ್ನನ್ನು ಸೋತಮೇಲೆ ತಾವು ಸೋತರೋ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದುಬರಹೇಳಿ ಮಾತೋಶ್ರೀಯವರು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿರುವರು.

ದುರ್ಯೋಧನ—(ಕೋಪದಿಂದ) ಈ ಪ್ರಾತಿಗಾಮಿಯೂ ಕೂಡ ಪಾಂಡವರ ಪಕ್ಷ ವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆ ನೀಚಳಾದ ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನು ಸೆಳೆತರಲು ಭಯಪಡು ತ್ತಿರುವನು.

ಎಲೈ ದುಶ್ಯಾಸನನೇ—

ರಾಗ—ಕಾಂಬೋಧಿ, ಆದಿತಾಳ (ನಿನು ನಮ್ಮಿ ನಾರ)

ಅನುಜಾನೆ ನೀನು | ಘನದಿಂದ ಪೋಗಿ |
ಮಾನಿನಿ ದ್ರೌಪದಿಯ | ಸೆಳೆತಾರೊ ಬೇಗಾ ||
ಸಾಸರಾಧಿನಿಯು ದ್ರೌಪದಿಯಮ್ಮಗೆ |

ಕೋಪದಿಂ ಮುಡಿಯ | ಪಿಡಿದು ಸೆಳೆತಾರೈ ||೧||
ಪಾಂಡವರೆಮ್ಮಗೆ | ದಾಸರಾಗಿಹರು |

ಭಂಡದ್ರೌಪದಿಯ | ಪಿಡಿದುಕೊಂಡುಬಾರೈ ||೨||
ಕ್ಷತ್ರಿಯರಾಗಿ ನಾವ್ | ಕ್ಷಾತ್ರವ ಬಿಡಬಹುದೇ |

ಶತ್ರುಲತಾಂಗಿಯ | ವಸ್ತ್ರಗಳ ಸೆಳೆಯೈ ||೩||

ದುಶ್ಯಾಸ—ಅಣ್ಣನೇ, ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆ? ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ನಡೆಯಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಸ್ಥಾನ ೪-ದ್ರೌಪದಿಯ ಮನೆ

ದುಶ್ಯಾಸ—ಎಲೈ ನೀಚಳೇ, ನಿನ್ನ ಗಂಡಂದಿರು ತಾವು ಸಹಾ ಸೋತು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೂಡ ಸೋತು ದಾಸರಾಗಿರುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಕೂಡಾ ನಮ್ಮ ದಾಸಿಯಾಗಿರುವೆ.

ರಾಗ—ಖರಹರಪ್ರಿಯ, ಏಕತಾಳ (ಚಲಿಮನಕ್ಯಾಲ)

ನಡೆಯೇ ಬೇಗ ನೀಚಳೆ | ಪಿಡಿದು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಪೋವೆನೂ |
ಮುಡಿಯ ಬಿಚ್ಚಿ ನಿನ್ನನು | ಮಾಡುವೆ ಮಾನಭಂಗವನು ||

ದ್ರೌಪದಿ— ಮುಟ್ಟಬೇಡ ಯನ್ನ ನೀನು | ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಸುಟ್ಟೋಗುವೆ |
ಕೆಟ್ಟಕೆಲಸವಿಡು ಕೇಳು | ಕಷ್ಟವಡುವೆ ನೀಚನೆ ||

ಏಕವಸ್ತ್ರಧಾರಿಯಾಗಿ | ರುವ ಯನ್ನ ಸೆಳೆಯಲೂ |
ಕಾಕುಮನುಜ ಯೋಗ್ಯವೆ | ವಿವೇಕವಿಲ್ಲದೀಗ ನೀಂ ||

ದುಶ್ಯಾಸ— ಭಂಡರಾದ ನಿನ್ನ ಪತಿಗಳು | ಕಂಡು ಕಂಡು ಸೋತಿಹರೆ |
ಭಂಡೆ ಯಮ್ಮ ದಾಸಿಯಾಗಿ | ಪುಂಡುತನವ ನೀಗೆಲೆ ||

ದ್ರೌಪದಿ— ಪತಿಗಳೆನಗೆ ಸತತವೂ | ಹಿತವು ಬಗೆಯುತಿರ್ಪರೂ |
ಪತಿತನಂತೆ ನೀನು ಯನ್ನ | ನ್ಯಾತಕೆಂತು ಕಾಡುವೆ ||

ದುಶ್ಯಾಸ— ಯಾತಕಿನ್ನು ಬಿಂಕ ನಿನಗೆ | ಘಾತಿಪೆನು ನಿನ್ನನೂ |
ಮಾತಿನಿಂದಲೇನು ಫಲ | ಮಾನಭಂಗಗೈಯುವೆ |

ದ್ರೌಪದಿ— ಮಾನವತಿಯಾದ ಯನ್ನ ! ಹೀನ ನೀನು ದೂರಲು ||
ಮನವೆಂತು ಬಂದಿತೊ | ನಾನು ಕಾಣೆ ನೀಚನೆ ||

ದುಶ್ಯಾಸ— ಸಿರಿಯ ಭರದಿಂದಲೆಮ್ಮ | ಪರಿಹಾಸಗೈದೆಯೇ |
ದುರುಳೆ ನಿನ್ನ ಬಿಡೆನು ನಾನು | ದೂರುವ್ಯಾಕೆ ನನ್ನನೂ ||

ದ್ರೌಪದಿ— ನಾಚಿಕಿಲ್ಲವ್ಯಾಕೋ ನಿನಗೆ | ನೀಚಕೃತ್ಯ ಮಾಡಲು |
ವಾಚಿಸುವದೇನಿದು | ನೀಚನೆ ಸರಿಯಲ್ಲವೋ ||

ದುಶ್ಯಾಸ— ನಡೆಯೆ ನಾನು ನಿನ್ನ ಬಲ್ಲೆ | ಮುಡಿಯ ಪಿಡಿದು ಸೆಳೆಯುವೆ |
ತಡೆಯಮಾಡಬೇಡವೆ | ಗಾಡ ಬಾರೆ ವೋಗುವ ||

ದ್ರೌಪದಿ— ಭೂರಿಶೌರ್ಯವಂತನೆಂದು | ಮಾರನಡೆಯಲಾಗದೈ |
ಯಾರುವೋವರಿಲ್ಲವೆ | ನಿನ್ನಾರು ಕಡಿವರಿಲ್ಲವೇ ||

ದುಶ್ಯಾಸ— ವೋಗುವೆಲ್ಲಿ ನೀಚಳೆ | ಬೇಗ ಪಿಡಿದೆ ನಿನ್ನನೂ |
ಹಗಗಣಗೊಳಿಸುತಲಿ | ಬಗೆಬಗೆಯಿಂ ಬಾಧಿಸೆ ||

(ಎಂದು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಬರುವನು)

ಸ್ಥಾನ ೫—ಕೌರವನ ಸಭೆ

ದ್ರೌಪದಿ— ಎಲೈ ಸಭಿಕರೆ ! ನನ್ನನ್ನು ವೀರಪತ್ನಿಯೆಂದು ಕರೆಯುವರು. ಆದರೆ
ಈ ನೀಚನು ನನ್ನನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ವೀರಪತ್ನೀತ್ವ
ವೇನಾಯಿತು ? ಈ ನೀಚನನ್ನು ತಾವಾದರೂ ದಯವಿಟ್ಟು ನಿವಾರಿಸ
ಬಾರದೆ ?

ದುಶ್ಯಾಸ— ಎಲೈ ದುಷ್ಟಳೆ, ಕೂಗಬೇಡ ಸರಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲು.

ರಾಗ—ತೋಡಿ, ರೂಪಕತಾಳ (ಮುರಾರಿಪಾದ)

ದ್ರೌಪದಿ— ವಂದಿಪೆನು ಸಭ್ಯರಿವನನ್ನೇಕೆ ಬಾಧಿಸಂ || ಪ ||
ಕುಂದಿಸುವದು ನಿಮಗೆಲ್ಲ ಸಮ್ಮತವಹುದೆ || ಅ ||

ಕೌರವಾನ್ವಯದೋಳಿಗ್ರಹಚಾರವೇನಿದು |
ಸಾರಗುಣರೆ ಸುಮ್ಮನಿಹುದು ನ್ಯಾಯವಪ್ಪುದೇ ||೧||
ಇಂದುವಂಶ ವೃದ್ಧ ಭೀಷ್ಮನಿರುವನಿಲ್ಲಿಯೇ |
ಬಾಧಿವುದು ನೀಚನಿಂತು ನೋಡಲರ್ಹವೆ ||೨||
ಪರಮಪಾಪಿಯನ್ನ ನಿಂತು ಕರೆಕರೆಗೊಳಿಸಂ |
ವರಪತಿಗಳೈವರೆನ್ನ ಪೊರೆಯಲಾಪರೇ ||೩||

ಭೀಮ—(ಕೋಪಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ)

ಕಂ || ಜಿತನಾದ ನಿನಗೆ ದ್ರೌಪದಿ |
ಪಥವೆಂತಾಯ್ತು ಕೇಳು ಧರ್ಮಜ ಸೋಲಲ್ ||
ಹತಮಾಡುವೆ ಕೌರವನನು |
ಹಿತವೇನಿದು ಪಾರ್ಥನೆನಗೆ ತಿಳುಹೈ ಜವದಿಂ ||
(ಎಂದು ಗಡಿಯನ್ನು ಎತ್ತುವನು)

ಅರ್ಜುನ—(ತಡೆದು) ಅಣ್ಣಾ, ಭೀಮಸೇನನೇ ! ನಾವುಗಳು ಮಾತನಾಡುವ
ಕಾಲವಲ್ಲ. “ದೈವಾಧೀನಂ ಜಗತ್ಸರ್ವಂ” ಎಂಬಂತೆ ಆತನ ಆಜ್ಞೆ
ಯನ್ನು ಲ್ಲಂಘಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಸುಮ್ಮನಿರು.

ವಿಕರ್ಣ—ದ್ರೌಪದಿಯು ಕೇಳಿದ ಮಾತಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು
ಕೊಡುವವರನ್ನೆ ಕಾಣೆನು. ಆಗಲಿ, ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಬಾಲಕ
ನಾದರೂ ತಿಳಿದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳುವೆನು. ಆದರೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಜನಗಳು
“ಬೇಟಿಯೂ, ಪಾನವೂ, ಭಕ್ಷಣವೂ, ಸ್ತ್ರೀಮೋಹವೂ, ದ್ಯೂತವೂ”
ಎಂಬೀ ದುರ್ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ ಮೂಢರಾಗಿರುವರು. ಆದರೆ
ಧರ್ಮಜನು ತಾನು ಮೊದಲು ಸೋತು ಆಮೇಲೆ ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನು
ಸೋತದ್ದು ಧರ್ಮವಿರುದ್ಧವಾದದ್ದು. ಇದಲ್ಲದೆ ರಜಸ್ವಲೆಯಾಗಿರುವ
ಈಕೆಯನ್ನ ಸಭೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಬಂದದ್ದು ಶುದ್ಧ ಅನ್ಯಾಯ.

ಕರ್ಣ—(ಕೋಪಿಸಿಕೊಂಡು) ಛೇ ! ಛೇ ! ವಿಕರ್ಣನೇ, ನೀನು ಯಾವ
ನೀತಿಯನ್ನರಿತು ಈ ರೀತಿ ಮಾತನಾಡುವೆ ?

ಕಂ || ಹಿರಿಯರು ತಿಳಿಯದ ನೀತಿಯ |
ತರಳನೆ ನೀನೆಂತು ಬಲ್ಲೆ ಸರಿಯಲ್ಲವು ಕೇಳೆ ||
ತರವೇಂ ಪತಿಯಳಸೋಲಲ್ |

ಪರಿಣಾಮವು ನೋಡು ನೀನು ನಡೆಯುವದೆಲ್ಲಂ ||
ಆದರೆ ನೀನು ರಜಸ್ವಲೆಯಾದ ಈಕೆಯನ್ನು ಸಭೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು
ಬಂದದ್ದು ಅಧರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳುವೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳಿಗೆ
ಒಬ್ಬ ಪತಿ ಇರುವನು. ಈಕೆಗೆ ಐದುಜನ ಪತಿಗಳಿರುವದರಿಂದ ಈಕೆಗೆ
'ಬಂಧಕಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರು. ಈಕೆಯ ಸೀರೆಯನ್ನು ಸೆಳೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರೂ
ದೋಷವಿಲ್ಲ.

ದುರ್ಮೋಧನ—ಎಲೈ ದುಶ್ಯಾಸನನೇ, ಯಾತಕ್ಕೆ ಈ ರೀತಿ ಈಕೆಯನ್ನು
ನೋಡಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿರುವೆ? ಈಕೆಯು ಉಟ್ಟಿರುವ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸೆಳೆದು
ನಿರ್ವಾಣವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸು.

ದುಶ್ಯಾಸ—ಅಪ್ಪಣೆ (ಎಂದು ದ್ರೌಪದಿಯ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಸೆಳೆಯುವನು)
ವಿದುರ } ಪಾಂಡವರೇ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನಿಮಗೆ ಶ್ರೀಯಸ್ಸು ಕೊಡುವನು.
ಭೀಷ್ಮ } ಚಿಂತಿಸಬೇಡಿ.
ದ್ರೋಣ }

ದ್ರೌಪದಿ—ಆಹಾ! ಆಪದ್ಭಾಂಧನ, ಅನಾಥರಕ್ಷಕ, ದ್ವಾರಕಾಪುರಿವಾಸ,
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಯನ್ನ ಕಷ್ಟವನ್ನು ನಿವಾರಿಸು.

ರಾಗ—ತೋಡಿ, ಏಕತಾಳ (ಮಾತನಾಡೋ ಮೋಹಪುತ್ರ)

ದ್ವಾರಕಾಪುರಿವಾಸ ಕೃಷ್ಣ | ಪೊರೆವುದೆನ್ನನು |
ದುರುಳನೆನ್ನ ಮಾನಭಂಗ | ಗೈಯ್ಯುತಿರ್ಪನೆ ||
ದ್ರೋಣ ಕೃಪಾರ್ಯ | ಭೀಷ್ಮರೆನ್ನನೀತನು |
ಮಾನಭಂಗ ಗೈಯ್ಯುತಿಹನು | ಏನಪೇಳ್ವೆನು ||

ದ್ರೋಣ—ಎಲೈ ದುರ್ಮೋಧನನೇ, ಈಕೆಯು ವೀರಪತಿವ್ರತಿಯು. ಈಕೆ
ಯನ್ನು ಮಾನಭಂಗ ಮಾಡುವುದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ನಿಲ್ಲಿಸು, ನಿಲ್ಲಿಸು.

ಕೃಪಾ—ಎಲೈ ಕುರುಭೂಪನೇ, ನಿನಗಿಡು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ.

ಕಂ || ಕುರುವಂಶದಿ ನೀಂ ಪುಟ್ಟಿದೆ |
ತರಳನೆ ನಿನಗಿಂತು ಮಾಡೆ ತರವಲ್ಲವು ಕೇಳೆ ||
ಹಿರಿಯರ ಮಾತನು ಲಾಲಿಸು |
ಬರಿದೇತಕೆ ನಿಂದೆಪಡುವೆ ತೊರೆವುದು ಇದನಂ ||

ಇದು ಬಹಳ ಕೆಟ್ಟ ಕಾರ್ಯವಾದದ್ದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಬೇಡ.

ಭೀಷ್ಮ—ಕಂ || ಹರಿಮೇಲೆ ಕರಿಯು ಸಂಗರ |
ಭರದಿಂ ಮಾಳ್ವಂದದಿಂದ ದುರ್ಮೋಧನನೇ ||
ಪರಿಹಾಸ್ಯಗೈಯ್ಯುಲುಚಿತವೆ |
ವರದಿಂದುದಿಸಿದರು ಪಾಂಡವರೈವರು ಕೇಳೈ ||

ದ್ರೌಪದಿ—ಆಹಾ! ಈ ನೀಚನು ಯನ್ನ ಮಾನಭಂಗವನ್ನು ಮಾಡುವನಲ್ಲ!

ರಾಗ—ಮುಖಾರಿ, ಏಕತಾಳ (ನಡುಗಾಡೊಳು):
ಯಾದವಕುಲದರಸನೆ ನೀಂ ಮೋದದಿಂ ಪೊರೆಯೈ ||ಅ||
ಕೃಪಾಳುವೆಂದು ನಿನ್ನ ಪಾದವನ್ನು ನಂಬಿದೆ |
ಅನಾಥಳಾದ ಯನಗೆ ದಿಕ್ಕುಕಾಣೆ ಶ್ರೀಹರಿ |
ಮೌನೀಂದ್ರವಂದಿತನೇ ಯನ್ನ ಮಾನ ರಕ್ಷಿಸೋ ||
ಸುರಲೋಕವಂದ್ಯನೆನ್ನ ನೀನು ಪೊರೆವುದೀಗಲೂ |
ದುರುಳ ಮಾಳ್ವ ಮಾನಭಂಗವನ್ನು ನೋಡುತ್ತೀಗಲೂ ||

ಭೀಮ—(ಕೋಪಗೊಂಡು)

ಕಂ || ಕೇಳಿರಿ ಸಭ್ಯರ್ಕಳೆ ನೀವ್ |
ಖೂಳನು ಪಾಂಚಾಲಿಯನ್ನು ಭಂಗವಗೊಳಿಸಂ ||
ಶೀಳುವೆ ಇವನಂ ರಕ್ತದ |
ಪಾಳಿಯನಾಂ ಕುಡಿಯದಿರೆ ಕುಲಾಧಮನಪ್ಪೇಂ ||

ವಿದುರ—ಈ ದ್ರೌಪದಿ ಕೇಳುವ ಮಾತಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡುವವರೇ
ಇಲ್ಲ. ಈ ವಿಕರ್ಣನು ಬಾಲನಾದರೂ ಧರ್ಮವಾಗಿ ಹೇಳಿದನು.
ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ಪಾಪವು ಅನ್ಯತದೋಷವು ಕೂಡ
ಬರುವುದು.

ಭೀಷ್ಮ—ಕಂ || ಸರಸಿಜನಯನೆಯ ಧರ್ಮಜ |
ಪರಿಕಿಸುತುತ್ತರವ ಪೇಳಲಪ್ಪುದು ನಿನಗೇ ||
ಪರಿಭವವಂ ಕೊಟ್ಟಾತನು |
ಭರದಿಂದನುಭವಿಸನದರ ಫಲವಂ ಕೇಳೆ ||

ಕರ್ಣ—ಎಲೈ ಸುಂದರಿಯೇ, ನಿನಗೆ ಐದುಜನ ಪತಿಗಳಿರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಒಬ್ಬನೇ ಇದ್ದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲವೆ? ಆದ್ದರಿಂದ ದುರೋಧನನನ್ನು ವರಿಸು.

ದುರೋಧನ—ಎಲೆ ನೀಚಳಾದ ಪಾಂಚಾಲಿಯೇ, ರಾಜಸೂಯ ಯಾಗದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ನೀನು ಪರಿಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆ? ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಈಗ ನನ್ನ ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೋ (ಎಂದು ತೊಡೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವನು.)

ದ್ರೌಪದಿ—ಎಲೈ ನೀಚನೇ, ನನ್ನನ್ನು ಆಡಬಾರದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ಮನಸ್ಸು ನೋಯಿಸಿದೆ. ನೀನು ಯಾವ ಅಂಗದಮೇಲೆ ನನ್ನನ್ನು ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯೋ ಅದೇ ಅಂಗದಿಂದಲೇ ನಿನಗೆ ಮರಣಪ್ರಾಪ್ತಿ ಯಾಗಲಿ (ಎಂದು ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡುವಳು)

ದ್ರೋಣ, ಭೀಷ್ಮಾದಿಗಳು—ಹರಿಹರೇ (ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಿರುವರು)

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ—(ಭಯದಿಂದ ನೊಂದವನಾಗಿ) ಎಲೈ ದುರೋಧನನೇ! ವೀರ ಪತಿವ್ರತಿಯಾದ ಈಕೆಯನ್ನು ಮಾನಭಂಗ ಮಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ (ಎಂದು ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನು ಕುರಿತು)

ರಾಗ—ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ ಕಾಸಿ, ಆದಿಶಾಳ (ಪೂರೆ ಶಂಕರಾ)

ಯಾತಕಿಂತು ನೀನು ಕೋಪವ ಮಾಡುವೆ ||ಪ||

ಸುತಗೆ ಶಾಪವನು ಕೊಡದೆ ಕಾಪಾಡು ||ಅ||

ಭ್ರಷ್ಟನಿವನು ಕೇಳು ಕಷ್ಟವಿತ್ತ ನಿನಗೆ |

ಶಿಷ್ಯಳೇ ಮನ್ನಿಸು ದುಷ್ಟನನ್ನು ಈಗ

ಕೇಳು ಯನ್ನ ಮಾತ ತಾಳು ಶಮನವಾ |

ಪಾಲಿಸೆನ್ನ ಸುತನ ಲಾಲಿಸಿ ಮಾತನಾ

||೧||

||೨||

ಮನಬಂದ ತೆರದಿ ನೀನಿರು ಮಾನಿನಿ |

ಹೀನನೆನ್ನಸುತ ಏನಮಾಡಲಿನ್ನು

||೩||

ಎಲೆ ಕುಲಪಾವನೆಯಾದ ದ್ರೌಪದಿಯೇ, ನೀನು ನಿನ್ನಿಷ್ಟದಂತಿರು. ವ್ಯಸನವನ್ನು ಬಿಡು.

ದ್ರೌಪದಿ—ಎಲೈ ಪೂಜ್ಯನಾದ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಮಹಾರಾಯನೇ, ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದು ನಿಜವಾದ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಪತಿಗಳ ಮತ್ತು ನನ್ನ ದಾಸತ್ವವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸು. ನಿನ್ನನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಧೃತ—ಎಲೆ ದ್ರೌಪದಿಯೇ ನಿನ್ನಿಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ನಡೆಸಿಕೊಡುವೆನು. (ಧರ್ಮರಾಯನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ) ಎಲೈ ಧರ್ಮನಂದನನೇ, ನೀನು ಪೋಗಿ ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥ ಪುರದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಮಾಡು. ನನ್ನ ಮಗನಾದ ದುರೋಧನನು ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಮನದಲ್ಲಿಡಬೇಡ.

ಧರ್ಮ—ತಂದೆಯೇ, ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ನಡೆಯುವೆನು (ಎಂದು ದ್ರೌಪದಿ ಯೊಡನೆ ತೆರಳುವರು.)

ಕರ್ಣ—ಎಲೈ ದುರೋಧನನೇ, ಕೇಳು,

ಕಂ || ಸುಲಭದಿ ಜ್ಞಾತಿಗಳೆಮ್ಮಗೆ |

ಸಿಲುಕಿರಲುಪೇಕ್ಷೆಗೈದು ಬಿಡಲಪ್ಪುದೆ ಮೇಣ್ ||

ತಿಳಿದೆನು ನಿಮ್ಮಯ ಮನವನು |

ಗಳಿಸಿದ ರಾಜ್ಯವದು ಮರಳಿ ಬರ್ಪುದು ನಿಜವೇ ||

ಛೇ ! ಛೇ ! ಸುಲಭವಾಗಿ ಕೈವಶವಾದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಿಡುವುದು ಸರಿಯಾದುದಲ್ಲ.

ದುಶ್ಯಾಸ—ಅಣ್ಣನೇ ! ಪಾಂಡವರನ್ನು ಪುನರ್ಧ್ಯೂತಕ್ಕೆ ಕರೆಸು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಾನು ಸುಮ್ಮನಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಶಕುನಿ—ಎಲೈ ಸುಯೋಧನನೇ, ಪಾಂಡವರನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ನಿನ್ನ ದಾಸ ರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದೆನು. ಅವರನ್ನು ಬಿಡಬಹುದೇ ? ದುಶ್ಯಾಸನನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡು.

ದುರೋಧನ—ಮಾವನೇ ! ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟದಂತೆ ಮಾಡುವೆನು (ಎಂದು ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ದುಃಖದಿಂದ)

ರಾಗ—ಫರಜು, ರೂಪಕ [ಸರಸೀರುಹಾಕ್ಷಿನಾ]

ತಂದೆಯೆ ಜಗದೊಳು ಬದುಕಿ ಫಲವೇನೂ | ಬಂದ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಬಿಡು
ವುದುಚಿತವೆ || ೨ || ಜ್ಞಾತಿಗಳನ್ನು ನಾ ತಾತನೆ ಜೈಸಿದೆ | ಈತರ
ಗೈದೆಯೆ ನೀತಿಯೆ ನಿನಗಿದು || ೧ || ಕಾಲಸರ್ಪವು ಕೈಗೆ ಸಿಲುಕಿದ
ಕಾಲದಿ | ತೊಲಗಿಪುದುಚಿತವೆ ಪೂತನೆ ಕೇಳೈ ||೨|| ಯಾತಕೆ ರಾಜ್ಯವು
ಯಾತಕೆ ಸೌಖ್ಯವು | ತಾತನೆ ಕಾಡಿಗೆ ನಾ ತೆರಳುವೆನು || ೩ ||

ಎಲೈ ತಂದೆಯೇ ! ಪಾಂಡವರನ್ನು ಪುನರ್ದ್ಯೂತಕ್ಕೆ ಕರೆಸದಿದ್ದರೂ ನಾನು
ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡುವೆನು.

(ಎಂದು ಕಾಲು ಪಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವನು)

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ—ಎಲೈ ಮಗನೇ ! ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟದಂತಿರು. ನಾನು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ
ಮಾತನಾಡುವುದಿಲ್ಲ (ಎಂದು ಹೊರಡುವನು)

ದುರ್ಯೋಧನ—ಎಲೈ ಪ್ರಾತಿಗಾಮಿಯೇ ! ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥ ಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ
ಪಾಂಡವರನ್ನು ಪುನರ್ದ್ಯೂತಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.

ಪ್ರಾತಿಗಾಮಿ—ಅಪ್ಪಣೆ. (ಎಂದು ಹೊರಡುವನು)

(ಪುನರ್ದ್ಯೂತ ಪರೋಕ್ಷ-ಪಾಂಡವರು ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಡುವರು)

ಪುರಜನರು—ಆಹಾ ! ಪಾಪಿ ದುರ್ಯೋಧನನು ಧರ್ಮದಿಗಳನ್ನು ಮಾಯಾ
ದ್ಯೂತದಿಂದ ಸೋಲಿಸಿ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಓಡಿಸಿದನು. ನಾವು ಈ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲೆ
ದ್ದರೆ ಏನು ಅನರ್ಥ ಸಂಭವಿಸುವುದೋ ? ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವೂ ಕೂಡ
ಧರ್ಮರಾಯನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೋಗೋಣ.

ರಾಗ—ನೋಟು (ಹುಡುಗರೇ ನೀವಾಡದೆ)

ಕಾನನಕೆ ತೆರಳುವಾ ಜನರೆ ಬನ್ನಿ ಬೇಗದಿಂ |
ಹೀನ ಸುಯೋಧನಂ ಮಾನವಿಲ್ಲದ ಮನುಜಂ || ೧ ||
ಏನು ಸುಖವೀ ಪುರದಲಿ ಕಾನನದಲಿ ಮೋದದಿ |
ಮುನಿಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುತಲಿ ಘನದಿ ಬಾಳ್ವ ಬನ್ನಿರಿ || ೨ ||

ಕಾಡು ಸುಖವೆಮಗೆ ನಾಡಿನೊಳಗೇನಿದೆ |
ಬೇಡ ದುಷ್ಟಸಹಾಯಂ ಕೇಡು ಬಹುದು ನಿಶ್ಚಯಂ || ೩ ||
ನೀಚನೊಡನೆ ದಾಸವು ವಾಚಿಸುವುದನರ್ಹವು |
ಸಾಜವಾಗಿ ಕಾಡು ಸೇರಿ ಮೋದದಿರುವ ಬನ್ನಿರಿ || ೪ ||

ಸ್ಥಾನ ೬—ಅರಣ್ಯ

(ಪಾಂಡವರು ಮಾರ್ಗಾಯಾಸವನ್ನು ನಟಿಸುತ್ತಾ ದುಃಖದಿಂದ ಬರುವರು)

ದ್ರೌಪದಿ—

ರಾಗ—ಮುಖಾರಿ, ಅಟತಾಳ (ಮಗನೆ ಏನಾದೆ)

ನಡೆಯಲಾರನೋ ಕಾಂತಾ ಕಾಡೊಳು ನಾನು ||೫||
ಪೊಡವಿಪ ಸೂರ್ಯನು ಸುಡುತಿರ್ಪನೀಗಲು || ೬ ||
ಚರಣದಿ ಮುಳ್ಳುಗಳು ತುಳಿದು ತುಳಿದು ಸುರಿಯು |
ತ್ತಿಹುದು ರಕ್ತ ಧರಣಿಪತಿಯೆ ನೋಡು ಕರೆಕರೆಪಡುವುದು || ೧ ||
ಕಾದಿರುವಿಭೂಮಿಯೊಳಾರ್ತಳಾಗಿ ಪಾದವನೆಂತಿಡಲೀ |
ಬದುಕುವಂತಿಲ್ಲವು ಜ್ಯದಯ ತಲ್ಲಣವುದು || ೨ ||
ಪಾಂಡವರ ಪತ್ತಿಯಾಗಿ ಕಾಡೊಳಗಿಂತುಪಡುತಿರ್ಪ ಕಷ್ಟವನು |
ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನೆ ಕಂಡು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು || ೩ ||
(ಎಂದು ನಡೆಯಲಾರದೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಳು)

ಧರ್ಮರಾಯ— (ದುಃಖದಿಂದ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾ)

ರಾಗ—ಮುಖಾರಿ, ಜಂಪೆ [ನೋಡುವುದಸಾಧ್ಯವು]

ನಳಿನಾಂಬಕಿ ಬಳಲಿರ್ಪಳು ನಡೆಯಾದಿಯಂತೂ |
ಲಲಿತಾಂಗಿಯ ಕಷ್ಟವನು ನೋಡುವದೆಂತೂ || ೧ ||
ಪುರದೊಳಗತಿ ಸೌಖ್ಯದೊಳರುತಿರ್ದೀಕೆಯನಂ |
ಕರೆತಂದನು ಕಾಡಿಗೆ ನಾನೆಂತಹ ಖಳನೋ || ೨ ||
ಸುಡುತಿರ್ಪುದು ನೆಲವೆಲ್ಲವು ಅಡಿಯಿಡೆ ಕಷ್ಟಂ |
ಕಡುಪಾಪಿಯು ನಾನೀಕೆಯ ಕಷ್ಟವಗೊಳವೇಂ || ೩ ||

ಭೀಮ—ಆಹಾ ! ಈ ಸುಕೋಮಲಾಂಗಿಯಾದ ದ್ರೌಪದಿಯು ಪಡುವ ಕಷ್ಟವನ್ನು ನೋಡಿ ಪಾಪಿಯಾದ ನಾನು ಹೇಗೆ ಸಹಿಸಲಿ ?

ಕಂ || ಕಮಲಾಕ್ಷಿಯು ಬಳಲಿರ್ಪಳು |

ಅಮಮಾ ಬಹುಕಷ್ಟವಾಯ್ತು ಪಾಪಿಯ ದೆಸೆಯಿಂ ||

ಶ್ರಮೆಪಡುವ ಕಾಲವದಗಿತು |

ಕಮಲಾಸನ ಬರೆದ ಲಿಖಿತ ಮಾರಲು ತರವೇ ||

ದೈವವಿಲಾಸಕ್ಕೆ ಯಾರುತಾನೆ ಏನು ಮಾಡ್ಯಾರು ?

ಅರ್ಜುನ—ಆಹಾ ! ಈಕೆಯು ಪಡುವ ಕಷ್ಟವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಹಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಷ್ಟವನ್ನು ನೋಡುವುದಾದರೆ ಪರ್ವತವೂ ಕೂಡ ಸೀಳಿ ಹೋಗುವುದು.

ಕಂ || ಸರಸಿಜಮುಖಿಯಳು ಕಾಡೊಳು |

ಪರಿಪರಿಯಿಂ ಕಷ್ಟಪಡುತೆ ಬಳಲತಲಿರ್ಪಳು ||

ದುರುಳನು ನಾನಿದ ನೋಡಲ್ |

ಬರವನು ಫಣಿಯೊಳಗೆ ಪಾಪಿ ಬ್ರಹ್ಮನದೇಕೋ ||

ನಕುಲ ಸಹದೇವರು—ಅಣ್ಣನೇ ! ಈ ಬಿಸಿಲಿನ ತಾಪದಿಂದ ನಡೆಯಲಾರೆವು. ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳು ತಗುಲಿ ರಕ್ತವು ಸುರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಣವು ನಿಲ್ಲುವಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ (ಎಂದು ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳುವರು.)

ದ್ರೌಪದಿ—ಎಲೈ ಧರ್ಮನಂದನನೆ ! ಈ ಬಿಸಿಲಿನ ತಾಪದಿಂದ ಬಹಳ ಬಳಲಿರುವೆನು. ನಾನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನಿಡಲಾರೆನು. ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆ ಬಹಳವಾಗಿ ಬಾಧಿಸುತ್ತಿರ್ಪುದು.

(ಎಂದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಳು)

ಧರ್ಮರಾಯ—ಕಂ || ಎಳೆಬಾಳೆಯ ಸುಳಿಯಂದದ |

ಲಲಿತಾಂಗವು ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ಬಾಡಿಹುದು ಸುಖಂ |

ಕಳೆದೀವನಕ್ಕೆದಿದ ಕೋ |

ಮಲೆ ನೀನೀತಾಸಕೆಂತು ಸೈರಿಪೆಯಕಟಾ ||

ಈ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಆಶ್ರಮವು ಕಾಣುವುದು, ಎಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವ ಬನ್ನಿ.

(ಎಂದು ತೆರಳುವರು)

ಪ್ರಥಮಾಂಕ ಸಂಪೂರ್ಣಂ

ದ್ವಿತೀಯಾಂಕ ಪ್ರಾರಂಭ

ಸ್ಥಾನ ೧—ಧೌಮ್ಯರ ಮನೆ

ಪಾಂಡವರು—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ಧರ್ಮ—ಆಹಾ ! ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ ? ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನನ್ನನ್ನೇ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಬಂದು ಅನ್ನೋದಕಗಳಲ್ಲದೆ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುವರಲ್ಲಾ !

ಕಂ || ಪುರದೊಳು ಮೃಷ್ಯಾನ್ನವ ಪರಿ |

ಪರಿಯಿಂದಲಿ ಭುಜಿಸಿ ಸುಖದೊಳಿದರು ಪಾರ್ವರ್ ||

ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿಹರಶನಕೆ |

ಪರಿಯಾವುದೊ ಕಾಣೆ ನಾನು ಕೃಷ್ಣನೆ ಪೊರೆಯೈ ||

ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಧೌಮ್ಯರೇ ! ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನನ್ನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಬಂದು ಅನ್ನೋದಕಗಳಲ್ಲದೆ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುವರಲ್ಲ. ನಾನು ಬಹಳ ಪಾಪಿವನು.

ರಾಗ—ತೋಡಿ, ಆದಿತಾಳ (ಕೊಂಡುಕೊಂಬುದೆನ್ನು)

ಲಾಲಿಸು ಮೌನಿಯೆ ಪೇಳುವ ಮಾತನು || ಪ ||

ಜಾಲಮಾಡದೆ ಕೃಪಾಲವಾಲನೆ ನೀಂ || ಅ ||

ಭೂಸುರರೆಲ್ಲರೂ ಹಸಿದು ಬಾಯಾರುತೆ |

ನಶಿಸುತ್ತಲಿರ್ಪರು ಪರಿಯೇನೊ ಕಾಣೆನೇ

|| ೧ ||

ಮಂದವಾಯಿತು ಮತಿ ಮುಂದೇನು ತೋರದು |
 ವಂದಿವೆ ನಿನ್ನನು ಕುಂದನು ನೀಗಿಸೈ || ೨ ||
 ಭೋಜನವಿಲ್ಲದೆ ಈ ಜನ ಸಾಯುವುದು |
 ಜಗದಪಕೀರ್ತಿಗೆ ಭಾಜನನಾದೆನು || ೩ ||
 ಮಹಾತ್ಮರೇ ! ಇವರಿಗೆ ಅನ್ನೋದಕಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲದೆ
 ಪರಮ ಪಾಪಿಯಾಗುವೆನಲ್ಲಾ ! ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಮಾರ್ಗವನ್ನು
 ತೋರಿಸಿ.

ಧೌಮ್ಯ—ಎಲೈ ಧರ್ಮರಾಯನೇ, ಸಂಸಾರವು ಸಾರವಿಲ್ಲದ್ದು. ಸುಖ
 ದುಃಖಾದಿಗಳು ಜೀವನಿಗಲ್ಲದೆ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯ
 ಜನ್ಮವೆತ್ತಿ ವೃಥಾ ಆಸೆಬಿದ್ದು ಪ್ರಯೋಜನವೇನು ?

ಧರ್ಮ—ಕಂ || ಧರಣೀಸುರ ಕೇಳಿವರಂ |
 ಪರಿವೋಷಿಸೆ ದಾರಿಕಾಣೆನದರಿಂ ನಿನ್ನಂ ||
 ಕರಮುಗಿದು ಬೇಡಿಕೊಂಬೆನು |
 ಪರಿಪಾಲಿಸು ಪಾಪದೂರ ಪುಣ್ಯಶರೀರಾ ||

ಧೌಮ್ಯ—ಎಲೈ ಧರ್ಮರಾಯನೇ ! ಸೂರ್ಯನು ಉತ್ತರಾಯಣಗತನಾಗಿ
 ರಸವಂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ದಕ್ಷಿಣಾಯನದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಸ್ವರೂಪ ಔಷಧಿ
 ಗಳುಂಟುಮಾಡಿ ಚಂದ್ರಕಿರಣಾಮೃತದಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ತಂಪನ್ನುಂಟು
 ಮಾಡಿ, ಆದರಿಂದ ಅನ್ನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವನು. ಆದಕಾರಣ ಅನ್ನವು
 ಸೂರ್ಯಾಧೀನವಾದ್ದರಿಂದ ಆತನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೆ ನಿನ್ನ ಮನೋ
 ಭೀಷ್ಮವು ನೆರವೇರುವುದು.

ಭೂಪಾಳಿ—ರೂಪಕ

ಧರ್ಮ—ರಾರಾಜಿಸುತಲಿ ತೋರುತ್ತಲಿರುವೆ ಭೂರಿತೇಜೋರಾಶಿಯೆನಿಸಿ || ೪ ||
 ತರುಣಾರುಣಾಕಾಂತಿ ಮೆರೆಯುತ್ತ ಜಗದೊಳು |
 ಪರಿಪಾಲಿವೆ ಜನಗಂ || ೧ ||
 ಭೂಸುರವೃಂದವು ಅಶನವು ಕಾಣದೆ |
 ನಶಿವುದು ಬೇಡುವೆ ಪೋಷಿಸುಲಿವರನು || ೨ ||

ಜಗಕೆ ಸುಲೋಚನ | ನಿಗಮವೇದ್ಯಾವನ |
 ಸುಗುಣಗುಣಾಕರ ಬಗೆವೆನು ಭಾಸ್ಕರ || ೩ ||
 ಕಂ || ವಂದಿವೆ ಸರಸಿಜಬಾಂಧವ |
 ಬಂದಿರುವೀಜನರು ಕಷ್ಟಪಡುವುದರಿಂದಂ ||
 ಇಂದಿವರಂ ಕಾಪಾಡಲು |
 ಮುಂತೋರದು ಯನಗೆ ದಯದಿ ಪಥವಂ ತೋರೈ ||

ಸೂರ್ಯ—(ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ)

ರಾಗ—ಜಂಗಲ್ (ಅರಳಿದ ಸಂಪಿಗೆ)

ಮೆಚ್ಚಿದೆ ಮೆಚ್ಚಿದೆ ನಿನ್ನಯ ಭಕ್ತುತಿಗೆ ಸ್ವಚ್ಛಭಕ್ತನೆಂದೂ |
 ಇಚ್ಛಿಸಿದ ಕೋರಿಕೆಗಳ ಕೊಡುವೆನು ಮನದ ಚಿಂತೆಯ ನೀಗೈ || ೧ ||
 ಭೂಸುರವರ್ಗಕೆ ಭೋಜನ ನೀಡೈ ಕೊಡುವೆನಕ್ಷಯಪಾತ್ರಂ |
 ವೋಷಿಸು ಪರಿವಾರಸಹಿತವಾಗಿ ಅನ್ನವಕ್ಷಯವಹುದೈ || ೨ ||
 ನಿನ್ನ ವತ್ತಿಯು ಈ ಅಕ್ಷಯಪಾತ್ರಿಯನ್ನು ತೊಳೆದಿಟ್ಟು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ
 ನನ್ನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಅನ್ನವು ಅಕ್ಷಯವಾಗು
 ವುದು. ಈ ಹದಿಮೂರು ಸಂವತ್ಸರಗಳು ಕಳೆದನಂತರ ನಿನಗೆ ಅಪರಿ
 ಮಿತಗಳಾದ ಸುಖವುಂಟಾಗುವುದು. ಈ ಪಾತ್ರಿಯನ್ನು ದ್ರೌಪದಿಯ
 ಕೈಗೆ ಕೊಡು.

(ಎಂದು ಅಕ್ಷಯಪಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕೊಡುವನು.)

ಧರ್ಮ—ಅಪ್ಪಣೆ (ಎಂದು ಹೊರಡುವನು)

ಸ್ಥಾನ ೨—ದುರ್ರೋಧನನ ಸಭೆ

ದುರ್ರೋಧನ—ಎಲೈ ಕರ್ನನೆ ! ನಮ್ಮ ಮಾವನಾದ ಶಕುನಿಯಿಂದ ಜ್ಞಾತಿ
 ಗಳಾದ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಕಾಡಿಗ ಓಡಿಸಿದೆನು. ಇದರಿಂದ ನನಗೆ
 ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯವುಂಟಾಯಿತು (ಎಂದು ಶಕುನಿಯನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಿಕೊಂಡು)

ರಾಗ—ಕೇತಾರಗೌಳ, ಅಟತಾಳ (ಚಲಿಯಲವಲಿವುದು)

ಈತನಿಂದೆನಗೆ ಲಭಿಸಿತ್ತೈಶ್ವರ್ಯವು |
 ಪೂತನಿಂ ಕಾರ್ಯವು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡೆನು || ೫ ||

ಕುಂತಿಯ ಮಕ್ಕಳ ಪಂಥದಿ ಸೋಲಿಸಿ |
 ಇಂತಪ್ಪ ಭಾಗ್ಯ ಪೊಂದಿದೆ ನಾನೀಗ ||೧||
 ಯನಗೆ ಸಹಾಯವ ಗೃಹಿಹ ಮಾವಗೆ |
 ಮಣಿವೆನು ಮುದದಿಂದ ಮನದಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ||೨||
 ಧನ್ಯನಾದೆನು ನಾನು ಮಾನ್ಯನಿಂದೀಗಲು |
 ಗಣ್ಯದಿಂದಿಳೆಯೊಳು ಪುಣ್ಯವ ಪಡೆಯುವೆ ||೩||
 ಎಲೈ ಮಹಾನುಭಾವನಾದ ಶಕುನಿಯೇ ಕೇಳು,
 ಕಂ || ನಿನ್ನು ಸಕಾರವ ಮರೆಯೆನು |
 ಯನ್ನಯ ಜೀವನವನು ನಿನಗೆ ಕೊಡುವೆನು ಮುದದಿಂ ||
 ಇನ್ನೇನು ಗೈಯಲಾಪೆನು |
 ಸನ್ನುತನೇ ಮನ್ನಿಸೆನ್ನ ಬೇಡುವೆ ನಿನ್ನಂ ||
 ಶಕುನಿ— ಎಲೈ ದುರೋಧನನೇ ! ಆ ಪಾಂಡುಪುತ್ರರು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುವರಲ್ಲವೆ ! ಅವರ ಮುಂದೆ ನಾವು ನಮ್ಮಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತರೆ ಅವರು ತುಂಬಾ ಸಂಕಟಪಡುವರು. ಅದು ನಮಗೆ ಸಂತೋಷವಲ್ಲವೆ ?
 ಕರ್ಣ—ಎಲೈ ದುರೋಧನನೇ, ಶಕುನಿಯು ಹೇಳಿದ್ದು ಸಹಜ. ಇದಕ್ಕೆ ನಾವು ಒಂದು ಉಪಾಯ ಮಾಡಬೇಕು. ಏನೆಂದರೆ—ನಾವು ಘೋಷ ಯಾತ್ರಾ ನೆಪದಿಂದ ನಮ್ಮ ಸೈನ್ಯಸಮೇತವಾಗಿ ಹೋಗಿ ನಮ್ಮ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತೋರ್ಪಡಿಸಿದರೆ ಅವರು ಬಹಳ ಸಂಕಟಪಡುವರು.
 ಭೀಷ್ಮ—ಎಲೈ ದುರ್ಮಾರ್ಗನೇ, ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ದುಃಖಪಡುತ್ತಿರುವ ಪಾಂಡವರೆಡು ರಿಗೆ ನೀವು ಈ ರೀತಿ ಹೋಗುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ.
 ಕಂ || ಸುಡುತ್ತಿಹ ಹವ್ಯವಾಹಗೆ |
 ಕಡುಮೂಢಂ ಘೃತವ ಬಿಡುವ ತೆರನಪ್ಪುದು ಕೇಳ್ ||
 ಪೊಡವಿಯ ಜನಗಳು ಮೆಚ್ಚರು |
 ಬಿಡುಬಿಡು ಸರಿಯಲ್ಲ ಯನ್ನ ಮಾತನು ಕೇಳ್ ||
 ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.

ದುರೋಧನ—ಎಲೈ ಪಿತಾಮಹನೇ, ನಾವು ನಮ್ಮ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮರೆಮಾಚಿ ಘೋಷಯಾತ್ರಾವ್ಯಾಜದಿಂದ ಹೋಗಿಬರುವೆವು. ತಾವು ಬೇರೆ ವಿಧವಾಗಿ ಎಣಿಸಬೇಡಿ.
 ಭೀಷ್ಮ—ನೀವುಗಳು ಹಿರಿಯರ ಮಾತು ಕೇಳುವರಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ವನಸ್ಸು ಬಂದಂತೆ ಹೊರಡಿ (ಎಂದು ಹೊರಡುವನು.)
 ದುರೋಧನ—ಎಲೈ ಅನುಜನಾದ ದುಶ್ಯಾಸನನೇ, ನಾವು ಘೋಷಯಾತ್ರಿಗೆ ಹೊರಡಬೇಕಾಗಿರುವದ್ದರಿಂದ ಪುರಜನರೆಲ್ಲರೂ ಪ್ರಯಾಣಸನ್ನದ್ಧರಾಗುವಂತೆ ಡಂಗೋರಿ ಹೊಡಿಸು.
 ದುಶ್ಯಾಸ—ಅಪ್ಪಣೆ (ಎಂದು ಹೊರಡುವನು)

ಸ್ಥಾನ ೩ ಅರಣ್ಯ

(ದುರೋಧನಾದಿಗಳ ಪ್ರವೇಶ)

ಶಕುನಿ—ಆಹಾ ! ಈ ವನವು ಎಷ್ಟು ರಮಣೀಯವಾಗಿರುವುದು.
 ರಾಗ—ಶಂಕರಾಭರಣ, ಅಟತಾಳ—ಚಾವು (ನಮ್ಮ ಮಾವ)
 ವನವಿದೆಂತೂ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿಹುದು ||ಪ||
 ಮನಕಾನಂದವನೀಡುತ್ತಲಿಹುದು ||ಅ||
 ವನದೊಳು ಸರಗಳು—ಕಮಲಗಳಿಂದಲಿ |
 ಘನದಿ ಶೋಭಿಸುವುದು ಆನಂದಮಾಗಿ ||೧||
 ಮಲ್ಲಿಗೆ ಜಾಜಿ ಶಾವಂತಿಗೆ ಪುಷ್ಪಗಳ್ |
 ಉಲ್ಲಾಸವೀವುದು—ಜನರ ಮನಸಿಗೆ ||೨||
 ಕರ್ಣ—ಕಂ || ವನವಂ ವರ್ಣಿಸಲಾಗದು |
 ಜನನಾಥನೆ ವೃಕ್ಷತತಿಗಳೆಲ್ಲ ಪಲ್ಲೆ ಸುತಲೀ ||
 ಮನಕಾನಂದವನೀವುದು |
 ಘನಮಹ ಪೇಗೊ ನೆಗಳಿಂದ ಬಾಳೆಯು ಪೊಳೆಗುಂ ||
 ದುಶ್ಯಾಸ—ಎಲೈ ಕರ್ಣನೇ, ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದು ಸಹಜ. ಅತಿ ಮನೋಹರವಾಗಿರುವುದು.

ತೆರೆಯಲ್ಲಿ—ಎಲವೆಲವೋ ನೀಚನಾದ ಕೌರವನೇ, ನೀನು ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಬಂದು ನನ್ನ ವನವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದೆ. ಇಪರ ಫಲವನ್ನನುಭವಿಸುವೆ ನೋಡು.

ದುರ್ಯೋಧನ—ಕಂ || ಕುರುವಂಶದಿ ಜನಿಸುತೆ ನಾಂ |
ಪರವೈಶ್ವರ್ಯಗಳನು ಪಡೆದು ಮೆರೆಯುವ ಯನ್ನಂ ||
ತರವೇನೀತೆರ ಪೇಳಲ್ |
ದುರಿತಾತ್ಮನೆ ನಿನ್ನನೀಗ ಕೊಲ್ಲುವೆ ನೋಡೈ ||

ರಾಗ—ಕಾಪಿ, ಆದಿತಾಳ (ನಿಲ್ಲೊ ನಿಲ್ಲೊ ನಿನ್ನ ಕೊಲ್ವೆ)

ದುರ್ಯೋಧನ—ಬಾರೊ ಬಾರೊ ಖೂಳ ನಿನ್ನ ಕೊಲ್ಲುವೆನೀಗಳ್ |
ತೋರು ನಿನ್ನ ಸಾಹಸವನು ನೋಡುವೆ ನಾನು || ||೧||

ಗಂಧರ್ವ—ಧೀರನೆಂದು ಮೆಲೆಯಬೇಡ ಕೌರವ ಬಾರೋ |
ನಿಾರಿ ಡಂಭ ತೋರಿದರೆ ಬಿಡೆನು ನಿನ್ನನು || ||೨||

ದುರ್ಯೋಧನ—ನಿನ್ನ ಗರ್ವವನ್ನು ಬಿಡು ಯನ್ನ ಬಳಿಯೊಳು |
ಛಿನ್ನಭಿನ್ನ ಮಾಡುವೆನು ಖಿನ್ನಪಡಿವೆನು || ||೩||

ಗಂಧರ್ವ—ಯಾತಕಿಂತು ಗರ್ವದಿಂದ ಪ್ರಾಣ ನೀಗುವೆ |
ಮಾತನಾಡಿ ಫಲವದೇನು ಖ್ಯಾತಿ ಕೆಡುವದೈ || ||೪||

ದುರ್ಯೋಧನ—ಭಂಡನೇ ನೋಡು ನಿನ್ನ ಖಂಡಿಸುವೆನು |
ಪುಂಡತನ ಮಾಡಬೇಡ ಪ್ರಚಂಡನೆದುರಿಗೇ || ||೫||

ಗಂಧರ್ವ—ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡುಪೋವೆ ನಿನ್ನ ಭ್ರಷ್ಟ ನೋಡಲೋ |
ಶಿಷ್ಟರನ್ನು ಬಾಧಿಸುವೆಯ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆನ್ನುತೇ || ||೬||

ಯಾರಾದರೂ ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇವನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಸಮ, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಇವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವೆನು (ಎಂದು ಕಟ್ಟಿ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು)

ಭಾನುಮತಿ—(ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಖಿಯರೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶ)
ರಾಗ—ನಾದನಾಮಕ್ರಿಯ, ಆದಿತಾಳ (ಮುನಿಸೇತಕೆನ್ನೊಳು)
ತಾಪವನಾನೆಂತು ಸೈವೆನೆ ಸಖಿಯೆ ||ಪ||

ಪಾಪಿ ಗಂಧರ್ವನು ಮಾಡಿದ ಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ||೭||
ಕಾಂತನಂ ದುಷ್ಟನು ಪಂಥದಿ ಕೊಂಡೊಯ್ದು |
ಚಿಂತೆಗೀಡಾದೆನೆ ಮುಂದೇನು ತೋರದು ||೧||

ಎಂದಿಗೆ ಕಾಂಬುವೆ ಕಾಂತನ ಮುಖವನ್ನು |
ಇಂದೀವರಾಕ್ಷಿಯೆ ಮುಂದೇನು ಗತಿಯೆ ||೨||

ಯಾರನ್ನು ಕೇಳಲಿ ಯಾರ ಮೊರೆಯಿಡಲಿ |
ಯಾರೆನ್ನ ಕಷ್ಟವ ಪರಿಹರಿಸೋ ಕಾಣೆ ||೩||

(ಎಂದು ದುಃಖಿಸುವಳು)

ಸಖಿ—ತಾಯಿಯೇ! ಯಾಕೆ ದುಃಖಿಸುವೆ? ಈ ವನದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರು ವರು. ಅವರನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡರೆ ನಿನ್ನ ಕಷ್ಟವನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗೋಣ ನಡೆ (ಎಂದು ಹೊರಡುವರು.)

ಸ್ಥಾನ ೪—ಪಾಂಡವರ ಅಸ್ಥಾನ

ಭಾನು—ಪೂಜ್ಯರಾದ ಭಾವಂದಿರಿಗೆ ವಂದಿಸುವೆನು.
ಧರ್ಮರಾಯ—ಎಲಾ ಭಾನುಮತಿಯೆ ಕ್ಷೇಮವೆ? ದುರ್ಯೋಧನಾದಿಗಳು ಸುಖದಿಂದಿರುವರೆ?

ಭಾನುಮತಿ—ಎಲೈ ಪೂಜ್ಯನಾದ ಧರ್ಮಜನೇ, ನನ್ನ ಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಏನೆಂದು ಹೇಳಲಿ?

ರಾಗ—ಕಾನಡ, ಅಟತಾಳ ಚಾಪು (ನೀತಿಯೆ ನಿನಗಿದು)

ಏನೆಂದು ಪೇಳಲಿ ಮಾನವನಾಥಾ || ಪ ||
ಬನ್ನಕೆ ಸಿಲುಕಿದ ಯನ್ನಯ ಕಾಂತನು ||೭||

ಸೋಮವಂಶಕ್ಕೇಗ ಬಂದುದು ದುರ್ಯಶ |
ಧರ್ಮಸಂಘಾಧಾರ ಬಿಡಿಸೆನ್ನ ಪತಿಯನು ||೧||

ಕಾಂತನಂ ಗಂಧರ್ವ ಪಂಥದಿ ಕೊಂಡೊಯ್ದು |
ಎಂತು ಸಹಿಸಲಿ ನಾನು ಚಿಂತೆಗೀಡಾದೆನು ||೨||

ಕಾಪಾಡು ಪತಿಯನ್ನು ಕೋಪಮಾಡದೆ |
ಸಾಪರಾಧಿಗಳೆಲ್ಲ ಭೂಪನೆ ಬೇಡುವೆ ||೩||

ಮಹಾನುಭಾವನೇ ನನ್ನ ಕಾಂತನನ್ನು ಗಂಧರ್ವನು ಪಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿರುವನು. ನನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ನನಗೆ ಮಾಂಗಲ್ಯದಾನವಂ ಮಾಡು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಾನು ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವೆನು.

ಧರ್ಮ—ಎಲೈ ಭಾನುಮತಿಯೇ ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಕಾಂತನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಕೊಡುವೆನು, (ಎಂದು ಭೀಮನನ್ನು ನೋಡಿ) ಎಲೈ ಭೀಮನೇ, ಬೇಗ ಹೋಗಿ ಆ ಗಂಧರ್ವನನ್ನು ಜಯಿಸಿ ದುರ್ರೋಧನನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾ.

ಭೀಮ—ಕಂ || ಧರಣಿಪ ನಾವ್ ಗೈಯ್ಯುವದಂ |

ವರ ಗಂಧರ್ವರಾಜ ಗೈದನು ನಮಗೇಂ ||

ದುರುಳಗುಪಕಾರಗೈದೊಡೆ |

ಮರಳಿಯು ತಾಂ ಬಿಡನು ಕೆಟ್ಟಕೃತ್ಯವ ಕೇಳೈ ||

ಆ ದುರಾತ್ಮನನ್ನು ನಾನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಹಾವಿಗೆ ಹಾಲೆರದಂತಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲಾರೆ.

ಧರ್ಮ—ಎಲೈ ಅರ್ಜುನನೇ, ಭೀಮನು ಅತಿ ಮೂರ್ಖನು ; ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಹೋಗಿ ಆ ಗಂಧರ್ವನನ್ನು ಜೈಸಿ ದುರ್ರೋಧನನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾ. ಅದುವರಿವಿಗೆ ನಾನು ಅನ್ನೋದಕಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

ಅರ್ಜುನ—ಕಂ || ಗಂಧರ್ವನ ಜಯಿಸುತೆ ನಾಂ |

ಬಂಧದಿ ಬಿಡಿಸುವೆನು ನಾನು ದುರ್ರೋಧನನಂ ||

ಚಿಂತಿಸಬೇಡವು ಮನದೋಳ್ |

ಸಂಫವು ಮಾಡಿವೆ ಕೇಳ್ ಧರ್ಮತನೂಜ ||

ನಾನು ಹೋಗಿ ಆ ನೀಚನಾದ ಗಂಧರ್ವನನ್ನು ಜೈಸಿ ದುರ್ರೋಧನನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವೆನು.

ಧರ್ಮ—ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ, ಹೋಗಿಬಾ.

ಸ್ಥಾನ ೫-ಗಂಧರ್ವನ ವನ

ಅರ್ಜುನ—ಎಲೈ ಗಂಧರ್ವನೇ, ಅಂತರಿಕ್ಷಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವೆ ನಿಲ್ಲು ನಿಲ್ಲು.

ಕಂ || ಕುರುಭೂಪತಿಯಂ ಬಿಗಿಸುತೆ |

ತೆರಳುವೆ ನೀನೆಲ್ಲಿ ನಾನು ಬಿಡುವೆನೆ ನಿನ್ನಂ ||

ಮರಣವವೊಂದಿವೆ ರಣದಲಿ |

ದುರುಳನೆ ನೋಡೆನ್ನ ಬಾಣಘಾತವನೀಗಳ್ ||

ಎಂದು ಗಾಂಡೀವದಲ್ಲಿ ಬಾಣವನ್ನು ಹೂಡುವನು.

ಚಿತ್ರ—ಕಂ || ಅರಿದುಂ ಕೆಟ್ಟವನೆನ್ನುತ |

ಸೆರೆಬಿಡಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವೇನು ಪಾರ್ಥನೆ ನಿನಗೇ ||

ಪರಿಪರಿ ಕಷ್ಟವನಿತ್ತಿಹ |

ದುರುಳನ ಬಿಡಿಸುವುದು ತರವೆ ಜನಗಳ್ ನಗರೇ ||

ರಾಗ—ಜಂಜೂಟಿ, ರೂಪಕ (ಲೇರಸಾಮಿ)

ಇದುಕುಲಜ ಚಂದ್ರವದನ ಮಂದಹಾಸನೇ |

ಇಂದು ಬಿಡೆ ಸುಯೋಧನನಂ ಸಾಂದ್ರಸುಗುಣನೆ ||೧||

ಅರ್ಜುನ— ಅಂತರಿಕ್ಷಚಾರಿಯೇ ನಿನ್ನಂತರಂಗವಾ |

ಇಂದು ಬೇಧಿಸುವೆನು ನೋಡು ಯನ್ನ ಪಂಥವ ||೨||

ಚಿತ್ರ— ಕೇಡು ಬಗೆದ ಕುರುಪತಿಯನು ಬಿಡಿಸೆ ಯೋಗ್ಯವೆ |

ನಾಡು ಬಿಡಿಸಿ ನಿಮ್ಮನೀಗ ಕಾಡಿಗಟ್ಟಿದಂ ||೩||

ಅರ್ಜುನ— ಚಿತ್ರಸೇನ ಪೇಳುವೆ ವಿಚಿತ್ರವಲ್ಲವೈ |

ಶತ್ರುವಲ್ಲನೀತನೆಮಗೆ ಮಿತ್ರಭಾವವೈ ||೪||

ಚಿತ್ರ— ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲನಿವನ ನಾನು ನಡೆಯೋ ಸುಮ್ಮನೇ |

ತಡೆದರೆನ್ನ ಕೊಲ್ಲುವೆನು ದುಡುಕಬೇಡವೈ ||೫||

ಅರ್ಜುನ— ಬಿಡದಿರೆ ನಾಂ ಖಡುಗದಿಂದ ಕಡಿಯುವೆ ನಿನ್ನಂ

ನೋಡು ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದೊಡೀಗ ಬಿಡುವದೈ ||೬||

ಚಿತ್ರ— ಮದನಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ನೀವು ನಿವುಣರಲ್ಲವೇ |

ಕದನಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ನೀವು ವಿಗತರಲ್ಲವೇ ||೭||

ಅರ್ಜುನ— ಧೋರೆಗಳನ್ನು ದೂರ್ವ ನಿನ್ನ ನಾಲಿಗೆ ತರಿವೇಂ |

ದುರುಳ ನಿನ್ನ ಯಮಪುರಕೆ ಕಳುಹುವೆನೀಗಳ್ ||೮||

(ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಗಾಂಡೀವದಲ್ಲಿ ಹೂಡುವನು)

ಚಿತ್ರ—(ಆತ್ಮಗತ) ಆಹಾ ! ಈತನು ಮಹಾತಿಶಯನು, ಅಸಾಧ್ಯನು. ಈತನೊಡನೆ ಸಂಗರಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಂದುಬಿಡುವನಾದ್ದರಿಂದ ಈತನ ಇಷ್ಟದಂತೆಯೇ ನಡೆಯುವೆನು (ಪ್ರಕಾಶ) ಎಲೈ ಅರ್ಜುನನೇ,

ಕಂ || ನಿನ್ನಯ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದೆ |
ಸನ್ನುತನೇ ಬಿಡುವೆನೀಗ ದುರೋಧನನಂ ||
ಪನ್ನಗಶಯನನ ದಯದಿಂ |
ಮುನ್ನಾಳುವೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಾರ್ಥನೇ ಕೇಳೈ ||

ನಿನ್ನ ಸಾಹಸವೂ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಲೋಕಾತಿಶಯವಾದದ್ದು. ನಿನಗೆ ಅಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದ ದುರೋಧನನನ್ನೂ ಬಿಡಿಸಿದೆಯಲ್ಲಾ ! ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ ; ನಾನು ಹೊರಡುವೆನು.

ಅರ್ಜುನ—ಎಲೈ ಚಿತ್ರಸೇನನೇ ! ನೀನು ನನಗೆ ಪರಮಮಿತ್ರನಾದದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನೊಂದು ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಧರ್ಮರಾಯನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗೋಣ.

ಚಿತ್ರ—ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ (ಎಂದು ತೆರಳುವರು)

ಸ್ಥಾನ ೬-ಧರ್ಮರಾಯನ ಆಸ್ಥಾನ

ಧರ್ಮ—ಏನು ಮಾಡಲಿ ? ಗಂಧರ್ವರಾಜನನ್ನು ಜೈಸಿ ದುರೋಧನನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೀನೆಂದು ಹೋದ ಅರ್ಜುನನು ಇದುವರಿವಿಗೂ ಬರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ ! ಇದಕ್ಕೇನು ಮಾಡಲಿ ? ಆಹಾ ! ಇದೇನು, ಶುಭ ಶಕುನಗಳಾಗುತ್ತಿರುವವು.

ಕಂ || ಚಲಿಸುತ್ತಿದೆ ಬಲಭುಜವೀ |
ಕಳವಳವನ್ನೀಗುತ್ತಿಹುದು ಮನಕತಿ ಹರುಷಂ ||
ಸಲೆ ತೋರುತ್ತಿರುವದು ಜಯ |
ಶೀಲನು ಪಾರ್ಥನನು ಇದಕೆ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲಂ ||

ಅರ್ಜುನ—(ಗಂಧರ್ವನೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ಕಂ || ಗಂಧರ್ವೇಂದ್ರನ ಜಯಿಸುತೆ |
ಬಂಧನ ಬಿಡಿಸೀಗ ತಂದೆ ದುರೋಧನನಂ ||

ಮಂದಮತಿಯಾದ ಈತಗೆ |
ಮುಂದೀ ದುಷ್ಕೃತ್ಯಗಳಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಪೇಳೈ ||

ಧರ್ಮ—ಎಲೈ ಅರ್ಜುನನೇ ! ನಿನ್ನ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿದೆನು (ಎಂದು ದುರೋಧನನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ) ಎಲೈ ಸುಕುಮಾರನೇ ! ನೀನು ಬಹಳ ವಾಗಿ ನೊಂದೆ.

ಕಂ || ಕುರುಭೂಪತಿ ಬಹು ಬಳಲಿದೆ |
ದುರುಳನ ಕೈಯೊಳಗೆ ಸಿಲುಕಿ ನಲುಗಿದೆ ಮೃದುಳಾ ||
ಕರಿ ವಾರಿಜನಾಳಂಗಳ |
ಭರದಿಂ ಕೆಡಿಪಂತೆ ನೀನು ನೊಂದೆಯೆ ತರಳಾ ||

ಆಹಾ ! ಸುಕುಮಾರನಾದ ನಿನಗೆ ಇಂಥಾ ದುರವಸ್ಥೆ ಬರಬಹುದೆ ? ಎಲೌ ದ್ರೌಪದಿಯೇ, ಈ ಬಂಧವು ದೇವನಿರ್ಮಿತವಾದದ್ದು.

ಕಂ || ಕಮಲಾಕ್ಷಿಯೆ ದುರೋಧನ |
ಶ್ರಮಗೊಳಿಸಿದ ಮನದೊಳಿಡದೆ ಬಂಧವ ಕಳೆದುಂ ||
ಶ್ರಮೆಯ ನಿವಾರಿಸು ಈತನು |
ಸಮಕೋಮಲಗಾತ್ರ ನೊಂದ ಪೇಳಲಶಕ್ಯಂ ||

ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಬಂಧನವನ್ನು ಬಿಚ್ಚು.

ದ್ರೌಪದಿ—ಆರೈ ಪುತ್ರನ ಆಜ್ಞೆಯಂತಾಗಲಿ.

ರಾಗ—ಬೇಗಡೆ, ಅಟತಾಳ—ಚಾಪು

ಬಳಲಿದೆ ಭಾವನೆ ನಲುಗಿದೆ ಸುಜ್ಞಾನೆ ||ಪ||
ಖಳನ ಕೈಲಿ ಶಿಲ್ಪಿ ಬಲುನೊಂದೆ ಕುರುಭೂಪ ||ಅ||
ಬಿಚ್ಚುವೆ ನಾನಿನ್ನಯಚ್ಚುತ ಬಂಧವ |
ಸಚ್ಚರಿತನೆ ಬಾಳು ಸುಖದಿಂದ ಪುರದೊಳು ||೧||
ಯನಗೆ ನೀ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾನಭಂಗವಗೈದೆ |
ನಾನದ ಗಣಿಸೆನು ಮಾನ್ಯನೆ ಕೇಳ್ವುದು ||೨||
ಬಡತನವೆನುಗೆ ಕೊಡುವೆನೇಂ ನಿಮಗೆ |
ಪಡದೆ ಗರ್ವವ ಮುಂದೆ ಬಾಳು ಯಮ್ಮನು ಸ್ಮರಿಸಿ ||೩||

ನೀನು ಮಾಡಿದ ಅಪಕಾರಗಳನ್ನು ನಾವು ಎಣಿಸುವರಲ್ಲ. ಇನ್ನಾದರೂ ಸುಖವಾಗಿ ಬಾಳು.

ಧರ್ಮ—ಎಲೈ ದುರ್ರೋಧನನೇ, ಇನ್ನುಮೇಲೆ ಇಂಥಾ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡದೆ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸುಖವಾಗಿ ಬಾಳು.

ದುರ್ರೋಧನ—ಹಾಗೆಯೇ (ಎಂದು ಮುಖವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ಹೊರಡುವನು.)

ಸ್ಥಾನ ೨—ದುರ್ರೋಧನನ ಪ್ರಾಯೋಪವೇಶ

ದುರ್ರೋಧನ—(ಭಾನುಮತಿಯೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಆಹಾ ! ಪ್ರಾಣಕಾಂತಿಯಿ ಗಂಧರ್ವನ ಕೈಗೆ ಶಿಲ್ಕಿ ಅರ್ಜುನನಿಂದ ಬಿಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ದೇಹವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪ್ರಯೋಜನವೇನು ?

ರಾಗ—ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಿ ಭೈರವಿ, ಅಟತಾಳ-ಚಾವು ಮಹಾಕಷ್ಟವಾಗಿವುದೇಂ ಪೇಳ್ವೆನು

ಸಂತಾಪವನೀಗ ಎಂತು ಸಹಿಸುವೆನೂ |

ಚಿಂತೆಗೀಡಾದೆನು ಕಾಂತಿಯೆ ನಾನು |

ಮಾಡಿದನಪಕಾರ ಪಾಂಡವರಿಗೆ ನಾಂ |

ಬಿಡಿಸಿದನರ್ಜುನ ಗಡಣದಿಂದಲೀ |

ಯನಗ್ಯಾಕೆ ದೇಶವು ಯನಗ್ಯಾಕೆ ಕೋಶವು |

ವನದಿ ಪ್ರಾಯೋಪವೇಶವಗೈಯ್ವಿನೀಗಳ್ |

ಭಾನುಮತಿ—

ಮಟ್ಟು ರಾಗ—ಧನ್ಯಾಸಿ, ಆದಿತಾಳ

ಏನಿದು ಕಾಂತನೆ | ಮನದ ಸಂತಾಪವು ||ಪ||

ಮಾನಿನಿಯಾದೆನ್ನ ಮಾತನು ಲಾಲಿಸು ||ಅ||

ಕರೆಸು ಪಾಂಡವರನ್ನು | ಪುರದಿ ನಿಲಿಸು ನೀನು |

ಕರೆಕರೆಯಾತಕೆ | ಬರಿದೇಕೆ ಕೊರಗುವೆ |

ಕಣ್ಣು ಕಾಣದಿರ್ಪ | ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳನ್ನು |

ಬನ್ನವಪಡಿಪರೆ | ಸನ್ನುತನೇನಿದು |

ಲಾಲಿಸು ಯನ್ನಯ | ಮಾತನೀಗಲು |

ತಾಳದೆ ಭ್ರಾಂತಿಯ | ಲೋಲನಾಗಿದು ನೀನು ||೨||

ಕಾಂತನೇ ! ಬಾ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ.

ದುರ್ರೋಧನ—ಆಹಾ ! ಆ ಪಾಂಡವರಿಂದ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದ ಈ ದೇಹವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಫಲವೇನು ? ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾಯೋಪವೇಶದಿಂದ ಈ ದೇಹವನ್ನು ನೀಗುವೆನು.

ರಾಗ—ಆನಂದಭೈರವಿ, ಅಟತಾಳ-ಚಾವು (ಗತಿಯೇನು)

ಯಾತಕೆ ಈ ದೇಹಾವೆನಗೆ ಭೂತಲದೊಳು ||ಪ||

ಕಾಂತಿಯೆ ನೀಗುವೆ | ಘಾತಿಸಿಕೊಳುತಂ ||ಅ||

ಗಂಧರ್ವ ಜೈಸಿದನೆನ್ನಾ ಬಂದು ಫಲ್ಲುಣ ಬಿಡಿಸಿದನೆನ್ನಾ | ಕುಂದವದನೆ ಕೇಳು ಬದುಕಿ ಫಲವಿದೇನು | ಬಂಧಕನಾದೆನು ಪಾಂಡವರಿಗೆ ನಾಂ ||೧||

ಮಾನಿನಿ ದ್ರೌಪದಿಯಳ ನಾಂ ಮಾನಭಂಗವಗೈದೆ ಸಭೆಯೋಳ್ ||

ಹೀನನಾದೆನ್ನ ಬಂಧನ ಬಿಡಿಸಿ ಪಾಂಚಾಲಿ ಮಾನವ ಕಳೆದಳೆ ಧರ್ಮ |

ರಾಯನ ಮುಂದೆ ||೨|| ಮಾಡುವೆ ಪ್ರಾಯೋಪವೇಶಾ ಬಿಡುವೆ |

ದೇಹಾ | ಮಡದಿಯೆ ನೀಂ ಪೋಗಿ ಪುರದಲ್ಲಿ ಸುಖದಿಂದ || ಕಡುಕಾಲ |

ಜೀವಿಸು ಬಿಡುವೆನೀಜೀವವ ||೩||

ಎಲಾ ಪ್ರಾಣಕಾಂತಿಯೇ ! ನೀನೆಷ್ಟು ವಿಧದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಬಲಾತ್ಕರಿಸಿದರೂ ನಾನು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಮಾತ್ರ ಈ ಪ್ರಾಯೋಪವೇಶದಿಂದ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡುವೆನು. ನನ್ನನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧ ಪಡಿಸಬೇಡ.

ಭಾನು—ಆಹಾ ! ಈತನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ವಿಧವಾಗಿ ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಮ್ಮ ಮಾವಂದಿರನ್ನು ಕಳುಹುವೆನು. (ಎಂದು ಹೊರಡುವಳು.)

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ—(ಬಂದು ಮಗನನ್ನಪ್ಪಿಕೊಂಡು) ಎಲೈ ಮಗನೇ, ಯಾತಕ್ಕೆ ಇಂಥಾ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವೆ ?

ಶಾಗ-ಕಾಂಬೋದಿ, ಆದಿ (ಮೌನಿಯೆ ಲಾಲಿಸು)

ತನಯನೆ ಏನಿದು | ಪ್ರಾಯೋಪವೇಶವು || ಪ ||
ಘನವಲ್ಲವಿದು ಕೇಳು | ಜನರೆಲ್ಲ ನಗುವರೈ ||
ವೇಳುವ ಮಾತನು ಕೇಳುತ್ತಿದು ನೀನೀಗಾ |
ಬಾಳು ಪುರಕೆ ಬಂದು ಲೋಲನಂದದಿ ನೀನು
ಕರೆಸು ಪಾಂಡವರನಿರಿಸು ಪುರದೊಳು |
ಕರೆಕರೆಯನು ಬಿಡು | ತರಳನೆ ವೇಳುವೆ
ನೀನಿಲ್ಲದಿರೆ ಪುರ ಕಾನನವೆನೆಗೆ |
ನಾನು ನಿನ್ನೊಡನೆ ಪ್ರಾಣವ ಬಿಡುವೆನೂ

ಎಲೈ ಮಗನೇ ! ಈ ಮೂರ್ಖತನವನ್ನು ಬಿಡು. ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು
ನಾನು ಬದುಕಿರಲಾರೆನು.

ರಾಗ-ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ, ಅಟತಾಳ (ಬಂದಾಯೇಖ್ಯಾಲಕರತಾಹೈ)

ದುರೋ — ತಾತನೆ ಕೇಳೈ ಯಾತಕೆ ದೇಹಾ |
ಘಾತಿಸಿಕೊಳ್ಳೆನು ಪೂತನೆ ಕೇಳೈ
ಪಾಂಡವರಿಗೆ ನಾಂ ಮಾಡಿದೆನಪಕಾರ |
ಬಂಧನವ ಬಿಡಿಸಿದರಿಂದೆನಗವರು
ಪೊಂದಿದೆನುಪಕಾರ ಪಾಂಡವರಿಂದಲಿ |
ನೊಂದಿತು ಮನವೀಗ ಗೈವೆ ಪ್ರಾಯೋಪವೇಶಾ

ತಂದೆಯೇ ! ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಸರ್ವಾಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ನಾನು ಆ
ರಿಂದಲೇ ಬಿಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟೆ ಈ ದೇಹವನ್ನು ಇಟ್ಟು ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ.
ದೇಹವನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಮುಕ್ತನಾಗುವೆನು. ದುಶ್ಯಾಸನನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ
ವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸುಖದಿಂದಿರು. ನನ್ನನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಪಡಿಸಬೇಡ.

ಧೃತ—ಆಹಾ ! ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ ? ನನ್ನ ಮಗನು ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೂ
ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಈತನ ಪ್ರಿಯಸ್ನೇಹಿತರಾದ ಕರ್ಣ, ಶಕುನಿಯರನ
ಕಳುಹಿಸುವೆನು.

(ಎಂದು ಹೊರಡುವನು)

ಶಕುನಿ—ಎಲೈ ದುರೋಧನನೇ, ಭೂಪತಿಯಾಗಿ ನೀನು ಈ ತೆರದಿಂದ ದುಃಖ
ಪಡಬಹುದೆ ?

ಕಂ || ಜನಿಸಿದೆ ಚಂದ್ರನ ವಂಶದಿ |
ಜನನಾಥನೆ ಯಾತಕಿಂತು ಚಿಂತಿಪೆ ವೇಳೈ ||
ಮನದಳಲಂ ನೀಗುತೆ ನೀಂ |
ಘನದಿ ಪುರಕೈದಿ ಯಮ್ಮ ಪಾಲಿಪುದೀಗಳ್ ||

ಎಲೈ ಸುಯೋಧನನೇ, ರಾಜರಾದವರು ಅಧೈರ್ಯಪಟ್ಟರೆ ಲೋಕವು
ಮೆಚ್ಚುವುದೇ ? ಬಾ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ.

ದುರೋ—ಕಂ || ಮಾತುಗಳ ಕೇಳೈ ವೇಳುವೆ |
ನೀತೆರದಿಂ ಭಂಗಪಟ್ಟು ಬರೆಲಾರೆನು ನಾಂ ||
ಖ್ಯಾತಿಯು ಪೋದುದು ಕಾಡಿಗೆ |
ಖ್ಯಾತನೆ ಬಿಡುವೆಂ ಪ್ರಾಣವ ತಡೆಯದಿರೆನ್ನಂ ||

ಶಕುನಿ—ಈತನು ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗಲಿ ಕರ್ಣ, ದುಶ್ಯಾಸನಾದಿ
ಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವೆನು (ಎಂದು ಹೊರಡುವನು)

ಕರ್ಣ—ಕಂ || ಭೂಪನೆ ಚಿಂತಿಸೆಯಾತಕೆ |
ಕಾಪಾಡೈ ಪುರಕೆ ಬಂದು ಯಮ್ಮನು ಮುದದಿಂ ||
ಕೋಪಕೆ ಕಾಲವಿಡಲವು !
ತಾಪವಕೊಟ್ಟಾನು ಕೊಲ್ವೆ ಪಾಂಡವರನು ಕೇಳ್ ||

ಎಲೈ ದುರೋಧನನೇ, ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಈ ರೀತಿ ಚಿಂತಿಸುವುದು
ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ಬಾ, ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸುಖದಿಂದಿರು.

ದುರೋ—ಎಲೈ ಕರ್ಣನೇ,

ಕಂ || ಕುಂತೀಪುತ್ರರ ದೆಶೆಯಿಂ !
ಪೊಂದುತಲವಮಾನವನ್ನು ಬದುಕೇಂ ಫಲವೈ ||
ಇಂದೀಪ್ರಾಣವ ಬಿಡುವೆನು |
ಚಂದದಿ ರಾಜ್ಯವನು ದುಶ್ಯಾಸನಿಗೆ ಕೊಡಿರೈ ||

ದುಶಾಸ್ಯನನಿಗೆ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಸುಖದಿಂದಿರಿ. ನಾನು ಪ್ರಾಯೋಗ್ಯವೇಶದಿಂದ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮುಕ್ತನಾಗುವೆನು. ನನ್ನನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಪಡಿಸಬೇಡಿ.

ಕರ್ಣ—ಈತನು ಎಷ್ಟು ವಿಧವಾಗಿ ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ದೈವವಿಲಾಸವಿದ್ದಂತೆ ಆಗಲಿ (ಎಂದು ಹೊರಡುವನು)

ದುರೋಧನ—ಆಹಾ ! ಇಂಥಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡುವರು ಯಾರು ಇಲ್ಲವೆ ? ಆಗಲಿ, ನನ್ನ ಮಿತ್ರನಾದ ಯಕ್ಷನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವೆನು. ಕಂ || ಯನ್ನನು ಸಲಹೈ ಯಕ್ಷನೆ |

ಬನ್ನವ ಪೊಂದಿದೆನು ನಾನು ಪಾಂಡವರಿಂದಂ ||

ನಿನ್ನನು ಬೇಡುವೆ ಪೂತನೆ !

ಮನ್ನಿಸುತ್ತೆನ್ನ ಭೀಷ್ಮವಂ ನೆರವೇರಿಸು ನೀಂ ||

ಇಂಥಾ ಅಪತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರೂ ಗೃಹಕರಿಯ

ಯಕ್ಷ—(ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ)

ಕಂ || ಕುರುಭೂಪ ಚಿಂತಿಯಾತಕೆ |

ನೆರವೇರಿವೆ ನಿನ್ನಭೀಷ್ಮ ಶೋಕವ ಬಿಡುತಂ ||

ತೆರಳೈ ಪಟ್ಟಣಕೇಗಲು |

ಪರಿಪರಿಸುಖದಿಂದ ರಾಜ್ಯಭಾರಮಾಡೈ ||

ಎಲೈ ನೀನು ನನಗೆ ಆಪ್ತಮಿತ್ರನಲ್ಲವೆ ? ನಿನ್ನ ಮನೋರಥವನ್ನು ನಾನು ನೆರವೇರಿಸುವೆನು. ನೀನು ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸುಖದಿಂದಿರು.

ದುರೋಧನ—ಆಹಾ, ನನ್ನ ಮಿತ್ರನಾದ ಯಕ್ಷನು ನನ್ನ ಮನೋರಥವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವನು. ನಾನು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆನು. ಎಲೈ ಯಕ್ಷನೆ ನಾನು ಹೊರಡುವೆನು.

ಯಕ್ಷ—ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ.

ದುರೋಧನ—(ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹೊರಡುವನು)

ಸ್ಥಾನ ೮-ನದಿ

ದ್ರೌಪದಿ—(ಅಕ್ಷಯಪಾತ್ರಿಯನ್ನು ತೊಳೆಯುತ್ತಿರಲು ಜಾರಿ ಬಿದ್ದು ಹೋಗಿ

ವುದು) ಆಹಾ ! ಇನ್ನೇನು ಗತಿ ? ಅಕ್ಷಯಪಾತ್ರಿಯು ನದೀಜಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಹೋಯಿತಲ್ಲ, ಯಾರೂ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ.

ರಾಗ—ಧನಾಸಾರಿ, ಆದಿತಾಳ (ಸಖನೆ ಕೇಳಾಶಶಿ)

ಈ ನದೀಜಲದಲ್ಲಿ ಸೋದುದಕ್ಷಯಪಾತ್ರಿ ||ಪ||

ಯೇನಪೇಳಲಿ ನಾನು ಪತಿಗಳು ಬಂದರೆ ||ಅ||

ಬಹುಜನಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಹಾರವನೀವುದು |

ಆಹಾ ಮುಂದೇನು ಗತಿ ಉಹೆ ತೋರದೆ ||೧||

ಸರಸಿಜಬಾಂಧವ ಕರುಣಿಸಿಕೊಟ್ಟುದಂ |

ಪರಮಪಾಪಿಷ್ಠಳು ಕಳೆದುಕೊಂಡೆನೆ ನಾನು ||೨||

ಪತಿಗಳು ಬಂದರೆ ಏನೆಂದು ಪೇಳಲಿ |

ಮತಿಮಂದವಾದುದೇ ಮುಂದೇನಮಾಡಲಿ ||೩||

ಈ ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಈ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಕ್ಷಯಪಾತ್ರಿಯನ್ನು ಅನ್ಯಾಯಮಾಡಿದೆ ನಲ್ಲಾ. ರಾಜ್ಯಕೋಶಾದಿಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ದುಃಖಪಡುವ ನಲ್ಲದೆ, ಇದೊಂದು ಸಂಕಟ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದುದಲ್ಲ (ಎಂದು ಸ್ತಂಭೀ ಭೂತಳಾಗಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಳು.)

ಸೈಂಧವ—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ನಮ್ಮ ದುರೋಧನನಿಗೆ ಅವಮಾನಮಾಡಿದ ಆ ನೀಚ

ರಾದ ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಅಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

(ಯೋಚಿಸಿ) ಇನ್ನೇನು ಮಾಡುವುದು ! ಅವರ ಪತ್ನಿಯಾದ ದ್ರೌಪದಿ

ಯನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನು (ಎಂದು ಮುಂದೆ ನೋಡಿ)

ಓಹೋ, ಈ ನೀಚಳಾದ ದ್ರೌಪದಿಯು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವಳು. ಈಕೆ

ಯನ್ನು ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಉಪಾಯದಿಂದ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನು.

ರಾಗ—ದರ್ಬಾರ್, ಅಟತಾಳ-ಚಾಪು (ಮಾರಸುಂದರನೆನ್ನು)

ಕೇಳೆಲೆ ಕಾಮಿನಿ ಬಾರೆಲೆ ಮೋಹಿನಿ |

ಲಾಲಿಸೆನ್ನಯ ಮಾತನು ||

ಖೂಳಪಾಂಡವರನ್ನು ಕೂಡಿ ಸುಖಿಸುವದೇನು |

ಬಾಳೆನ್ನೊಡನೆ ಬಂದು ಮೋದದಿಂದಲಿ ನೀನು ||೧||

ದ್ರೌಪದಿ — ಸೈಂದವನೇ ಕೇಳು ಬಂಧುವು ನೀನಾಗಿ |
 ಕುಂದೆಣಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವೇ |
 ಮೈದುನನಲ್ಲವೆ ಇದು ತರವೆ ನಿನಗೆ |
 ಸೋದರಿಯೊಳಗಿಂತು ಮಾತನಾಡುವರೇನೈ ||೨||

ಸೈಂಧವ — ಸುಂದರಿಯೆ ಕೇಳು ಬಂದು ನೀಯನ್ನೊಡನೆ |
 ಚಂದದಿಂ ಬಾಳೆಂದರೆ |
 ಕುಂದುಪಡುವದೇನು ಕಾಂತಾರದೊಳಗಿಂತು ||
 ಕುಂದರವದನೆ ಬಾ ನಂದದಿಂ ಸಲುಹುವೆ ||೩||

ದ್ರೌಪದಿ — ಮರುಗಿಸಬೇಡವೋ ದುರುಳನೆನ್ನನು ನೀನು |
 ತರವೇನೋ ನೀಂ ಪೇಳುವುದು ||
 ಕರೆಕರೆಪಡುವರೆ ತರವಲ್ಲ ನಿನಗಿದು |
 ಬರಿದೆ ಸಾಯಲಿಬೇಡ ತೆರಳು ಪುರಕೆ ದುಷ್ಟ ||೪||

ಸೈಂಧವ — ಚಂಡಿಯೆ ನಿನ್ನನು ಮುಡಿಪಿಡಿದು ಸೆಳೆದೊಯ್ದೆ |
 ನೋಡು ಯನ್ನಯ ಸಾಹಸಂ |
 ಗಂಡರು ಬಂದರೆ ತುಂಡಾಗಿ ಭೇದಿವೆ |
 ಪುಂಡುತನವ ಬಿಡು ಮಾಡದೆ ಮೂರ್ಖವ ||೫||

ನೀಚಳೇ, ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೆಡ್ಡೆ ಗೆಣಸುಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವೆ
 ಯಲ್ಲಾ, ನನ್ನೊಡನೆ ಬಂದು ಸುಖವಾಗಿರಬಂದರೆ ಚಂಡಿತನವನ್ನು ಮಾಡು
 ವೆಯಾ. ಆಗಲಿ, ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನು.
 (ಎಂದು ಪಿಡಿದು ಸೆಳೆಯುವನು)

ದ್ರೌಪದಿ — (ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುತ್ತಾ)
 ರಾಗ—ಮುಖಾರಿ, ಆದಿ (ಕಾಂತಾರದಲ್ಲಿ)
 ಬಾಧಿಸನೆನ್ನ ನಿಂತಿವನು ಕಾಯ್ವರಿಲ್ಲವೆ ||ಪ||
 ಮುಂಪೇನು ಗತಿಯೊ ಕಾಣೆ ಮಾಡಲಿಗೇನು ||ಅ||
 ಪತಿಗಳಾರು ಬಳಿಯೊಳಿಲ್ಲ ಗತಿಯೇಂ ದೈವವೆ ||
 ಮತಿನೊಂದು ತೋರದಿಹುದು ಮೂಢಳಾದೆನೆ ||೧||
 ಬಾರೈ ಭೀಮ ತ್ವರಿತದಿಂದ ಪೊರೆಯೈ ಯನ್ನನು |

ದುರುಳನೆನ್ನ ಸೆಳೆಯುತ್ತಿಹನು ಮಾಡಲಿನ್ನೇನು ||೧||
 ಕ್ರೂರನನ್ನು ದಂಡಿಸೆನ್ನ ಕರದೊಯ್ದುದು ನೀಂ |

ಭೀಮ — (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)
 ಈ ಮಹಿಯೊಳು ನಿನ್ನ ಕೊಲ್ಲುವೇ ||೧||
 ಜೋರನಂತೆ ಬಂದು ಸರಸಿಜಮುಖಿಯನು |
 ಕರದೊಯ್ದೊಡೆ ನಾಂ ಬಿಡುವೆನೆ ||೨||
 ನೆಂಟರೊಡನಿಂತು ತುಂಟತನವಗೈವೆ |
 ಖಂಡಿವೆ ನಿನ್ನಯ ತಿರವನೂ ||೩||

ಕಂ || ಯಾರಿಲ್ಲದಿರುವ ವೇಳೆಯೊ |
 ಳೀರೀತಿಯ ಕೆಟ್ಟಕೃತ್ಯಮಾಡಲು ತರವೇ ||
 ಕ್ರೂರನೆ ಧರ್ಮಜನೆದುರಿಗೆ |
 ಬಾರೆಲೋ ಸಂಹರಿಸೆ ನಿನ್ನ ಜವದಿಂ ದುರುಳಾ ||
 ನೀನು ಮಾಡಿರುವ ಕೆಟ್ಟಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಹರಿಸು
 ತ್ತಿದ್ದೆನು. ನಮ್ಮಣ್ಣನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲ
 ಬೇಕೆಂದಿರುವೆನು. ಆಗಲಿ ನಡೆ (ಎಂದು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು.)

ಸ್ಥಾನ ೯-ಧರ್ಮರಾಯನ ಆಸ್ಥಾನ

(ಸೈಂಧವನನ್ನು ಹಿಡಿದುತಂದು ಧರ್ಮರಾಯನ ಪಾದದಮೇಲೆ ತಳ್ಳಿ)
 ಎಲೈ ಅಣ್ಣನೇ, ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನು ಪಿಡಿದು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ
 ಈ ನೀಚನಾದ ಸೈಂಧವನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಹರಿಸುವೆನು (ಎಂದು ಗದೆ
 ಯನ್ನು ಎತ್ತುವನು.)

ಧರ್ಮ — (ಭೀಮನಂ ತಡೆದು)

ಕಂ || ಸೆರೆಯೊಳು ಸಿಲ್ಕಿದ ನೃಪನಂ |
 ಮೊರೆಹೊಕ್ಕವರಂ ಕೊಲ್ಲಲಹುದೆ ಧರ್ಮವಿರುದ್ಧಂ ||
 ಧೊರೆಗಳ ನೀತಿಯೊಳಿಪರಿ |
 ಬರೆದಿರಲಾ ನೀತಿಯನ್ನು ಬಿಡಲಾಗುದು ಕೇಳೆ ||
 ಆದ್ದರಿಂದ ಈತನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಾರದು. ಮತ್ತೂ ಮಹಾಪರಾಧಿಯಾದ

ಈತನನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣವಂ ತೆಗೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ವಿಕಾರವಂ ಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸು

ಭೀಮ — ಅಪ್ಪಣೆ (ಎಂದು ಸೈಂಧವನ ತಲೆಯಂ ಮುಂಡನಮಾಡುವನು)

ಧರ್ಮ — ಕಂ || ಬಿಡುತಲೆ ಗರ್ವವನೆಲ್ಲಂ |

ಪುರದೋಳತಿಸುಖದಿಂ ಬಾಳು ಬುದ್ಧಿ ಯೊಳಿರುತಂ ||

ಕಡುಕೆಟ್ಟ ಕೃತ್ಯಗೈದರೆ |

ಬಿಡುವರೆ ಕೇಳ್ ದಂಡಿಸುವರು ತಿಳಿ ಇದನಂ ನೀಂ ||

ಸೈಂಧವ-ಅಪ್ಪಣೆ(ಎಂದು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೊರಡುವನು)

ದ್ವಿತೀಯಾಂಕ ಸಂಪೂರ್ಣಂ

ತೃತೀಯಾಂಕ ಪ್ರಾರಂಭ

ಒಬ್ಬ ಋಷಿಯು—(ಅರಣಿಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಜಿಂಕೆಯನ್ನಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ಕಂ || ವರಯಜ್ಞವ ಪ್ರಾರಂಭಿಸೆ |

ಹರಿಣವಿದರಣಿಯನು ಕೊಂಡುಪೋದುದೆಯಕಟಾ ||

ಹರಿಣನ ಪಿಡಿಯುತಲರಣಿಯ |

ತರುವಂತಹ ಶೂರರಾರೊ ಕಾಣೆನು ವಿಧಿಯೇ ||

ಆಹಾ! ಕರ್ಮಭ್ರಷ್ಟತ್ವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತಲ್ಲಾ. ಈ ಪ್ರಪಂಚವು ಆರಾಜಿಕವಾಯಿತೆ? ಯಾರನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಿ? (ಯೋಚಿಸಿ) ಈ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಪಾಂಡವರು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವರು ಧರ್ಮರಾಯನನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡರೆ ನನ್ನ ಮನೋಭೀಷ್ಮವು ನೆರವೇರಿಸುವುದು (ಎಂದು ಮುಂದೆ ನೋಡಿ) ಆಹಾ! ತಮ್ಮಂದಿರೊಡನೆ ಧರ್ಮರಾಯನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬರುತ್ತಿರುವನು.)

ಧರ್ಮ—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಇದೇನು ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ಋಷಿಯು ಆರ್ತಧ್ವನಿಯಿಂದ ಕೂಗುತ್ತಿರುವನು.

ಋಷಿ—ಮಹಾರಾಜನೇ, ಕಾಪಾಡು ಕಾಪಾಡು (ಎಂದು ಮೂರ್ಛಿತನಾಗುವನು)
ಧರ್ಮ—(ಆತ್ಮಗತ)

ಇದೇನು ಅನ್ಯಾಯ? ಈ ಋಷಿಯು ಅರ್ಧಧರ್ಮವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿ ಮೂರ್ಛಿತನಾದನಲ್ಲಾ! ಅಯ್ಯೋ! ಪಾಪಿ ವಿಧಿಯೇ! ದೇಶಕೋಶಾದಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಂಕಟವಡುತ್ತಿರುವ ನಮಗೆ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ದೋಷವು ಕೂಡಾ ಉಂಟುಮಾಡಿದೆಯಾ? (ಚಿಂತಿಸಿ) ವೃಥಾ ಯೋಚಿಸಿ ಫಲವೇನು? ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಈತನನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಿ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವೆನು. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ)

ಕಂ || ವರಮುನಿಯೆ ನಿನ್ನ ಕೋರಿಕೆ |

ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಡುವೆ ನಾನು ಚಿಂತಿಸಬೇಡೈ ||

ಭರದಿಂದ ಪೇಳು ಯನ್ನೊಳು |

ಕರವಂ ಮುಗಿಯುವೆನು ನಿನಗೆ ಪೂತನೆ ಏಳ್ಳೈ ||

ಋಷಿ—(ಮೆಲ್ಲನೆ ಎದ್ದು ನಿಟ್ಟುಸುರುಬಿಡುತ್ತಾ)

ರಾಗ—ಜಂಜೂಟಿ, ಆದಿ (ಕೊಲ್ಲಬೇಡವೊ ಪ್ರಿಯ)

ಧರಣಿಪತಿಯೆ ಕೇಳು ದುರವಸ್ಥೆಯನು ನೀ ||ಪ||

ಪರಿಹರಿಸಿ ಮರುಕವ ಪೊರೆಯುವದೆನ್ನನ್ನು ||ಅ||

ವಿರಚಿಸೆ ಯಾಗವ ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡಲು |

ಸಾರಂಗವರಣಿಯ ಭರದಿಂ ಕೊಂಡೊಯ್ದುದು ||೧||

ಕರ್ಮಕೆ ಲೋಪವು ಬಂದೊದಗಿತು ಈಗ |

ಮರ್ಮವಿಲ್ಲದೆ ಪೇಳ್ವೆನುವಿಪ ಲಾಲಿಸು ||೨||

ಹುಡುಕುತ್ತೆ ಹರಿಣನ ಕೊಡು ಜವದಲಿ ತಂದು |

ತಡೆಮಾಡಲು ನಾಂ ಬಿಡುವೆನು ಪ್ರಾಣವ ||೩||

ನನ್ನ ಯಜ್ಞವು ನಾಶವಾಗುವುದು. ನನಗೆ ಕರ್ಮಭ್ರಷ್ಟತ್ವವುಂಟಾದ ಮೇಲೆ ನಾನು ಬದುಕಿದ್ದು ಫಲವೇನು? ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಮಾನದೊಳಗಾಗಿ ಅರಣಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಎದುರಿಗೆ ನೇಣುಹಾಕಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡುವೆನು.

ರಾಗ—ಕಾಪಿ, ಆದಿತಾಳ (ಮರಪುರಾದೆ ಚಲಿ)

ಧರ್ಮ—ಲಾಲಿಸು ಮೌನಿಯೆ ಪೇಳುವ ಮಾತನು ||ಪ||

ಹೊತ್ತು ಮುಣುಗುವ ಮುಂಚೆಯೆ ಅರಣಿಯ |

ಇತ್ತು ಕಳುಹುವೆನು ಸುತ್ತಲು ಹುಡುಕಿಸಿ

ಇಂತಪ್ಪ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಚಿಂತೆಯು ಮಾಳ್ವರೆ |

ಸ್ವಾರ್ಥದಿ ನೀ ವಿಶ್ರಾಂತಿತಾಳುವರೆ

ಹುಡುಕುವೆ ಹರಿಣನ ಕಾಡೊಳೆಲ್ಲಿದರ |

ಕೊಡುವೆನು ಅರಣಿಯ ಬಿಡು ಮನದಳಲಂ

ಋಷಿ—ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಬರುವೆನು.

ಧರ್ಮರಾಯ—(ತಮ್ಮಂದಿರನ್ನು ನೋಡಿ)

ಕಂ || ಅನುಜರೆ ಹೊರಡಿರಿ ಬೇಗನೆ |

ಮುನಿಪತಿಗರಣಿಯನು ತಂದುಕೊಡುವುದಕ್ಕೀಗಳ್ ||

ನೆನೆಯುತ ಮನದೊಳು ಕೃಷ್ಣನ |

ಅನುಸರಿಸಿರಿ ಹುಲ್ಲೆ ವೋದ ಮಾರ್ಗವನೀಗಳ್ ||

ಭೀಮಾರ್ಜುನರು—ಅಪ್ಪಣೆ (ಎಂದು ಹೊರಡುವರು)

ಸ್ಥಾನ ೧-ಅರಣ್ಯ

(ಪಾಂಡವರು ವನಾಯಾಸನಂ ನಟಿಸುತ್ತಾ ಋಷಿಯೊಡನೆ ಬರುವರು)

ಧರ್ಮ—(ಆತ್ಮಗತ) ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದರೂ ಆ ಪಾಪಿ ಹುಲ್ಲೆಯು ಹೋದ
ಹೆಜ್ಜೆಯ ಕುರುಹೇ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾಲಾತೀತವಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿತು
ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪ್ರಾಣವಂ ಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವನು. ಏನು
ಮಾಡಲಿ? (ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುವನು.)

ಋಷಿ—ಎಲೈ ಧರ್ಮರಾಯನೆ, ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಮಾನಕಾಲವು ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಾ
ಬಂದಿತು. ನನಗೆ ಕರ್ಮಭ್ರಷ್ಟತ್ವ ಬಂದವೇಲೆ ನಾನು ಜೀವಿಸಿ ಫಲ
ವೇನು? ಇಗೋ ನೋಡು ನೇಣು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವೆನು; (ಎಂದು
ಹಗ್ಗವನ್ನು ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವನು)

ಧರ್ಮ—(ತಡೆದು) ಪೂಜ್ಯರೇ, ಬೇರೆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೋಡದೆ ಎಲ್ಲರೂ ನಿಮ್ಮ
ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತರಾಗಿರುವೆವು. ಕ್ಷಮಿಸಿ ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಅವಧಿಯೊಳ
ಗಾಗಿ ಅರಣಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಡುವೆವು (ಸ್ವಗತ) ಆಹಾ! ಮನಸ್ಸಿ
ಗೊಂದೂ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ, ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದೋಷವು
ಬರುವುದಲ್ಲಾ !

||೧||

||೨||

||೩||

ರಾಗ—ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಿ, ಅಟಿತಾಳ-ಚಾವು (ಅಹಾಹಾಹಾಮಹಾತಾಪಂ)

ವನಾಯಾಸಂ ಅಪಾರಂ ಹಾ |

ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠಂ ನಿರಾಹಾರಿ |

||೧||

ಅರಣಿಯನ್ನು ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ |

ಧರಣೀಸುರನು ಪ್ರಾಣವ ಬಿಡುವಂ

||೨||

ಕಾಲಾತೀತವೀಗಾಯತು |

ತಾಳಲಾರೆ ಇಳೆಯೊಳನ್ನು

||೩||

ಕೊಟ್ಟಭಾಷೆ ತಪ್ಪಿದರೆ |

ಕೆಟ್ಟಬಾಕ್ಸೆ ಯಾತಕೆನಗೆ

||೪||

ಅಯ್ಯೋ ವಿಧಿಯೇ, ರಾಜ್ಯಕೋಶಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ
ಬಗೆಬಗೆಯಾದ ಕಷ್ಟವನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದೋಷಕ್ಕೆ
ನನ್ನನ್ನು ಗುರಿಮಾಡಿದೆಯಾ? ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದರೂ ಆ ಪಾಪಿ
ಹುಲ್ಲೆಯು ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಈತನಾದರೋ ಪ್ರಾಣವಂ ಬಿಡಲುದ್ಯುಕ್ತ
ನಾಗಿರುವನು. ಈ ಸಂಕಟವು ಹ್ಯಾಗೆ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದೋ
ಕಾಣೆನಲ್ಲಾ.

ಭೀಮ—ಅಣ್ಣನೇ, ಈ ವನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹುಡುಕಿ
ಅರಣಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಆಡಿದ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡಬೇಕು.

ಕಂ || ತೊರೆಯಂತೆ ಪುರವೊದಲಾಗಿಹ |

ಸಿರಿಯಂ ಕಾಡೊಳಗೆ ಬಂದು ಅಲೆಯುತ್ತಿರಲೀ ||

ಧರಣೀದೇವರ ಕಾರ್ಯವು |

ನೆರವೇರಿಸಲಾರದಿಂತು ಕೊರಗುವದಾಯಿತೇ |

ಕೊಟ್ಟ ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪಿ ಪಾಪಿಗಳಾಗಬೇಕಾಯಿತಲ್ಲಾ, ಏನು ಗತಿ ?

ಅರ್ಜುನ—ಅಣ್ಣನೇ, ಇನ್ನೂ ಈ ವನದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹುಡುಕಿ ಅರಣಿಯನ್ನು
ಸಂಪಾದಿಸಿ ಕೊಡುವೆನು, ಚಿಂತಿಸಬೇಡ.

ಋಷಿ—ಎಲೈ ಅರ್ಜುನನೇ, ವೃಥಾ ಪೌರುಷವೇಕೆ ಕೊಚ್ಚುವೆ! ಇತ್ತ
ನೋಡು, ಸಾಯಂಕಾಲವಾಗುತ್ತಾ ಬಂತು. ನಾನು ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗವನ್ನು
ಮಾಡುವೆನು. (ಎಂದು ಹಗ್ಗವನ್ನು ತೆಗೆಯುವನು.)

ಅರ್ಜುನ—(ತಡೆದು) ಪೂಜ್ಯರೇ ಈ ರೀತಿ ಕೋಪಮಾಡಬೇಡಿರಿ.

ರಾಗ—ಕಾಪಿ, ಆದಿ (ಸಾಮಿ ವೇಳೆಗಾದರೆ)

ಕೋಪಮಾಡಬೇಡವೈ ||ಪ|| ತಾಪಸನೆ ಬೇಡಿಕೊಂಬೆನೈ ||ಅ||
ಯಾಗಕಾರ್ಯವನ್ನು ಬೇಗನೇ | ನಾ ಗೈವೆನು ಪೂತ ಲಾಲಿಸು ||೧||
ಅರಣಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವೆನೈ | ಮರುಗಬೇಡ ಧರಣಿಸುರನೆ ||೨||
ಯಾತಕಿಂತು ಚಿಂತಿಸುವೆ ನೀಂ | ಪೂತನೆ ದಯದಿಂದ ನೋಡಲ್ವೆ ||೩||

(ಆತ್ಮಗತ) ಕಂ || ವೊಡವೀಸುರ ಬಳಲಿಪಂ |

ಕಡುಪಾಪಿಯು ನಾನು ಚಿಂತೆಗೀಡಾಗಿರುವೆಂ ||

ಕಡೆಗರಣಿ ದೊರೆಯದಿದೊಡೆ |

ಬಿಡುವನು ಪ್ರಾಣಂಗಳನ್ನು ಪಾರ್ವನು ವಿಧಿಯೇ ||

ಆಗಲಿ, ದೈವವಿಲಾಸವಿದ್ದಂತಾಗಲಿ, ಏನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು .

ನಕುಲ—(ಸ್ವಗತ) ಕಂ || ಸುಡುತಿರ್ಪನು ಮಾತಾಂಡನು |

ಅಡಿಯಿಡೆ ಕಾದಿರ್ಪನೆಲದಿ ಸಂಕಟಮಹುದೇ ||

ಕಡುತಾಪಸಡುತಲಿರ್ಪೆನು |

ವೊಡವಿಪ ಕಾಪಾಡು ಯನ್ನ ಬೇಡುವೆ ನಿನ್ನಂ ||

ಅಣ್ಣನೇ ಮುಕ್ಕುಗಳನ್ನು ತುಳಿದು ಕಾಲಲ್ಲಿ ರಕ್ತವು ಸೋರುತ್ತಿರುವುದು .
ನಾನು ನಡೆಯಲಾರೆನು.

ಸಹ—ಕಂ || ಕುಡಿಯುತಿರ್ಪುದು ಉದರವು |

ಹೃದಯದ ಬಂಧಗಳು ಸಡಲಿ ನೋಟವೆಳೆದುದೆಯಕಟಾ ||

ವದನವು ವಣಗುತಿರ್ಪುದು |

ಸದಯನೆ ನಾನೆಲ್ಲಿ ಜಲವ ಕುಡಿಯಲಿ ವೇಳೈ ||

ಎಲೈ ಅಣ್ಣನೇ, ಈ ಬಿಸಿಲಿನ ತಾಪವನ್ನು ನಾನು ಸಹಿಸಲಾರೆನು.
ನಾನು ಬಹಳ ಆಯಾಸಗೊಂಡಿರುವೆನು. ದಾಹವಾದರೊ ಸಹಿಸಲಶಕ್ಯ
ವಾಗಿರುವುದು. ಎಲ್ಲಿಯೂ ನೀರು ಕಾಣೆನಲ್ಲಾ, ಏನು ಮಾಡಲಿ ?

ಧರ್ಮ—ಎಲೈ ಸಹದೇವನೇ, ನನಗೂ ಬಾಯಾರುತ್ತಿದೆ. ಈ ವನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ
ದರೂ ಸರೋವರವಿರಬಹುದು. ನೀನು ಜಲಪಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ನನಗೂ
ನೀರು ತಂದುಕೊಡು.

ಸಹದೇವ—ಅಪ್ಪಣೆ ಎಂದು ತೆರಳುವನು.

ಋಷಿ—ಎಲೈ ಧರ್ಮರಾಯನೇ, ನಿನಗೆ ಧರ್ಮರಾಯನೆಂದು ಯಾರು ಹೆಸ
ರಿಟ್ಟರು ? ಈ ಹೆಸರು ನಿರರ್ಥಕವಾಯಿತು, ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನೋಡು ;
ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಮಾನ ಕಾಲವಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿತು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಕೆ ಹೋದ
ಮೇಲೆ ನಾನು ಬದುಕಿ ಫಲವೇನು ? ಇದೋ ನೇಣು ಹಾಕಿಕೊಂಡು
ಸಾಯುವೆನು.

ಧರ್ಮ—ಪೂಜ್ಯರೇ ಕ್ಷಮಿಸಿರಿ. ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಮಾನದೊಳಗಾಗಿ ಅರಣಿಯನ್ನು
ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಡುವೆನು ಕ್ಷಮಿಸಿ.

ಸ್ಥಾನ ೨-ವಿಷಸರೋವರ

ಯಕ್ಷ—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ನನ್ನ ಮಿತ್ರನಾದ ದುರ್ಯೋಧನನ ಮನೋರಥವನ್ನು
ನೆರವೇರಿಸಲು ಇದು ಒಳ್ಳೇ ಅನುಕೂಲವಾದ ಕಾಲವಾಗಿರುವುದು.
ಪಾಂಡವರು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ನೀರು ಕಾಣದೆ ಬಾಯಾರಿ ಬಳಲುತ್ತಿರುವರು,
ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಷದ ಸರೋವರವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ
ವನ್ನು ಕೊಡದೆ ನೀರು ಕುಡಿದರೆ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಸಾಯುವಂತೆ ಮಾಡು
ವೆನು. ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಈಗಲೇ ಮಾಡುವೆನು (ಎಂದು
ಹೊರಡುವನು)

ಸಹದೇವ—ಈ ದಟ್ಟವಾದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದರೂ ನೀರು ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ.
ಏನು ಮಾಡಲಿ ?

ಕಂ|| ಸುಡುವನು ಸೂರ್ಯನು ನೆತ್ತಿಯು |

ವೊಡವಿಯು ಕಾದಿರ್ಪದೆನ್ನ ಹೃದಯದ ತೆರಡಿಂ ||

ಅಡಿಮರದೊಳು ನೆರಳೆಸೆವುದು |

ಮೃಡನಾಜ್ಞೆಯ ಮಿಾರಿ ನಡೆಯಲಾರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯ ||

(ಎಂದು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ) ಆಹಾ ! ಇವೇನು ನನ್ನ ಪೂರ್ವಪುಣ್ಯಪರಿ ಪಾಕದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಸರೋವರವು ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದು. ಈ ಸರೋವರವು ಎಷ್ಟು ರಮಣೀಯವಾಗಿರುವುದು.

ಕಂ || ಸರಸಿಜಗಳ ಮಕರಂದವ |

ನೆರೆ ಸವಿಯಲ್ ಭೃಂಗತತಿಯು ರ್ಪುಂಕರಿಸುತ್ತಲ್ ||

ಪಿರಿದಾದ ತೋಷವೀವುದು |

ತ್ವರಿತದಿ ನಾಂ ಪೋಗಿ ನೀರ ನೀಂಟುವೆನೀಗಳ್ ||

ಆದ್ದರಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿ ಜಲಪಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ನಮ್ಮ ಅಶ್ವಾ ನಿಗೆ ನೀರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನು (ಎಂದು ನೀರು ಕುಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಬರುವನು.)

ತೆರೆಯಲ್ಲಿ—ಎಲೈ ಸಹದೇವನೇ, ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ—ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನೀರನ್ನು ಕುಡಿ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಸಾಯುವೆ.

ಸಹದೇವ—(ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ದೈವಾಧೀನದಿಂದ ಕಾಣಿಸಿದ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಜಲ ಪಾನವಂ ಮಾಡೋಣವೆಂದರೆ ಇದೊಂದು ವಿಘ್ನ ಉಂಟಾಗಿರುವುದಲ್ಲಾ ! ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಬಾಯಾರಿಕೆಯನ್ನು ತಡೆಯಲಾರೆನು. ಮೊದಲು ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದು ನಂತರ ಯೋಚಿಸುವೆನು (ಎಂದು ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದು) ಇದೇನು ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಸಂಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವುದು.

ಕಂ || ಪ್ರಾಣಂಗಳೇರಿಬರ್ಪುದು |

ಕಾಣದು ಕಣ್ಣುಗಳು ನೋಡೆ ಕವಿದುದು ಕತ್ತಲ್ ||

ಏಣಾಂಕದನು ಬಲ್ಲನು |

ನಾನಿದನರಿಯಲ್ಪು ಸಾಧ್ಯ ತೊಡೆಯುವೆನಸುವಂ ||

(ಎಂದು ಬೀಳುವನು)

ಧರ್ಮರಾಯ—ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಹೋದ ಸಹದೇವನು ಇನ್ನೂ

ಬರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ, ಏನು ದುರವಸ್ಥೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತೋ ಕಾಣೆನು.

ಏಷಿ—ಎಲೈ ಧರ್ಮರಾಯನೇ ! ಇತ್ತ ನೋಡು, ಸಾಯಂಕಾಲವಾಯ್ತು.

ನೀನು ಅರಣಿಯನ್ನೂ ತಂದುಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ, ನಾನು ಬದುಕುವುದೂ ಇಲ್ಲ ಇದು ನಿಶ್ಚಯ.

ಧರ್ಮ—ಮಹಾತ್ಮನೇ, ಸ್ವಲ್ಪ ಸಾವಕಾಶಮಾಡಿರಿ. ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವೆವು.

ಕಂ || ಹುಡುಕೈ ನಕುಲನೆ ತಮ್ಮನ |

ಅಡವಿಯೊಳಾವೆಡೆಗೆ ಪೋಗಿ ಬಳಲುತ್ತಿಹನೋ ||

ಕಡುಬೇಗ ಕರೆದುತಾರೈ |

ತಡಗೈದಡೆ ಪ್ರಾಣವೆನಗೆ ನಿಲ್ಲದು ನಿಕ್ಕಂ ||

ನಕುಲ—ಅಣ್ಣನೇ ! ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಿರಸಾವಹಿಸುವೆನು. (ಬರುತ್ತಾ ಈ ದುಸ್ಸಹವಾದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ತಿರುಗಿ ಸಾಕಾಯಿತು. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸಹದೇವನು ಕಾಣಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ ? ದಾರಿಯನ್ನು ನಡೆದಿದ್ದರಿಂದಲೂ ಬಿಸಿಲಿನ ತಾಪದಿಂದಲೂ ಬಾಯಾರಿಕೆಯು ನನ್ನನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಬಾಧಿಸುತ್ತಿಹುದು. ನೀರು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣೆನಲ್ಲಾ (ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ಮುಂದೆ ನೋಡಿ) ಆಹಾ ! ನನ್ನ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಕೊಂಡಾಡಿದರೂ ತೀರದು. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸರೋವರವು ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಜಲ ಪಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ನಂತರ ಸಹದೇವನನ್ನು ಹುಡುಕುವೆನು (ಎಂದು ಸರೋವರದ ಬಳಿ ಬಂದು, ಬಿದ್ದಿರುವ ಸಹದೇವ ನನ್ನು ನೋಡಿ)

ಕಂ || ಸಿರಿಯಲ್ಲ ಸೋತು ದ್ಯೂತದಿ |

ಕರಕಷ್ಟವನಾಂತು ಕಂದಮೂಲಂಗಳನಂ ||

ಭರದಿಂ ತಿನ್ನುತಲಡವಿಯೊ |

ಳಿರುವೆನುಗೀಯನುಜನಳಿವು ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿತಕಲಾ ||

ಇದೇನು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ವಿಕಾರವಾಯಿತೋ ? ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ಆಯಾಸದಿಂದ ಮಲಗಿರುವ ತಮ್ಮನನ್ನು ಸತ್ತವನೆಂದು ಊಹಿಸುವೆ ನಲ್ಲಾ ? ಆಗಲಿ ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸುವೆನು (ಎಂದು ಎಬ್ಬಿಸಿ ನೋಡಿ) ಆಹಾ ! ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸತ್ತುಹೋಗಿರುವನು (ಎಂದು ದುಃಖದಿಂದ)

ರಾಗ—ಭೈರವಿ, ರೂಪಕತಾಳ (ಅಹೋಕಷ್ಟಂ)

ಏನೈಯ್ಯನುಜಾ ಮಾದ್ರೀತನುಜಾ | ಏನೀವರಣಂ ಮ್ಲಾನವದನಂ ||೧||

ಬಂದಿತೆ ಸಾವು ಕಂದ ನಿನಗೆ | ಮುಂದೇಂ ಗತಿಯೈ ಇಂದೇಂ
ಮೃತಿಯೈ || ೨ || ಯಾರು ನಿನ್ನ ಸಾರಿಕೊಂದರ್ | ಧೀರ ಪೇಳು
ತ್ವರಿತದಿಂದ ||೩|| ಮಾತನಾಡು ಖ್ಯಾತಿ ತೋರು | ಖ್ಯಾತ ತರವೆ
ಕಾತರಿಸುವೆ ||

ಎಲೈ ತಮ್ಮನೇ ! ನಿನ್ನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನಾವೀಲೋಕದಲ್ಲಿ
ಜೀವಿಸಿರುವುದು ಹ್ಯಾಗೆ ? ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಗಳು ಬಂದರೂ ನಾವುಗಳೆಲ್ಲರೂ
ಜೀವಿಸಿರುವುದೇ ಪರವೈಶ್ವರ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೆವು. ಪಾಪಿದೈವವು
ಅದನ್ನೂ ಸಹಿಸಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ನನಗೆ ಉಂಟಾಗಿರುವ ದಾಹವಾದರೋ
ಸಹಿಸಲಶಕ್ಯವಾಗಿರುವುದು, ಏನು ಮಾಡಲಿ ? ಮೊದಲು ಜಲಪಾನ
ವನ್ನು ಮಾಡಿ ನಂತರ ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸುವೆನು (ಎಂದು
ಸರೋವರದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುವನು.)

ತೆರೆಯಲ್ಲಿ—ಎಲೈ ನಕುಲನೇ ! ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನೀರನ್ನು
ಕುಡಿ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಿನ್ನ ತಮ್ಮನ ಗತಿಯು ನಿನಗೂ ಪ್ರಾಪ್ತ
ವಾಗುವುದು.

ನಕುಲ—ಇದೇನು ದುಶ್ಯಕುನದಂತೆ ಅಶರೀರವಾಕ್ಯು ಕೇಳಿಬರುವುದು. ನಾನೀ
ಬಾಯಾರಿಕೆಯನ್ನು ತಾಳಲಾರೆನು. ಮೊದಲು ಜಲಪಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ
ಯೋಚಿಸುವೆನು (ಎಂದು ಜಲಪಾನಮಾಡುವವನಂತೆ ನಟಿಸಿ ಬಿದ್ದು
ಬಿಡುವನು)

ಧರ್ಮರಾಯ—(ಭೀಮಾರ್ಜುನರೊಡನೆ ಬಂದು) ಸಹದೇವನನ್ನು ಹುಡುಕಿ
ಕೊಂಡು ಹೋದ ನಕುಲನು ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಏನುಮಾಡಲಿ, ಆಹಾ !
ವಾಪಿ ಧರ್ಮಜನೇ? ನಕುಲಸಹದೇವರನ್ನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕಾಣುವೆಯಾ?
(ಅರ್ಜುನನಂ ನೋಡಿ)

ರಾಗ—ತೋಡಿ, ರೂಪಕ (ಶತಪತ್ರನೇತ್ರಿಯೆ)

ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಲಿ ಮುನ್ನೆಲ್ಲಿಗೈದಲಿ | ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗರನ್ನು ನಾನು
ವನಕ್ಕಟ್ಟಿದೇ ||೪|| ಅನುಜರಕಾಣದೆ ಘನದುಃಖವಾಗಿದೇ ಹೀನನಾದೆ
ಧರೆಯೊಳಿನ್ನು ಪ್ರಾಣ ನಿಲ್ಲದೆ ||೫|| ಸಾಹಸವಂತರು ಸಹದೇವ
ನಕುಲರು | ಬಹಳ ಶೌರ್ಯವಂತರು ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಗಳ್ ||೬|| ಅರವಿಂದ

ನೇತ್ರರೂ ಶರವಿಂದುವಕ್ತರು | ಬರಲಿಲ್ಲವಿದುವರಿಗೆ ದಾರಿ ಕಾಣೆನೇ ||೭||
ಮತಿಮಂದವಾದುದು ಪಥವೇನುಗಾಣದು | ಹಿತವುಗಾಣದೆ ದುರ್ಗತಿಯು
ವೊಂದಿದೆ ||೮||

ಧರ್ಮಜ—ಎಲೈ ಧರ್ಮರಾಯನೇ ! ನೀನು ಚಂದ್ರವಂಶದಲ್ಲಿ ಏತೆಕ್ಕೆ
ಜನಿಸಿದೆ ? ಸಾಯಂಕಾಲದೊಳಗಾಗಿ ಅರಣಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವೆ
ನೆಂದು ಮಾತುಕೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಾ ! ಅಯ್ಯೋ, ಧರ್ಮರಾಯನೇ ನಾನು
ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಡುವೆನು (ಎಂದು ಹಗ್ಗವನ್ನು ಕೊರಳಿಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳು
ವನು)

ಧರ್ಮಜ—ಪೂಜ್ಯರೇ ! ಯಾತಕ್ಕೆ ಈರಿತಿ ಕೋಪಿಸುವಿರಿ ? ನನ್ನ ತಮ್ಮಂ
ದಿರು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹೋದವರು ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ (ಅರ್ಜುನನಂ
ನೋಡಿ) ಎಲೈ ಅರ್ಜುನನೇ ! ನಕುಲ ಸಹದೇವರನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು
ಬಾ.

ಅರ್ಜುನ—ಅಣ್ಣನೇ ನಿನ್ನಾಜ್ಞೆಯಂತಾಗಲಿ (ಎಂದು ಹೊರಟುಬರುತ್ತಾ)
ಆಹಾ ! ಈ ಅರಣ್ಯವು ಸಿಂಹ ವ್ಯಾಘ್ರ ಧ್ವನಿಗಳಿಂದ ಅತಿ ಭಯಂಕರ
ವಾಗಿ ತೋರುವುದು. ಇದುವರಿವಿಗೂ ಇಂಥಾ ಕಾಡನ್ನು ನಾನೆಲ್ಲಿಯೂ
ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಯಿತು, ಬಿಸಿಲು ಬಹಳವಾಗಿ ಸುಡು
ತ್ತಿರುವುದು.

ಕಂ || ನೆಳಲಿರುಂತರುಮೂಲದಿ |

ಜಲಜಾಪ್ತಂ ಸುಡುತಲಿಹನು ಪೇಳಲಸಾಧ್ಯಂ ||

ನೆಲವೆಲ್ಲ ಸುಡುತಲಿಪುರ್ವದು |

ಬಳಲಿರ್ಪೆನು ದಾಹದಿಂದ ಕಂಗೆಟ್ಟಿನಹಾ ||

(ಎಂದು ಮುಂದೆ ನೋಡಿ)

ಆಹಾ ! ಇದೇನು ನನ್ನ ಪುಣ್ಯಪರಿಪಾಕವು ! ದರಿದ್ರನಿಗೆ ಧನವು ದೊರೆ
ತಂತಿಯೂ, ಹುಟ್ಟು ಕುರುಡನಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಬಂದಂತೆಯೂ, ಇಲ್ಲಿಯೇ
ಸರೋವರವು ಕಾಣುವುದು (ಚಿನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿ)

ರಾಗ—ಪೀಲು [ಕೇಳು ಕೇಳು ಕರಿಗಾಮಿನಿ]

ತೋರುವದೆಂತೀ ಸರೋವರಾ ||ಆಹಾ|| ಕಾಂತಸರೋಜಗುಣಾಕರಾ ||
ರಾಜಹಂಸಾಳಿಯಿಂ ರಾಜಿಸುತಿಪುರ್ವದು | ಮೂಜಗಕ್ಕೆದು ನೋಡೆ

ಸೋಜಿಗಂ || ೧ || ಆರಡಿಗಳ ರೈಂಕಾರವು ಮೆರೆವುದು ಸಾರಸಪಕ್ಷಿ
ಗಳರ್ಪವೂ || ೨ || ಅಂಬುರುಹಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ಮಧುವನು | ದುಂಬಿ
ಗಳ್ ಪೀರಿ ರೈಂಕರಿವುದು ||೩||

ನನಗೆ ಬಾಯಾರಿಕೆ ಬಹಳವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಜಲ
ಪಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ನಂತರ ತಮ್ಮಂದಿರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವೆನು (ಎಂದು
ಸರೋವರದ ಬಳಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ನಕುಲ ಸಹದೇವರನ್ನು ನೋಡಿ) ಆಹಾ!
ಇದೇನು ನನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸತ್ತುಬಿದ್ದಿರುವರು.

ಕಂ || ಪುರವಂ ತೊರೆಯುತಿ ಕಾಡೊಳು |

ಪರಿಪರಿಕಷ್ಟಗಳ ಸಾವ್ಗಳನುಭವಿಸುತ್ತಂ ||

ಪಿರಿದಾದ ದುಃಖದಿಂದಿರುತಿರೆ |

ಮರಣವು ಬಂದೊದಗಿತಿಗ ತಮ್ಮಂದಿರೇಗೆ ||

ಎಲೈ ಮಾದ್ರೀಸುತರೇ! ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪಾಪಿ
ಯಾದ ನಾನು ಹ್ಯಾಗೆ ಜೀವಿಸಿರಲಿ ?

ರಾಗ-ಮುಖಾರಿ, ಅಟಿತಾಳ-ಚಾಪು [ಮಗುವೆ ಯೇನಾದೆ]

ಅನುಜರೆ ನಿಮ್ಮ ಮರಣವ ನೋಡಿ | ನಾನೆಂತು ಸಹಿಪೆ ||೪|| ಕಾಣೆನು
ದಾರಿಯ ಮುಂದೇನು ಗತಿಯೊ ||೫|| ಯಾತಕೆ ಇಂತು ಮಲಗಿರ್ಪಿರಿ ||
ಮಾತನಾಡದೆ ಯನ್ನೊಳು | ಕಾತುರಪಡುವೆನು || ಪಥವನ್ನು
ಕಾಣೆನು ||೬|| ಸಿರಿಯನೀಗುತೆ ನಾವು | ಪುರವ ಬಿಟ್ಟು ಹೊಗವಂಟು
ಬಂದೆವು ವನಕೇ || ಮರಣವಾಂತಿರೆ ನೀವು | ಪರಿಯೇನು ಕಾಣೆನು
||೭|| ವನಜನೇತ್ರರೆ ನೀವೂ | ಮಡಿದಿರ್ಪುದು || ಘನಶೋಕವಾಗಿರುದೈ
ವಿನಯದಿಂದೆನ್ನನು ನೋಡಿ ಮಾತಾಡಿರಿ ಬೇಗ ||೮|| ಇಂದುವಂಶದಿ
ಜನಿಸಿ | ನೀವುಗಳಿಂತು ||೯|| ವೊಂದಿರೆ ಮರಣವನೂ | ಮುಂದೇನು
ಮಾಡಲಿ ದಂದುಗಕೊಳಗಾದೆ ||೧೦||

ಆಹಾ! ಧರ್ಮನಂದನನು ನನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರಲ್ಲಿ ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ
ನಾನೇನೆಂದುತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಲಿ? ಅಯ್ಯೋ, ಬಾಲಕರೇ! ತಂದೆ
ಯಿಲ್ಲದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ಬಹಳ ಕಷ್ಟ ಸಟ್ಟು ಸಾಕಿದ ನಮ್ಮ

ತಾಯಿಗೆ ನಾನೇನೆಂದು ಹೇಳಲಿ? ಆಕೆ ತಾನೇ ಹ್ಯಾಗೆ ಬದುಕಿರುವಳು.
ತಮ್ಮಂದಿರೇ! ಮಾತಾಡಿ, ಮಾತಾಡಿ ಎಂದು (ಚಿಂತಿಸಿ) ದಾಹವಾದರೋ
ಬಹಳವಾಗಿರುವುದು “ಜೀರ್ವ ಭದ್ರಾಣಿ ಪಶ್ಯತಿ” ಎಂಬಂತೆ ನೀರನ್ನು
ಕುಡಿದು ಪ್ರಾಣವನ್ನುಳಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಬಳಿಕ ಮುಂದಿನ ಯೋಚನೆಯನ್ನು
ಮಾಡುವೆನು (ಎಂದು ಜಲಪಾನವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬರುವನು)

ತೆರೆಯಲ್ಲಿ—ಎಲೈ ಅರ್ಜುನನೇ! ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಜಲ
ಪಾನವನ್ನು ಮಾಡು ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಿನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರ ಗತಿಯನ್ನೇ
ಹೊಂದುವೆ.

ಅರ್ಜುನ—ಇದೇನಾಶ್ಚರ್ಯ! ನನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರು ಇದರಿಂದಲೇ ಮೃತರಾಗಿರು
ವಂತೆ ತೋರುವುದು. ಆಗಲಿ, ಇಂಥಾ ತಮ್ಮಂದಿರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು
ನಾನು ಜೀವಿಸಿರಲೇಕೆ? ಈ ಜಲಪಾನದಿಂದಲಾದರೂ ಪ್ರಾಣವನ್ನು
ಬಿಡುವೆನು.

(ಎಂದು ಜಲಪಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ)

ರಾಗ-ಅಪರೂಪ, ಅಟಿತಾಳ-ಚಾಪು (ಕ್ಯಾಕಹೂಮೈ)

ವೇಳಲಾಗದು ತಾಪವನ್ನು | ತಾಳಲಾಗದೀಗಲೂ || ಪೇಳುತ್ತಿರ್ಪುದೆ
ಶರೀರವಾಣಿಯು ಜಲವಕುಡಿಯದಿರೆನ್ನುತಾ ||೧|| ಯಂದಿಗಿಲ್ಲದ ಕುಂದು
ಬಂದುದು ಮಂದಭಾಗ್ಯನಾದೆನ್ನಗೆ | ಚಂದವಲ್ಲವು ಬದುಕುವುದು
ತಮ್ಮಂದಿರಂ ಕಳಕೊಂಡು ನಾಂ ||೨|| ನೀರು ಕುಡಿಯುತಿ ಭೂರಿದಾಹವ
ನೀಗಲೆತ್ತಿಸಲೀಗಲು | ಸಾರುತಿರ್ಪುದು ಗಗನವಾಣಿಯು ಜಲವ ಮುಟ್ಟಿ
ದಿರೆನ್ನುತಾ ||೩|| ಕಳೆವುದೆನ್ನಯ ಕಷ್ಟವೀಗಲು ಜಲಪಾನವಗೈಯುತಿ |
ಫಲವದೇಂ ಬದುಕಿನ್ನು ಜಗದೋಳ್ ಖಳನು ನಾನಾದೆನು ಹಾ ||೪||

(ಎಂದು ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದು ನಕುಲ ಸಹದೇವರ ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು)

ಧರ್ಮ—(ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಆಹಾ! ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯಾದ ಪಾರ್ಥನೂ
ಕೂಡ ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ? ಏನು ಕಷ್ಟ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತೋ ಕಾಣೆ
ನಲ್ಲಾ? ಇನ್ನು ಪಾರ್ಥನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುವೆನೆ!

ರಾಗ—ಆನಂದಭೈರವಿ, (ಗತಿಯೇನು ಮುಂದೆ ಹಾ ವಿಧಿಯೆ)

ಏತಕೊ ಬರಲಿಲ್ಲ ಪಾರ್ಥ ಏನನರ್ಥ ||ಪ|| ನಾನು ಭೂತಲದೊಳು
ಬದುಕಿರುವುದು ವ್ಯರ್ಥ | ಮತಿಗೇಡಿಯಾಗಿ ನಾನನುಜರನಗಲುತೆ |
ಮಾತೆಗೇನನು ಪೇಳಿ ತೋರದು ವಿಧಿಯೇ ||ಅ|| ಮತಿಮಂದವಾಯಿತೆ
ವಿಧಿಯೇ | ಅತಿಕಷ್ಟಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಹಿತರನ್ನು ಕಳಕೊಂಡು ಪಥವನ್ನು
ಕಾಣದೆ ಪತಿತನಾದೆನು ಹಾ ||೧|| ಯತ್ತ ವೋದರೊ ಬಾಲಕರೂ
ಭಾಸುರರೂ | ಮನ | ತತ್ತರಿವುದು ಹಾಹಾ ಯೆಂತು ಬದುಕುವರೂ
ಮುತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಕತ್ತಲೆ ಮನಸಿಗೆ | ಚಿತ್ತಜನ್ಯೆಯ್ಯನ ಚಿತ್ತ
ವೆಂತಿಹುದೋ ||

(ಭೀಮನಂ ನೋಡಿ)

ಕಂ || ಕರೆತಾರೈ ತಮ್ಮಂದಿರ |

ಕೊರಗುವೆ ನಾಂ ಶೋಕದಿಂದ ಮನದಲಿ ಕೇಳೈ ||

ತರಳರ ಕಾಣದೆ ಜೀವವು |

ಕರೆಕರೆಯಾಂತಿಹುದು ಭೀಮ ವಂಶಲಲಾಮ ||

ಎಲೈ ಭೀಮನೇ! ನಕುಲ ಸಹದೇವರನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋದ
ಅರ್ಜುನನೂ ಕೂಡ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಕರೆದು
ಕೊಂಡು ಬಾ.

ಭೀಮ—ಅಣ್ಣನೇ! ನಿನ್ನಾಜ್ಞೆಯಂತಾಗಲಿ (ಎಂದು ಹೊರಡುವನು) [ವಿಷ
ಸರೋವರವನ್ನು ಕಂಡು] ಇದೇನಾಶ್ಚರ್ಯ! ನಾನು ಬಿಸಿಲಿನ ತಾಪದಿಂದ
ಬಳಲಿ ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ತಪಿಸುತ್ತಿರುವ ನನಗೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸರೋವರವು
ಗೋಚರವಾಯಿತು. ಆಗಲಿ, ಈ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಜಲಪಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ
ನಂತರ ತಮ್ಮಂದಿರನ್ನು ಹುಡುಕುವೆನು (ಎಂದು ಸರೋವರದ ಬಳಿ ಬಂದು
ತಮ್ಮಂದಿರನ್ನು ನೋಡಿ) ಇದೇನು ನನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಮೃತ
ರಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವರು. ಅಯ್ಯೋ, ದೈವವೇ! ರಾಜ್ಯಾದಿ ಸರ್ವಸ್ತು
ವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಇದೊಂದು
ಅಸಾರವಾದ ದುಃಖವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತಲ್ಲ.

ರಾಗ—ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ, ಆದಿತಾಳ (ಬಳಲಿಸುತ್ತಲೆನ್ನನಿವನು)

ಮಾಡಲೇಗಲೇನು ನಾನು | ಕೇಡು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತೇ || ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ
ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಕಡುಶೋಕ ತೊಟ್ಟು ||ಅ|| ಬಿಟ್ಟು ಜೇಶಕೋಶವನ್ನು
ಪಟ್ಟುಘಾಸಿಯನ್ನು! ಕೆಚ್ಚದೈವವಿಂತು ಪ್ರಾಣ ನಷ್ಟಕೊಟ್ಟಿತಿ ಹಾ ||೧||
ತರಳರೆ ನೀವೆಮ್ಮನುಳಿದು ಹರಣವನ್ನು ನೀಗಲೂ || ಕಾರಣವದೇನೋ
ಕಾಣೆ ಪರಿಯನ್ನು ಪೇಳಿರೈ ||೨|| ಅನುಜರೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ತೊರೆದು ಪ್ರಾಣ
ವನ್ನು ಅವಧರಿಸೆನೇ | ಯೇನಪೇಳಿ ಧರ್ಮಜಂಗೆ ಕಾಣೆ ನಾನು
ದಾರಿಯಂ ||೩||

ಅಯ್ಯೋ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯನಾದ ಭೀಮನೇ! ಇಂಥಾ ತಮ್ಮಂದಿರನ್ನು
ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಇನ್ನೂ ಬದುಕಿರುವೆಯಾ? ಛೇ! ಛೇ! ನಿನ್ನ ಬಾಳು
ಸುಡು; ಆಗಲಿ ಈ ಬಾಯಾರಿಕೆಯು ನನ್ನನ್ನು ಸಂಕಟಪಡಿಸುತ್ತಿಹುದು.
ಮೊದಲು ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದು ನಂತರ ಯೋಚಿಸುವೆನು (ಎಂದು ನೀರನ್ನು
ಕುಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು.)

ತೆರೆಯಲ್ಲಿ—ಎಲೈ ಭೀಮಸೇನನೇ! ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು
ಜಲಪಾನವನ್ನು ಮಾಡು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಿನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರ ಗತಿಯನ್ನೇ
ಹೊಂದುವೆ.

ಭೀಮ—ಇದೇನು, ಈ ಕೊಳದಲ್ಲಿರುವ ದುಷ್ಟನೇ ನನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರನ್ನು ಕೊಂದಿರ
ಬಹುದು, ಇವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವೆನು(ಎಂದು ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಧಮುಕುವನು.)

ಋಷಿ—ಎಲೈ ಧರ್ಮಜನೆ! ಸಾಯಂಕಾಲವಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿತು. ನಾನು
ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಡುವೆನು.

ಧರ್ಮ—ಪೂಜ್ಯರೇ, ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋದ ತಮ್ಮಂದಿರು ಇನ್ನೂ
ಬಂದಿಲ್ಲ. ಕ್ಷಮಿಸಿ, ಆತುರಪಡಬೇಡಿ.

ರಾಗ-ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ ಭೈರವಿ ಅಟಿತಾಳ-ಚಾವು (ಅಹೋಕಷ್ಟಂ)

ಇದೇಂ ಪಾಪಂ ಇದೇಂ ತಾಪಂ ||ಪ||ಇದೇಂ ಶೋಕಂ | ಇದೇಂ
ಮೋಹಂ ||ಅ|| ಅನುಜಾರೆಲ್ಲೊ ಕಾಣೆ ನಾನು | ಮನನೊಂದಿಹುದು
ನಾನೇಂಗೈವೆ ||೧|| ಭೀಮಾರ್ಜುನರು ಪ್ರೇಮಾಸ್ಪದರು | ಭೂಮು
ಭುಜರು ಏನಾಗಹರೂ ||೨|| ಸಹದೇವ ಅಹೋನಕುಲ ! ಮಹಾಬಲರೇ
ಸಹಜಾತರೆ ||೩||

ಇನ್ನೂ ನನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರು ಬರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ ಏನು ಮಾಡಲಿ ?

ಋಷಿ—ಎಲೈ ಧರ್ಮರಾಯನೇ ! ನಿನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವೇ ನಿನಗೆ ಬಾಧಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇಂಥಾದ್ದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಿಷಯ ನಿನಗೇನು ಬೇಕಾಗಿದೆ ? ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಮಾನವಾಯಿತು. ಇಗೋ ನಾನು ನೇಣು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಡುವೆನು.

ಧರ್ಮ—ಪೂಜ್ಯರೇ ! ಕ್ಷಮಿಸಿ. ನಾನೇ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮಂದಿರನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಅರಣಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಡುವೆನು.

ಋಷಿ—ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಇರಲಾರೆನು. ನಾನೂ ನಿನ್ನ ಸಂಗಡಲೇ ಬರುವೆನು.

ಧರ್ಮ—ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ (ಎಂದು ಬರುತ್ತಾ ದುಶ್ಯಕುನವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ)

ರಾಗ—ಪೂರ್ವಿ, ರೂಪಕ [ಅಬ್ಬರಾಮ]

ತೋರವದುಶ್ಯಕುನ ತೋರ್ಪುದೆನ್ನ ಮುಂದೆ ||ಪ|| ಬಿರುಗಾಳಿ ಬೀಸುವುದು ನರಿಗಳೋಡುತಿರ್ಪುದು ||ಅ|| ಮರಗಳೆಲ್ಲ ಸುಡುತಲಿರ್ಪುದು ತೋರದೊಂದು ಮನಸಿಗೆ | ಘೋರವಾಗಿ ಹದ್ದುಗಳು ದಾರಿಯಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತಿಹವು ||೧|| ಉರಗವಡ್ಡ ಕಟ್ಟುವದು ತರಳ ರೋದಿಸುತ್ತಬರ್ಪಂ ತರಳರೇನಾದರೋ ಪರಿಯು ತಿಳಿಯದಾಯಿತೇ ||೨||

ಇದೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿದರೆ ಏನೋ ದೊಡ್ಡ ವಿಪತ್ತು ಸಂಭವಿಸುವಂತೆ ಕಾಣುವುದು ? ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೇನು ? ಬಂದದ್ದೆಲ್ಲಾ ಅನುಭವಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕು (ಎಂದು ಮುಂದೆ ನಡೆದು)ಆಹಾ ! ತಮ್ಮಂದಿರನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ಬಳಲುವ ನನಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಸರೋವರವು ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಜಲಪಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ನಂತರ ತಮ್ಮಂದಿರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವೆನು (ಎಂದು ಸರೋವರದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು) ಇದೇನು ನನ್ನನುಜರೆಲ್ಲರೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಮೃತರಾಗಿರುವರು. ಆಹಾ ! ಪಾಪಿ ದೇಹವೇ ! ಕೆಟ್ಟ ಹೃದಯವೇ ! ನೀನು ಭಯಪಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ನಿನಗೆ ವ್ಯಸನವುಂಟಾಯಿತಲ್ಲಾ. ಎಲೈ ಧರ್ಮರಾಜನೇ, ನಿನ್ನ ಭಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಹಾಗೆ ತಮ್ಮಂದಿರ ಮರಣವನ್ನು ಕುಡಿಯಲ್ಲಾ.

ರಾಗ—ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ ಕಾನಡ, ಅಟ-ಚಾಪು [ಹಾರಂಜಯೇಇಷ್ಟವುತಾ] ಮಾಡುವದೇನೀಗಾ ವಡಹುಟ್ಟಿದವರಿಂತು ||ಪ|| ಮಡಿದಿರ್ದರಿಲ್ಲಿಯೇ ಕಡುಶೋಕಕ್ಕೊಳಗಾದೆ ||ಅ|| ಕಾನನಕ್ಕೆತಂದು ಪ್ರಾಣಾಂತ್ಯವಾದರೆ | ನಾನೆಂತು ಸೈಪನು | ಹೀನನಾಗಿಳೆಯೊಳು ||೧|| ಮೋಸವಗೈಯುತೆ ವಾಸಿಸೆ ಪರಲೋಕ | ಲೇಸಾಗದು ನಿಮಗೆ ಘಾಸಿಪಡುವೆನು ||೨|| ಮಾತೆಯು ಕೇಳೊಡಮೇನೆಂದು ಪೇಳಲಿ | ಪೂತರೆನ್ನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡೀ ಬೇಗ ||೩|| ಇಂದುವಂಶದಿ ಪುಟ್ಟಿ ಇಂತು ಮೃತಿಯಾದಿರೆ | ಮುಂದೇನು ಮಾಡಲಿ ಮಂದವಾಯಿತು ಮತಿ ||೪||

ಆಹಾ ! ಪಾಪಿಯಾದ ಧರ್ಮರಾಯನೇ. ಇಂಥಾ ತಮ್ಮಂದಿರು ನಿನಗೆ ದೊರಕುವರೇ ? ನಿನ್ನ ಹೃದಯವು ವಜ್ರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಘಟ್ಟಿಯಾದದ್ದು. ಇನ್ನೂ ನಿನಗೆ ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಗಳು ಬಂದರೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವೆ ?

(ಎಂದು ಶೋಕದಿಂದ ಮೂರ್ಛಿಗೊಳ್ಳುವನು)

ವ್ರಾಪದಿ—ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪತಿಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದೆನು. ಅವರು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ ? (ಎಂದು ಮುಂದೆ ನೋಡಿ) ಇದೇನು ಆರೈ ಪುತ್ರನು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವನು (ಎಂದು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ) ಆರೈಪುತ್ರನೇ ! ಇದೇನು ದುರವಸ್ಥೆ ! ಎಲ್ಲರೂ ಮೃತರಾಗಿರುವರಲ್ಲಾ, ಆಹಾ, ದೈವವೇ

ರಾಗ—ಮುಖಾರಿ, ರೂಪಕತಾಳ [ನಡುಗಾಡೊಳು]

ಧರೆಯರಸರೆ ಕಾನನದಿ ಮರಣವು ನಿಮಗೆ ||ಪ|| ಸರಿಯೇನು ನಾನಿರ್ಪುದು ಹರಣವನು ಧರಿಸಿ ||ಅ|| ಪುರವಾಸ ಬಿಡುತಲೆ ನಾವ್ ಶಿರಿಯೆಲ್ಲವ ಕಳೆದು ಮರಗುತ್ತಲಿ ವನದೊಳಗೆ ಇರಲೀಪರಿಯಾಯ್ತೆ ||೧|| ಬಹುಶೌರೈನೆ ಸಹದೇವನೆ ಆಹ ನಿನ್ನಂ ಬಿಟ್ಟು | ಮಹಿಯೊಳು ನಾ ಬದುಕಿರ್ಪೆನೆ ನಕುಲನೆ ತೊರೆದು ||೨|| ಘನಭೀಮನೆ ಗುಣಶಾಲಿಯೆ ವನದಿಪರಿ ಮಡಿಯೇ | ಯನಗೇತಕೆ ಪ್ರಾಣಂಗಳು ನೀಗುವೆನಾಹಾ || ಸುರರಾಜನ ವರಪುತ್ರನೆ ಧೀರಾಗ್ರನೆ ಪಾರ್ಥ | ಪರಿತಾಪಕ್ಕೊಳಗಾದೆನು ತೋರದೀಗ ನಿಮ್ಮಂ ||

ಎಲೈ ಆರ್ಯಪುತ್ರರೇ ! ನೀವು ರಾಜಾಧಿರಾಜರಾಗಿದ್ದು ಈ ಜನ ಸಂಚಾರವಿಲ್ಲದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಈರೀತಿ ಪ್ರಾಣಹಾನಿ ಉಂಟಾಯಿತೆ ? ಆಹಾ ! ನಿರ್ಭಾಗ್ಯಳಾದ ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ (ಎಂದು ಮುಂದೆ ನೋಡಿ) ಆಹಾ ! ನನ್ನ ಜೀವ್ಯ ಆರ್ಯಪುತ್ರನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವನು. (ಪ್ರಕಾಶಂ) ಎಲೈ ಆರ್ಯಪುತ್ರನೇ ನೀನಿಲ್ಲಿದ್ದು ಈ ದುರವಸ್ಥೆ ಯಾಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು ?

ಧರ್ಮ—ರಾಣಿಯೇ ಇದು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತ ಕರ್ಮಫಲವು.

ಪ್ರಾಪದಿ—

ರಾಗ—ಮುಖಾರಿ, ಅಟತಾಳ—ಚಾಪು [ತರಳನೆ ಯೆಲ್ಲಿಗೆ]

ಏನುಮಾಡುವೆ ನಾನು ಪ್ರಾಣಕಾಂತರು ಇಂತು | ಪ್ರಾಣವ ತೊರೆದಿದ್ದರೆ ಕಾಣೆನೆ ಪರಿಯಂ ||೨|| ಅಖಿಲವನ್ನೀಗುತೆ ವನದೀ | ಬಂದುವಿಕಲತೆ ಯಾನುತೆ ಮನದೀ | ಸುಖಲೇಶ ಕಾಣದೆ ಬಗೆಬಗೆ ಕಷ್ಟವಪಡುತ್ತಿರು ವೆಮ್ಮಗೆ ವಿಪರೀತವಾಯಿತೆ ||೩||

ಧರ್ಮ—ಪ್ರಾಣಕಾಂತಿಯೇ ಕಾನನಕ್ಕೆತಂದು | ಘನಕಷ್ಟಕ್ಕೊಳಗಾದೆಯೆ | ನಾನೆಂತು ಸೈವೇಂ || ಸಿರಿಯಲ್ಲ ತೊರೆಯುತೆ ನಾವು ಬಂದು ಘೋರ ಕಾಂತಾರ ದೊಳಿಂತು | ಅರಿಗಳ ದಿಶೆಯಿಂದ ಕರಿಕರೆ ಬರುತಿರೆ | ಕ್ರೂರವಿಧಿಯು ಇಂತು ಮರಣವು ತಂದುದೆ ||೪||

ಪ್ರಾಪದಿ—ಖಳನಾದ ಸುಯೋಧನನ್ನಿನ್ನಾವು | ಬಳಲುವತೆರೆನಾಯ್ತು ವನದಿಂ || ತಾಳೆನ್ನಳವಲ್ಲ ಹೇಳಲಾಗದು ಶೋಕ | ಹಾಳಾದ ಪ್ರಾಣವು ಹೋಗದೇನುಗೈವೆ ||೫||

ಧರ್ಮ—ಅರಿಗಳ ದಿಶೆಯಿಂದ ಬಳಲಿ ಕಾಂತೆ | ತೊರೆದನುಜರ ನಾನು ಜಗದಿ || ಇರಲಾರೆ ಕಾಂತಿಯೆ ಕರಿಕರೆಬಡುತಲಿ | ದುರಿತನಂದದಿ ನಾನು ಹರಣ ವೆಂತಿಡಲಿ ||೬||

ಪ್ರಾಪದಿ—ರಾಜಾಧಿರಾಜರಿಗಿಂತು | ಮರಣವೀಜಗದೊಳು ಬರಲೆಂತು || ಸೋಜಿಗವಾಗಿದೆ ಯೋಚಿಸಿನೋಡಲು | ಸುಜನರ ತೊರೆಯು ದುರ್ಜೀವವಕಟಾ ||೭||

ಧರ್ಮ—ಸುಮಕೋಮಲಾಂಗಿಯ ತಂದು ವನದಿ | ಶ್ರಮಪಡಿಸುವ ತೆರನಾಯ್ತು ಅಮಿತಸುಖದೊಳರ್ಥ ಕಮಲಾಕ್ಷಿಯೆ ನೀನು | ಅಮಮಾ ಸೈಸುವೆ ಯೆಂತು ಭ್ರಮಿಸಿ ಕಾಡೊಳಗಿಂತು ||೮||

ಪ್ರಾಪದಿ—ಇಂಥಾ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿಯೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣ ಹೋಗದಲ್ಲ (ಎಂದು ಮೂರ್ಛಿತಳಾಗುವಳು)

ಧರ್ಮ—ಆಹಾ ! ಮಂದಭಾಗ್ಯನಾದ ನಾನು ಇಂಥಾ ಕಷ್ಟಗಳು ನೋಡಿ ಜೀವಿಸ ಬೇಕಾಗಿರುವುದಲ್ಲ, ನಾನು ಬಹಳ ಪಾಪಿಯು.

ಕಂ || ನಾಲಿಗೆಯೊಣಗುತ್ತಿ ಪುರ್ದು |

ತಾಳೆನು ದಾಹವನು ನಾನು ಜಲವಂ ಕಾಣೇ ||

ಕೇಳಲೆ ಕಾಂತಿಯೇ ಕೊಳದಲಿ |

ಜಲಪಾನವ ಮಾಡಿ ನಂತರ ಯೋಚಿವೆ ಕಜ್ಜಂ ||

ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಣವು ನಿಲ್ಲುವಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ. “ಜೀರ್ವ ಭದ್ರಾಣಿ ಪಶ್ಯತಿ” ಬದುಕಿದ್ದರೆ ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದು. ಸೊದಲು ಜಲಪಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ನಂತರ ವಿಚಾರಗೈಯುವೆನು (ಎಂದು ಸರೋವರದ ಬಳಿಗೆ ಬರುವನು.)

ಯಕ್ಷ—ಎಲೈ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನೇ ! ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಮಾರುತ್ತರವಂ ಕೊಡದೆ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರಂತೆಯೇ ನೀನೂ ಕೂಡ ಸಾಯುವೆ.

ಧರ್ಮ—(ಆತ್ಮಗತ) ಇದೇನು ಸೋಜಿಗ ! ಅಶರೀರವಾಕ್ಯು ಕೇಳಿಬರುವುದು (ಪ್ರಕಾಶಂ) ಎಲೈ ಮರೆಯಾಗಿಂತು ಮಾತನಾಡುವ ನೀನಾರು ?

ಯಕ್ಷ—ನಿನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರೆಲ್ಲಾ ಯಾರ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಂ ಕೊಡದೆ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತೊರೆದರೋ ಆ ಯಕ್ಷನು ನಾನು.

ಧರ್ಮ—ಹಾಗಾದರೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ್ಯಾವವು ?

ಯಕ್ಷ—ಎಲೈ ಧರ್ಮರಾಯನೇ ! ರತ್ನಾಕರಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಸರೋವರ ವಾವುದು ? ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾವನು ? ಭೂಸುರರಲ್ಲಿ ಶ್ರೋತ್ರಿಯನಾವನು ? ಸುಜನರಲ್ಲಿ ಮಹಾಪುರುಷನಾರು ? ಲೋಕ ದಲ್ಲಿ ನಂದಿತನಾವನು ! ಇವುಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡು.

ಧರ್ಮ—ಎಲೈ ಯಕ್ಷನೇ ಕೇಳು, ಸಾಗರಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಸರೋವರವೇ ಅಂತ ರಿಕ್ಷವು. ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಯಾದವನೇ ಕ್ಷತ್ರಿಯನು. ವೇದಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದವನೇ ಭೂಸುರರಲ್ಲಿ ಶ್ರೋತ್ರಿಯನು. ಅಹಿಂಸಾಪರನೇ ಸುಜನರಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಪುರುಷನು. ಅನ್ಯರನ್ನು ಹಿಂಸೆಮಾಡತಕ್ಕವನೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಂದಿತನು.

ಯಕ್ಷ—ಎಲೈ ಧರ್ಮರಾಯನೇ ! ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾವುದು ?

ಧರ್ಮ—ಶ್ಲೋ || ಅಹನ್ಯಹಾನಿಭೂತಾನಿ ಪ್ರವಿಶಂತಿಯಮಾಲಯಂ |

ಶೇಷಾಸ್ಥಾವರಮಿಚ್ಛ್ಯಂತಿ ಕಿಮಾಶ್ಚ ರ್ಯಮಿತಃ ಪರಂ ||

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನಗಳು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಸಾಯುತ್ತಾ ಯಮಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿಯೂ ಉಳಿದ ಜನಗಳು ತಾವೇ ಶಾಶ್ವತ ವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾವುದು ?

ಯಕ್ಷ—(ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ)

ರಾಗ—ಜಂಗಲಾ [ಅರಳಿದ ಸಂಪಿಗೆ]

ನಿನ್ನಯ ಧೈರ್ಯಕೆ ಮೆಚ್ಚಿದೆ ಮೆಚ್ಚಿದೆ ಸನ್ನುತಾಂಗನೆ ಕೇಳೈ |

ನಿನ್ನಯ ತಮ್ಮಂದಿರೊಳಾವನಾಂ ಬದುಕಿಸಲು ಪೇಳೈ ||೧||

ಧರ್ಮ—ನಾದ್ರೀಸುತ ಸಹದೇವ ನಕುಲರಲಿ ಯನ್ನ ಪ್ರಾಣವಿಹುದೈ |

ಬದುಕಿಸು ಇವರನು ಭದ್ರನೆ ನಿನ್ನನು ಬೇಡಿಕೊಂಬೆ ಕೇಳೈ ||೨||

ಯಕ್ಷ—ಎಲೈ ಧರ್ಮನಂದನನೇ ! ನಿನ್ನೊಡಹುಟ್ಟಿದವರನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ ಕೊಳ್ಳದೇ ಧರ್ಮಸೂಕ್ಷ್ಮವನ್ನರಿತು ನಕುಲ ಸಹದೇವರನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ ಕೊಂಡೆಯಲ್ಲಾ ! ನಿನ್ನ ಧರ್ಮಜ್ಞತೆಯನ್ನೂ ಸತ್ಯಸಂಧತೆಯನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ಕೊಂಡಾಡಿದರೂ ತೀರದು.

ಬದುಕಿಸೆ ನಿನ್ನಯ ತಮ್ಮಂದಿರ ನೀ ಸುಖದಿಂದಲಿ ಬಾಳೈ |

ಸದಯನೆ ಮೆಚ್ಚಿದೆ ನಿನ್ನಯ ಧರ್ಮಕೆ ಬಹುಸಂತಸವಹುದೈ ||೩||

ತೀರಿತು ಇಂದಿಗೆ ವನವಾಸವು ಇನ್ನಜ್ಞಾತಕೆ ಪೋಗೈ |

ಯಾರು ತಿಳಿಯರು ನಿಮ್ಮನು ಧರೆಯೋಳ್ ಮುನಿಯ ವಂದಿಸಿ ಸಾರೈ ||

ಧರ್ಮ—ಮಹಾತ್ಮನೇ, ನಿನ್ನ ದಯದಿಂದ ಧನ್ಯನಾದೆನು. ನನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದೆ. ನಾನಿದನ್ನು ಮರೆಯಲಾರೆ.

ಯಕ್ಷ—ಎಲೈ ಧರ್ಮನಂದನನೇ, ಈ ಅರಣಿಯನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ನೀನು ಸುಖದಿಂದಿರು. ನಾನು ಹೋಗುವೆನು. ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ (ಎಂದು ಅರಣಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತೆರಳುವನು)

ಧರ್ಮ—(ಅರಣಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಂ ನೋಡಿ) ಪೂಜ್ಯರೆ, ಅರಣಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ.

ಖುಷಿ—ಎಲೈ ಧರ್ಮರಾಯನೇ ! ಕಾಲಾತೀತವಾಗಿ ನನ್ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹಾನಿ ಬರುವದೆಂದು ಈರಿತಿ ಮಾತನಾಡಿದೆನು. ಅದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿ ನಲ್ಲೆಡಬೇಡ. ಧರ್ಮರಾಯನೆಂಬ ಹೆಸರು ನಿನಗೆ ಸಲ್ಲತಕ್ಕದ್ದು.

ಕಂ || ಪಾಲಿಸು ಮುದದಿಂ ರಾಜ್ಯವ |

ಬಾಳೈ ಸುಖದಿಂದ ನೀನು ಕೃಷ್ಣನ ದಯದಿಂ ||

ಲೋಲನೆ ನಾಂ ತೆರಳುವೆನೈ |

ಬಾಲಕರೊಳು ದಶಸಹಸ್ರ ಕಾಲವ ಸುಖಿಸೈ ||

(ಎಂದು ತೆರಳುವನು)

ಪಾಂಡವರು—(ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಅಜ್ಞಾತವಾಸಕ್ಕೆ ಲೋಚಿಸುವರು)

ಧರ್ಮ—ತಮ್ಮಂದಿರೇ ! ಹನ್ನೆರಡುಪರ್ಷ ವನವಾಸವೇನೋ ಮಾಡಿದ್ದಾಯಿತು.

ಒಂದು ನರುಷ ಅಜ್ಞಾತವಾಸವನ್ನು ಯಾವರಿತಿ ಕಳೆಯೋಣ ?

ಕಂ || ಅರಿವರು ವೋಡವಿಯ ರಾಜರು |

ತೆರಳುವದೀಗೆಲ್ಲಿ ನಾವ್ಗಳಡಗಿರಲೀಗಳ ||

ದುರುಳರು ನಮ್ಮನು ಕಂಡರೆ |

ಮರಳಿಯು ನಾವೆಲ್ಲ ಕಾಡು ಸೇರಲಿಬೇಕೈ ||

ಅರ್ಜುನ—ಕಂ|| ಕೌರವನಿಗೆ ಹಗೆಯಾಗಿಹ |

ವೀರನು ಕೀಚಕನು ಕರ್ಣ ತ್ರಿಗರ್ತರಿಗೆಲ್ಲಂ ||

ಮಾರಾಂತು ಬೆದರದಿರ್ಪನು |

ಧೀರನೆ ಮತ್ತೈಂದ್ರವುರಿಗೆ ತೆರಳುವದುಚಿತಂ ||

ಭೀಮ—ಅಣ್ಣನೇ, ನಾವು ಯಾವಯಾವ ವೇಷದಿಂದ ಹೋಗಬೇಕು ?

ಧರ್ಮ—ಕಂ || ಧರಣೀಸುರವೇಷದಿ ನಾಂ |

ತೆರಳುವೆ ತಾಳುತ್ತ ಕಂಕನಾಮವನೀಗಲ್ ||

ಭರದೀ ಸನ್ಯಾಸವನಾಂ |

ಪರಿಪಾಲಿವೆನೊಂದುವರುಷ ಮತ್ಸ್ಯನಪುರಿಯೋಳ್ ||

ಭೀಮ—ಕಂ || ತೊರೆಯುತಲರಸನವೇಷವ |

ನರರಿಯಲು ವಲಲನೆಂಬ ಪೆಸರಿಂ ಮತ್ಸ್ಯೇ ||

ಶ್ವರನಡಿಗಿಯಮನೆಯೊಳು ನಾಂ |

ಭರದಿಂ ಬಾಣಸಿಗತನದಿ ಕಾಲವ ಕಳೆವೇಂ ||

ಅರ್ಜುನ—ಕಂ|| ಸುರತರುಣಿ ಕೊಟ್ಟ ಶಾಪದಿ |

ಧರಿಸುತೆ ಪಂಡತ್ಪವನ್ನು ಮತ್ಸ್ಯನಗರಿಯೋಳ್ ||

ನರಪತಿಮಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯೆಯ |

ಭರದಿಂ ಕಲಿಸುತ್ತೆ ನಾಟ್ಯವಿಗನಾಗರ್ವೇಂ ||

ನಾನು ವಿರಾಟನ ಮಗಳಿಗೆ ಸಂಗೀತ, ನಾಟ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ
ನಾಟ್ಯವಿಗನಾಗಿ ಕಾಲವಂ ಕಳೆಯುವೆನು.

ಕುಲ—ಕಂ || ತುರಗಪರೀಕ್ಷೆಯ ಬಲ್ಲೆನು |

ಪರಿವೋಷಿತಶ್ವಪಾಲ ಸಂಘಗಳನು ಮೇಣ್ ||

ನರಪತಿಯಾಜ್ಞೆ ಯೊಳಿರುತಲಿ |

ಭರದಿಂ ಕಾಲವನು ಕಳೆವೆ ಮತ್ಸ್ಯನಗರಿಯೋಳ್ ||

ಕ—ಕಂ || ನರಪತಿಪುರದೋಳ್ ಗೋವ್ಗಳ |

ಪರಿಪಾಲಿವೆನೊಂದುವರುಷಕಾಲಂ ಮುದದಿಂ ||

ಭರದಿಂದಾಜ್ಞೆಯನೀಡೈ |

ವರಧರ್ಮಜ ಕರವ ಮುಗಿದು ಬೇಡುವೆ ನಿನ್ನಂ

ವದಿ— ಆರ್ಯಪುತ್ರನೇ ! ವಿರಾಟನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಸುಧೇಷ್ಠಾದೇವಿಗೆ
ಅಲಂಕಾರಗಳಂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸೈರಂಧ್ರಿಯಾಗಿ ಕಾಲವನ್ನು
ಕಳೆಯುವೆನು.

ಧರ್ಮ—ಎಲೈ ತಮ್ಮಂದಿರೇ ! ನಾವು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಹೊರಡೋಣ.
ಇಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕೌರವರು ಕಂಡರೆ ಅನರ್ಥಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು
ನಡೆಯಿರಿ. (ಎಂದು ತೆರಳುವರು)

ತೃತೀಯಾಂಕ ಸಂಪೂರ್ಣಂ

ಚತುರ್ಥಾಂಕ ಪ್ರಾರಂಭ

ವಿರಾಟನ ಸಭೆ

ವೃತೀಹಾರಿ—ಜಯವಾಗಲಿ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ. ಯಾರೋ ಯತೀಶ್ವರರು
ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕಾದಿರುವರು.

ವಿರಾಟ—ಅವರನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಬಿಡು.

ಧರ್ಮ—(ಯತಿವೇಷವಂ ತಾಳಿ ಬರುವನು.)

ವಿರಾಟ—ಮಹಾತ್ಮರೇ ವಂದಿಸುವೆನು. ಈ ಪೀಠವನ್ನಲಂಕರಿಸಿರಿ.

ಧರ್ಮ—ರಾಜನೇ, ಕಲ್ಯಾಣವಾಗಲಿ (ಎಂದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು)

ವಿರಾಟ—ಮಹಾತ್ಮರೇ ಯಾವ ದೇಶದಿಂದ ಬಂದಿರಿ ? ಇಷ್ಟುದೂರ ಬರಲು
ಕಾರಣವೇನು ?

ಧರ್ಮರಾಯ—

ರಾಗ—ನಾದನಾಮುಕ್ರಿಯೆ, ಆದಿತಾಳ (ಮಾರುನೆನಿವರನು)

ಪೇಳುವೆ ಲಾಲಿಸೈ ಇಳೆಯಾಣ್ಣು ಪಾಲಿಸೈ ||೧|| ಧರ್ಮರಾಯನ ಬಳಿ
ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿದೆ || ದುರ್ಮಜರಾಟದಿ ಸೋಲಿಬಿಟ್ಟರು ||೧|| ತೆರಳಿ

ದರು ಕಾಡಿಗೆ ಪೊರೆವರ ಕಾಣದೆ || ಭರದಿಲ್ಲಿ ಬಂದೆನು ಕರುಣಾಳು
ಕಾಪಾಡು ||೨|| ಕಂಕನೆಂದೆನ್ನ ನಾಮಾಂಕಿತವಿಪ್ರನು | ಶಂಕೆಯ

ತೊರೆದು ನಿನ್ನಂಕಕೆ ಬಂದೆನು ||೩||

ವಿರಾಟ—ಕಂ || ಧರಣೀಸುರ ಚಿಂತಿಸದಿರು |

ನಿರುತವು ನಿನ್ನಿಷ್ಟದಂತೆ ನಡೆವೆನು ಕೇಳೈ ||

ಕರೆಕರೆಯಂ ಬಿಡುತಲೆ ಯ |

ನ್ನರಮನೆಯೊಳಿಗಿರುವೆ ಸುಖದಿ ವರಗುಣಸಾಂದ್ರ ||

ಧರ್ಮ—ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ (ಎಂದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು)
 ಪ್ರತೀಹಾರಿ—ಮಹಾರಾಜನೇ, ಒಬ್ಬ ಬಾಣಸಿಗನು ಬಂದಿರುವನು.
 ವಿರಾಟ—ಅವನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.
 ಪ್ರತೀಹಾರಿ—ಅಪ್ಪಣೆ (ಎಂದು ಭೀಮನಂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವನು)
 ಭೀಮ—ಮಹಾರಾಜನೇ, ವಂದಿಸುವೆನು.
 ವಿರಾಟ—ಎಲೈ ನೀನಾರು? ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದೆ ?

ಭೀಮ—

ರಾಗ—ಜಲಾಬು, ಆದಿತಾಳ

ಅರುಹುವೆ ಲಾಲಿಸೈ ಕರುಣದಿ ಪಾಲಿಸೈ | ವರಸುಗುಣಾಂಬುಧಿ
 ಪರಮಗುಣಾನಿಧಿ ||೧|| ಭೀಮನ ಮನೆಯಲಿ ಬಾಣಸಿಗನಾ | ಕಾಮಿತ
 ಸಿದ ಪಾಕವನ್ನಾ ಮಾಡುತಿದೆನೈ || ಆ ಪಾಂಡುಪುತ್ರರು ವಿಪಿನಕೆ
 ಪ್ರೋದರು ಕಾಪಾಡು ಯನ್ನನೂ ನೈಪತಿಯೆ ಬೇಡುವೆ ||೨|| ಪ್ರೋರೆ
 ವರ ಕಾಣದೆ ಧರಣಿಪ ಬಂದಿಹೆ ಸುರರಾಜತೇಜನೆ ಪರಿಪಾಲಿಸೆನ್ನನು ||
 ನಾನು ಬೇಕಾದ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಬಹಳ ರುಚಿಯಾಗಿ ಮಾಡುವೆನು.
 ನನ್ನ ಹೆಸರು ವಲಲನೆಂಬರು.

ವಿರಾಟ—ಚಿಂತಿಸಬೇಡ, ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟದಂತಿರು.

ಪ್ರತೀಹಾರಿ—ಮಹಾರಾಜನೇ, ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ನವಪುಂಸಕನು ಬಂದಿರುವನು.

ವಿರಾಟ—ಅವನನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಬಿಡು.

ಧರ್ಮ—(ಶಿಖಂಡಿ ವೇಷದಿಂದ ಬಂದು) ಮಹಾರಾಜನೇ, ವಂದಿಸುವೆನು.

ವಿರಾಟ—ಎಲೈ ನೀನಾರು, ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದೆ ?

ಧರ್ಮ—

ರಾಗ—ಕಾನಡ, ಆದಿತಾಳ—ಚಾಪು [ಕರೀರಿ ಆತನ ನೀವು]

ಕೇಳೈ ಭೂನಾಥನೆ ||೧|| ಲಾಲಿಸು ಮಾತನು ಪಾಲಿಪುದೆನ್ನನು
 ||೨|| ಇಂದ್ರತನುಜನಾದ ಪಾರ್ಥನ ಮಗಳಿಗೆ | ಸಾಂದ್ರಸುಗುಣ ನಾಟ್ಯ
 ಯದೈ ಕಲಿಸುತಿದೆ ||೩|| ಆ ಪಾಂಡುಪುತ್ರರು ವಿಪಿನಕೆ ಪ್ರೋದರು ||
 ಕಾಪಾಡುವರ ಕಾಣದೀಪರಿ ಬಂದೆನು ||೪|| ಪ್ರೋರೆವರ ಕಾಣದೆ ಮರೆ

ಹೊಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮನು | ಕರುಣಾಸಾಗರನೆನ್ನ ಪೂರೆವುದು ದಯದಿಂದ ||೫||
 ಮತ್ತು ನನ್ನ ಹೆಸರು ಬೃಹನ್ನಳೆಯೆಂಬುವರು.

ವಿರಾಟ—ಎಲೈ ಬೃಹನ್ನಳೆಯೇ, ನನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ನಾಟ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ
 ಸುಖವಾಗಿರು.

ದ್ವಾರಪಾಲಕ—ಮಹಾರಾಜನೇ, ಯಾರೋ ತುರುಗಪಾಲಕನು ಬಂದಿರುವನು.

ವಿರಾಟ—ಅವನನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸು.

ನಕುಲ—ಮಹಾರಾಜನೇ, ವಂದಿಸುವೆನು.

ವಿರಾಟ—ನೀನಾರು, ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದೆ ?

ನಕುಲ—ಕಂ || ತುರಗವಮೂಹವ ಸಲಹುತೆ |

ನರಪಾಂಡವರಲ್ಲಿ ನಾನು ಜೀವಿಸುತಿದೇಂ ||

ಪುರವಂ ತೋರೆಯುತೆ ಕಾಡಿಗೆ |

ತೆರಳಿದರಾನಿಲ್ಲಿ ಬಂದೆ ಪ್ರೋರೆಯೈ ಯನ್ನಂ ||

ನನ್ನ ಹೆಸರು ದಾಮಗ್ರಂದಿಯು.

ವಿರಾಟ—ಎಲೈ ನಮ್ಮ ಅಶ್ವಶಾಲೆಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಿರು.

ದ್ವಾರಪಾಲಕ—ಮಹಾರಾಜನೇ, ಯಾರೋ ಗೋಪಾಲಕನು ಬಂದಿರುವನು.

ವಿರಾಟ—ಅವನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.

ಸಹದೇವ—ಮಹಾರಾಜನೇ, ವಂದಿಸುವೆನು.

ವಿರಾಟ—ಎಲೈ ನೀನಾರು, ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದೆ ?

ಸಹದೇವ—ಕಂ || ಜನಪನೆ ಕೇಳ್ ನಾಂ ಕುಂತೀ |

ತನುಜರ ಗೋವರ್ಕಳನು ಪಾಲಿಸುತಿದೇಂ ||

ಜನಪರು ಕಾಡಿಗೆ ಪ್ರೋದರು |

ಗುಣಸಾಂದ್ರನೆ ಪಾಲಿಸೆನ್ನ ದಯದಿಂದೀಗಳ್ ||

ನನ್ನ ಹೆಸರು ತಂತ್ರೀಪಾಲನೆನ್ನುವರು.

—ನಿನ್ನಿಷ್ಟದಂತೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರು.

ಸ್ಥಾನ ೧—ಸುಧೇಷ್ಠ ಅಂತಃಪುರ

ದ್ರೌಪದಿ—(ಸೈರಂಧ್ರಿ ವೇಷದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ಮಹಾರಾಜಿಯೇ ವಂದಿಸುವೆನು.

ಸುಧೇಷ್ಠೆ—ಎಲಾ ನಳಿನಾಯತಾಂಬಕಿಯೇ ನೀನಾರು ? ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದೆ ?
ದ್ರೌಪದಿ—

ರಾಗ—ಮೋಹನ, ರೂಪಕ [ಇವನಾರು ಮದನರೂಪ]

ವೇಳುವೆ ಮತ್ಸ್ಯರಾಣಿ | ನಾಳೀಕಸುಭಗಪಾಣಿ ||ಪ|| ಲಾಲಿಸು ಶುಕ
ವಾಣಿ | ಕಾಳೋರಗಾಭವೇಣಿ ||ಅ|| ಪ್ರಿಯರೈವರ್ ಗಂಧರ್ವರು |
ಭಯವಿತ್ತರೆನಗೆಡುತುಳರ್ | ಭಯದೊಂದುವರುಷ ವರ ತಾಯಿಯಿ
ತೋರೆದುಬಂದೆ || ೧ || ವರಪಾಂಡುಸುತರ ಸತಿಯಾ | ತರಳೆಯ
ದ್ರೌಪದಿ ಬಳಿಯೇ | ಳಿರುತಿರ್ಡೆ ಸೌಖ್ಯದಿಂದ ತರುಣಿಯಿ ವೇಳ್ವಿ
ವಿವರಾ ||೨|| ಬಲವಂತರಾದ ನೃಪರು ಸಲೆ ಶಾಂತಮೂರ್ತಿಗಳೂ ||
ಖಳನಿತ್ತ ಕಾಟದಿಂದ ಹೋದರು ಕಾಡಿಗವರು ||೩|| ಪರಪುರುಷರನ್ನ
ನೋಡಿ ಪರಿಹಾಸವಚನವಾಡಿ | ಸಿರಿಮುಡಿಯ ಕಟ್ಟಬಲ್ಲೆ ಕರ ಪುಷ್ಪ
ಮುಡಿಸಬಲ್ಲೆ ||೪||

ನನ್ನ ಹೆಸರು ಸೈರಂಧ್ರಿಯೆನ್ನುವರು. ನನ್ನ ಇಷ್ಟದಂತೆ ನಡೆಸಿಕೊಡುವೆ
ಯಾದರೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವೆನು.
ಸುಧೇಷ್ಠೆ—ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟದಂತೆ ಇರು.

ರಾಗ—ಬೇಹಾಗ್, ರೂಪಕ [ಎಂತುವೇಳುವೆ ಸಖಿ]

ತೊರೆ ಚಿಂತಿಯ ಸಖಿ | ಸುರಚಿರಕಮಲ ಕಮಲಮುಖಿ ||ಪ|| ನಾರಿ
ನಿನ್ನಿಷ್ಟದಂತೆ ಇರುವೆ ಯನ್ನ ಸದನದಿ ||ಅ|| ಸಾರಸಾಕ್ಷಿಯಿ ನೀನು
ಕೋರಿದಂತೆ ನಡೆಸುವೆನು | ಯಾರು ನಿನ್ನ ಕೇಳುವರು ಸೇರರೆನ್ನ
ಸದನದೋಳ್ ||೧|| ಪನ್ನಗವೇಣಿಯಿ ನೀನು ಮನಬಂದತೆರದೋಳು |
ಯನ್ನ ಸಕಲ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ನಿನ್ನದೆಂದು ಭಾವಿಸು ||೨||

ನಿನ್ನಿಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿರು. ನೀನು ಚಿಂತಿಸಬೇಡ.

ದ್ರೌಪದಿ—ತಾಯಿಯೇ, ನಿನ್ನಿಷ್ಟಾನುಸಾರ ನಡೆಯುವೆನು.

ಕೇಚಕನು—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಅಕ್ಕಳಾದ ಸುಧೇಷ್ಠಾ ದೇವಿಗೆ ವಂದಿಸುವೆನು.

ಸುಧೇಷ್ಠೆ—ಎಲೈ ತಮ್ಮನೇ ಸುಖಿಯಾಗು. ಬಾ, ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸು.

ದ್ರೌಪದಿ—(ಹುಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಿರುವಳು)

ಕೇಚಕ—(ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿ ಆತ್ಮಗತ) ಆಹಾ ! ಈಕೆ ಯಾರು ? ಮಾನಿನಿಯರ
ಗುಂಪಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶರತ್ಕಾಲದ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವಳಲ್ಲಾ !

ಕಂ || ಕಾಮಿನಿ ರಮೆಯೋ ರಂಭಿಯೋ |

ಕಾಮನ ಸತಿಯಂತೆ ದೇವಭಾಮಿನಿಯಂತೆ ||

ಕೋಮಲೆ ಮೋಹಿನಿಯಂದದಿ |

ಪ್ರೇಮಾಸ್ಪದಳಾಗಿ ತೋರ್ಪಳೇನಾಶ್ಚ ರ್ಯಂ ||

ರಾಗ—ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ, ಆದಿತಾಳ [ಸಖಿಗರೀಖದರಿಯಾಗಿರಿಯಾಯಿ]

ವನಜಾಕ್ಷಿ ಮದನವಾಹನಗಜವೊ | ಮನಸಿಜ ಪಿಡಿಯುವ ಕೃಪಾಣವೊ
ಅಖಿಲ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮೋಹದ ನವಿಲೊ | ಅಕಳಂಕಪೂರ್ಣ ಸುಧಾಂ
ಶುವೊ ||೧|| ಸೂರೆಯಗೊಳ್ಳಳು ಯನ್ನಯ ಮನವನು | ದೊರೆವುದೆ
ಯವಳ ಸಂಭೋಗಾ ||೨|| ಬಣ್ಣಿ ಸಲಕವೇ ಪನ್ನಗವೇಣಿಯ | ಸನ್ನ
ತಾಂಗಿಯನು ಪೊನ್ನಣಿಯಾ || ೩ || ಜನ್ಮವಿದ್ದೇಂ ಫಲ ಭೋಗಿಸ
ದಿದೊಡೆ ಸನ್ನತಗಾತ್ರಿಯ ಬಗೆ ತಿಳವೇಂ || ೪ ||

ಆಹಾ ! ಇಂಥಾ ಸುಂದರಿಯೊಡನೆ ಸುಖಬೀಳದೆ ಇದ್ದರೆ ಈ ಜನ್ಮ
ಐದ್ದು ಫಲವೇನು ? ಈಕೆಯಂ ನನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನ ಮಾಡಿಕೊಡುವಂತೆ
ನನ್ನಗ್ರಜಳಿಗೆ ಹೇಳುವೆನು. (ಪ್ರಕಾಶ) ಎಲಾ ಅಗ್ರಜಳೇ ? ಈಕೆ
ಯಾರು ? ಈಕೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನವು ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವುದು. ಹ್ಯಾಗಾದರೂ
ಮಾಡಿ ಈಕೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನಮಾಡಿಕೊಡು.

ಕಂ || ಯಾರೀ ನಳಿನಾಕ್ಷಿಯು ವೇಳಾ |

ಕಾರಣವೇನಿಲ್ಲಿ ಬರಲು ಯಾರಿಗೆ ಸತಿಯಳ್ ||

ಮಾರನ ಮದ್ದಾನೆಯೋ ಮೇಣ್ |

ವಾರಿಜನಾಭಂಗೆ ಸತಿಯೋ ತಿಳುಹೌ ಜವದಿಂ ||

ಸುಧೇಷ್ಠೆ—ಎಲೈ ತಮ್ಮನೇ, ಈಕೆಯು ಪತಿವ್ರತಿಯು. ಐದುಜನ ಗಂಧರ್ವರ
ಈಕೆಗೆ ಪತಿಗಳು. ಇವಳನ್ನು ಬಯಸುವುದು ಕೇಡಿಗಾಸ್ಪದವು.

ಆದ್ದರಿಂದ ಸುಮ್ಮನಿರು.

ಕೇಚಕ—ಆಹಾ ! ನಮ್ಮಕ್ಕನೂ ಕೂಡ ನನ್ನನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತಿರುವಳಲ್ಲ, ಏನು

ಮಾಡಲಿ ? ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಆಗಲಿ, ನನ್ನ ಸಾಹಸವೆಲ್ಲಾ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಈಕೆಯನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. (ಎಂದು ಹೊರಡುವನು.)

(ಪುನಃ ಬಂದು) ಎಲಾ ಅಗ್ರಜಳೇ ! ನಾನೆಷ್ಟು ವಿಧವಾಗಿ ಬೇಡಿ ಕೊಂಡರೂ ಆ ಸೈರಂಧ್ರಿಯು ನನ್ನ ವಶವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವಳಲ್ಲಿ ಭೋಗ ಪಡದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಬದುಕುವುದಿಲ್ಲ.

ರಾಗ-ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ ಕಾಪಿ, ಆದಿ [ನೀರಿನತೋರೆ ಸರೋಜಾನನೆ]

ಕಾಮಿನಿಯನ್ನಾವರಿಸಲಿಲ್ಲಾ ||ಪ|| ಕಾಮನು ಯನ್ನಾ ಬಾಧಿಸನಲ್ಲಾ ||ಅ|| ಸುದತಿ ಬಾರಳಲ್ಲಾ ಮುದನೀಡಳಲ್ಲಾ | ಮದನಬಾಣದಿ ನಾನು ನೊಂದೆನು ಕೇಳೆ ||೧|| ಇರುಳಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆಯು ಬಾರದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ! ಸ್ಮರಿಸುತೆ ಕಾಂತಿಯ ಹೊರಳುತ್ತಿರುವೆನು ||೨|| ನನದು ಕಾಂತಿಯನ್ನೂ ಮನ ಬರಿದಾದುದೂ | ವನಿತೆಯ ಕಳಹಿಸು ಮಣಿವೆನು ನಿನಗೆ ||೩||

ಎಲಾ ಅಗ್ರಜಳೇ, ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಆಕೆಯೊಡನೆ ಸಂಭೋಗ ಪಡದಿದ್ದರೆ ನಾನು ವಿಷಪಾನದಿಂದ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಡುವೆನು.

ಸುಧೇಷ್ಠೆ—(ಆತ್ಮಗತ) ಏನು ಮಾಡಲಿ, ನನ್ನ ತಮ್ಮನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದಾಗ್ಯೂ ಈ ಕೆಟ್ಟ ಹವ್ಯಾಸವನ್ನು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ ! ದೈವವಿಲಾಸವಿದ್ದಂತಾಗಲಿ.

(ಪ್ರಕಾಶ) ಎಲೈ ತಮ್ಮನೇ, ಗಂಧದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ಆ ಸೈರಂಧ್ರಿಯನ್ನು ಕಳುಹುವೆನು. ಬಳಿಕ ನಿನ್ನಿಷ್ಟಾನುಸಾರ ಮಾಡು.

ಕೀಚಕ—ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಂತಾಗಲಿ (ಎಂದು ಹೊರಡುವನು.)

ಸುಧೇಷ್ಠೆ—ಎಲಾ ಸೈರಂಧ್ರಿಯೇ ಇತ್ತಬಾ.

ಪ್ರಾಪದಿ—(ವಂದಿಸಿ) ತಾಯಿಯೇ ಮತ್ತೀನು ?

ಸುಧೇಷ್ಠೆ—

ರಾಗ-ಜಂಜೂಟಿ, ರೂಪಕ [ವನದೇವಿ ಪಾಲಿಸುವೈದೇಹಿಯ]

ವನಜಾಕ್ಷಿಯೆ ಲಾಲಿಸು ಪೇಳ್ವೆನು ||ಆ|| ಪರಿಮಳಪಾತ್ರೆಯ ತ್ವರಿತದಿಂ ಕೊಂಡೊಯ್ದು | ತರಳ ಕೀಚಕಗಿತ್ತು ಜೀಗ ಬಾ ||೧|| ಭೀತಿಯಪಡ ದಿರು ಕಾತುರಾಕ್ಷಿಯೆ ನೀನು ನೀತಿವಂತನವನು ಪೋಗಿಬಾ ||೨|| ಭಯ ಪಡುವೇತಕೆ | ಜಯಮಪ್ಪುದು ನಿನಗೆ | ನಯಗುಣಶಾಲಿಯೇ ಪೋಗೆಲಾ ||೩||

ದ್ರಾಪದಿ—

ರಾಗ-ಕಮಾಚು, ಚಾಪು (ಗೋಪಾಲಬಾಲಕಾ)

ವನಜಾನೇತ್ರಿಯೆ ಘನವೇ ಮಾತೆಯೆ ||ಅ|| ನಿನ್ನ ತಮ್ಮನನ್ನು ಪಿಡಿಸು ಬನ್ನ ಗೊಳಿಸಿದ | ಸನ್ನುತಾಂಗಿ ಪೋಗಲೆನಗೆ ಮನವು ಒಪ್ಪದು || ಪರ ಪುರುಷರ ಸೇವೆ ಮಾಡಲಾರೆನೆನ್ನು ತಾ | ಸರಸಿಜಮುಖಿ ಪೇಳಲಿಲ್ಲವೆ ತರವೆ ನಿನಗಿದೂ ||೨|| ಜನನಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇತರ ಮಾನಿನಿಯರಾ | ಕನಿಕರದಿಂ ಕಳುಹು ನೀನು ನಾನು ಪೋಗೆನೂ ||೩||

ಎಲಾ ರಾಣಿಯೇ ! ನಿನ್ನನುಜನು ಬಹಳ ದುಷ್ಟನು. ಎನ್ನಲ್ಲಿ ದೋಷವನ್ನೆಣಿಸುವನು. ನನ್ನ ಪತಿಗಳಾದ ಗಂಧರ್ವರಾದರೋ ಬಹಳ ಕೋಪಿಷ್ಟರು. ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಡುವವರಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಪೋಷ್ಯವರ್ಗಕ್ಕೆ ನಾವು ಸೇರಿ ನಿಮಗೆ ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಮಾಡಬಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಬಯಸಬೇಡ. ಇನ್ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕಳುಹು.

ಸುಧೇಷ್ಠೆ—(ಕೋಪದಿಂದ) ಛೇ ! ಛೇ ! ಏನು ಮಾತನ್ನಾಡುವೆ ? ನನ್ನ ತಮ್ಮನು ಅಂಥಾ ದುಷ್ಟತ್ಯ ಮಾಡುವನೇ ? ನನ್ನ ಕಡೆಯವಳಾದ ನಿನಗೆ ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಮಾಡಲಾರನು. ನನ್ನ ತಮ್ಮನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಏನೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವೆ ? ನಡೆ ಹೋಗು (ಎಂದು ತೆರಳುವಳು).

ದ್ರಾಪದಿ—(ದೈನ್ಯದಿಂದ ಬರುತ್ತಾ) ಆಹಾ ! ಏನು ಮಾಡಲಿ ? ಈ ಪಾಪಿಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಇಂಥಾ ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡುವರಾರು ? ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನಿತ್ತು ಪೂರಿದ ಮಹಾನುಭಾವನಾದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು. ಆತನು ಕಾಪಾಡುವನು.

ರಾಗ—ಪೂರ್ವಿ, ಆದಿತಾಳ [ಮೊರೆಹೊಕ್ಕೆ ನಿನ್ನನು]

ಅರುಣಾ ಸಹಾಯಕಿರಣ ಸುಕಾಯ | ಮೊರೆಹೊಕ್ಕೆನಯ್ಯ ಶರಣು ನೀನಯ್ಯಾ || ಅ || ಮರುಗಿಸುತ್ತಿರುವರು ದುರುಳರು ಯನ್ನನು | ಮೊರೆಯೈ ಕೃಪಾಳುವೆ ಕರಮುಗಿದು ಬೇಡುವೆ ||೧|| ನೀಚನಾಕೀಚಕಂ ಯೋಜಿಸೆ ದುಷ್ಟನು | ಯಾಚಿವೆ ನಿನ್ನನು ಮಾಜದೆ ಕಾಪಾಡು || ೨ ||

ಜಗಕೆ ಸುಲೋಚನ ನಿಗಮವೇದ್ಯಾವನ | ಹಗೆಯವರೆನ್ನಗೆ | ಬಗೆ
ವರು ಕಷ್ಟವ || ೩ ||

ಮಹಾನುಭಾವನಾದ ಸೂರ್ಯನೇ, ನಿನ್ನ ವಿನಹ ನನಗೆ ರಕ್ಷಕರಿಲ್ಲ. ನೀನೇ
ಕಾಪಾಡಬೇಕು (ಎಂದು ಹೊರಡುವಳು)

ಸ್ಥಾನ ೨-ಕೀಚಕನ ಅರಮನೆ

ಕೀಚಕ—ಆ ಸೈರಂಧ್ರಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಅಗ್ರಜಳು ಹೇಳಿದಳು,
ಇದುವರಿಗೂ ಬರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ? ಆ ಸುಂದರೀಮಣಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ
ಮಾತ್ರದಿಂದಲೆ ಸಕಲೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಪರವಶವಾಗುವುದಲ್ಲಾ !

ಕಂ || ಏಣಾಕ್ಷಿಯ ಮುಖ ನೋಡಲ್ |

ಏಣಾಂಕಸುಲೋಕಬೆಲ್ಲಿ ಬದುಕಿರಬಹುದೇ ||

ಮಾನಿನಿಮಣಿಯಂ ತೋರಿಸಿ |

ಸೂನಾಸ್ತ್ರನು ಯನ್ನನಿಂತು ಬಾಧಿಸನಕಟಾ ||

ರಾಗ—ಧನಾಸಾರಿ, ಆದಿತಾಳ [ಸಖನೆ ಕೇಳಾಶತಿ]

ಮಂದಗಮನೆ ಬಾರದೇ | ಕುಂದಿದೆ ಮನದಲಿ ||ಪ|| ಕಂದರ್ಪ ಬಾಧಿಪಂ
ಮುಂದೇನು ಗತಿಯೋ ||೧|| ಸಮಶರತಾಪದಿಂ ಶ್ರಮಪಡುತ್ತಿರ್ಪೆನು |
ಕಮಲಾಕ್ಷಿ ಬಾರದೇ ಕ್ಷಣ ಯುಗಮಾಗಿದೆ ||೨|| ಮಂದಮಾರುತಂ
ಬೀಸೆ ಕಂದರ್ಪ ಬಾಧಿಸೆ | ಚಂದ್ರನೆನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಚಂಡಕಿರಣನಂತಿಹಂ ||
ಬರುವಾಳೋ ಬಾರಳೋ ಸೈರಂಧ್ರಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ | ಬಾರದಿರೆ ಪ್ರಾಣವು
ತೊರವೆ ನಿಕ್ಕವು ||೪||

ಈಗ ನನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವ ಕಾಮಜ್ವರಕ್ಕೆ ಆ ಸೈರಂಧ್ರಿಯ
ಸಂಗವೆಂಬ ಔಷಧವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ಯಾವುದಿರುವುದು
(ಎಂದು ಮುಂದೆ ನೋಡಿ)ಇದೋ ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆಯಂತೆ ಆ ಸೈರಂಧ್ರಿಯು
ಇತ್ತಲೇ ಬರುತ್ತಿರುವಳು.

ದ್ರೌಪದಿ—(ತಲೆಯಂ ಬಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಭಯದಿಂದ) ಎಲೈ ಕೀಚಕನೇ
ನಿಮ್ಮಕ್ಕನು ಗಂಧದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿರುವಳು.
ಇದೋ ಇಲ್ಲಿಡುವೆನು ತೆಗೆದುಕೋ.

ಕೀಚಕ—ಕಂ || ಸುಂದರಿ ನೀ ಬಂದುದರಿಂ |

ಮಂದಿರವಿದು ಪೂತವಾಯಿತು ಮಾನಿನಿಮಣಿಯೇ |

ಕುಂದಸುಮರಚಿತ ತಲ್ಪದಿ |

ಬಂದೀಗಲು ಸುಖಿಸು ಯನ್ನ ಕೂಡುತೆ ಮುದದಿಂ ||

ಬಾ, ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯಳೇ, ನಿನಗಾಗಿಯೇ ಕಾಡುಕೊಂಡಿದ್ದೆನು. ಇತ್ತ
ಬಾ ನನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೋ.

(ಎಂದು ಆಕೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ)

ರಾಗ—ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ ಆದಿ (ಕಂಗನವಮೋರಿತರಸನಗರಕೈಯ್ಯೊರೆ)

ದ್ರೌಪದಿ—ಮಂದಮತಿಯೇಂ ಬೊಗಳುವೆ ಶುನಕದೋಳ್ ನೀಚ | ಗಂಧರ್ವ
ಪತಿಗಳು ನಿನ್ನ ಕೊಂದುಬಿಡುವರಿನ್ನಾ ||

ಕೀಚಕ—ಮಂದಗಮನೆ ಪೊರೆವುದೆನ್ನ ಸುಂದರಾಂಗಿಯೇ | ಇಂದೆನ್ನ ತಾಪವ
ನೀಗು ಬಂದೆನ್ನ ನೀಗಲೆ ಕೂಡು || ೧ ||

ದ್ರೌಪದಿ—ಏತಕಿಂತು ನಿಂದಿತನಾಗುವೆ ಪತಿತನಂದದೀ | ಮಾತೆಯು ಕಳುಹೆ
ಬಂದೆ ಗಂಧದವಾತ್ರೆಯು ತಂದೆ || ೨ ||

ಕೀಚಕ—ಮಣಿವೆ ನಿನ್ನ ಚರಣಕೀಗ ವನಜಲೋಚನೆ | ಏಣಾಂಕಲೋಚನೆ
ಯನ್ನಾ | ಪ್ರಾಣವು ನಿಲ್ಲದು ಇನ್ನಾ || ೩ ||

ದ್ರೌಪದಿ—ಮತಿಗೇಡಿಯೆ ಯನ್ನ ಪತಿಗಳ್ ಖತಿಯಗೊಳ್ಳುತೆ | ಬಂದೀಗ
ನಿನ್ನಯ ಶಿರವಂ | ಚಂಡಿಸುವರು ಮುದದಿಂ || ೪ ||

ಕೀಚಕ—ಯಾತಕಿಂತು ಭಯಪಡುವೆ ಕಾತುರಾಕ್ಷಿಯೇ | ಮಾತನ್ನು ಲಾಲಿ
ಸೀಗ ಕಂದರ್ಪಸುಖ ಕೊಡು ಬೇಗಾ || ೫ ||

ದ್ರೌಪದಿ—ಭಂಡನಿಂತು ನುಡಿವುಲೇಕೆ | ನಡೆಯೊ ಬೇಗನೆ || ಪುಂಡತನವ
ಬಿಡು ಖಂಡಿಸುವರು ನೋಡು || ೬ ||

ಕೀಚಕ—ಎಲೈ ದುಷ್ಟಳೇ, ನಾನೆಷ್ಟು ವಿಧವಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡರೂ ಮನಗೊಡದೆ
ಪುಂಡತನವನ್ನು ಮಾಡುವಿಯಾ? ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರು
ಬಂದು ಬಿಡಿಸುವರೋ ನೋಡುವೆನು (ಎಂದು ಮುಡಿಯಂ ಪಿಡಿಯುವನು.)

ಋಷ್ಯದೂತ—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ದ್ರೌಪದಿಯ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಭಾಸ್ಕರನು ನನ್ನನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ಕಳುಹಿಸಿರುವನು. ನಾನಿವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸದಂತೆ ಇವನನ್ನು ದಂಡಿಸುವೆನು (ಎಂದು ಕೀಚಕನನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ತಳ್ಳುವನು.)

ದ್ರೌಪದಿ—(ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಬಿಸಾಟು ಹೋಗುವಳು)

ಸ್ಥಾನ ೩—ವಿರಾಟನ ಸಭೆ

ದ್ರೌಪದಿ—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಎಲೈ ಸಭಿಕರೇ, ಆ ದುಷ್ಟನಾದ ಕೀಚಕನು ನಿಮ್ಮೆದುರಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ತಾವುಗಳು ಸುಮ್ಮನಿರಬಹುದೆ ?

ರಾಗ—ಸುರಟೆ, ಆದಿ [ತಾಳುತಾಳೆಲೆಪ್ರಿಯಾ]

ನೀತಿಯೇನಿದೂ ಪೇಳಿ ||೨|| ಖೂಳನು ಯನ್ನನು ಸೆಳೆದನು ಎದುರಿಗೆ | ತಾಳರೆ ಮಾನವನೂ ||೧|| ಕಾಡಾಯಿತೆ ಇದು ನೋಡದಿರುವಿಕೆ | ಪೊಡವಿಪತಿಯೆ ಪೇಳೈ ||೩|| ಗಂಧರ್ವಪತಿಗಳು ಚಂದವಿಕ್ರಮರು | ನೋಡಿ ಸಮ್ಮನಿಹರೇ ||೪|| ಮುಡಿಪಿಡಿದೆಳೆದನು ಮೂಢನು ಯನ್ನನು | ನೋಡುತಿಪುದು ಸರಿಯೇ ||೫||

ಈ ಪಾಪಿಷ್ಟನಾದ ಕೀಚಕನು ನನ್ನನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಬಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಪತಿಗಳಾದ ಗಂಧರ್ವರು ಸುಮ್ಮನಿರುವುದು ನೋಡಿದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿದೆ ! ಆಗಲಿ ಇದರ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಮುಂದೆ ನೋಡುವೆನು (ಎಂದು ಧರ್ಮಜನಂ ನೋಡಿ) ಎಲೈ ಕಂಕಭಟ್ಟನೇ, ನೀನು ರಾಜನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ ಇದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಸುಮ್ಮನಿರುವೆಯಲ್ಲಾ ! ನಿನ್ನ ಸನ್ಯಾಸವೂ ಸಾಕು, ಗಾಂಭೀರ್ಯವೂ ಸಾಕು. ಪರಮ ಪಾಪಿಯಾದ ಕೀಚಕನು ನನ್ನನ್ನು ಅವಮಾನ ಮಾಡಿದ್ದು ನೋಡಿ ಸುಮ್ಮನಿರುವೆಯಲ್ಲಾ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡುವವರೇ ಇಲ್ಲವಾಯ್ತು (ಎಂದು ಶೋಧಿಸುವಳು.)

ಧರ್ಮ—ಈಗ ನಾವು ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕಾಲವಲ್ಲ, ದುಡುಕಿದರೆ ತುಂಬಾ ಅನರ್ಥವಾಗುವುದು. ದೈವವಿಲಾಸದಂತೆ ನಡೆಯಲಿ (ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಿರುವನು.)

ಅರ್ಜುನ—ಕಂ || ಸೈರಣೆಯಿಂದಗ್ರಜನಿರೆ | ತರವಲ್ಲವು ದುಡುಕಲೆಮಗೆ ಕಾರ್ಯವು ಕೆಡುಗುಂ || ಸರಸಿಜಸಂಭವನಾಜ್ಞೆಯ | ತರವೇಂ ಮಿರಲೈ ನಾರಿ ನೊಂದಳೆ ವಿಧಿಯೇ || (ಎಂದು ಮೌನದಿಂದಿರುವನು)

ಭೀಮ—ಕಂ || ಖಳನಂ ಕೊಲ್ಲುವೆ ಮೊದಲಲಿ | ಬಳಿಕಂ ಸೀಳುವೆನು ಬಂಧುವರ್ಗವನೆಲ್ಲಂ || ಕೊಲ್ಲುವೇಂ ವಿರಾಟರಾಯನ | ಬಲಸಹಿತಂ ಸಮ್ಮನಿರ್ಧ ಕಾರಣದಿಂದಂ || (ಎಂದು ಎದುರಾಗಿದ್ದ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ನೋಡುವನು)

ಧರ್ಮ—ಎಲೈ ವಲಲನೇ, ಈ ಮರವು ಬಹುಜನಾಶ್ರಯವಾಗಿಯೂ, ಅರಮನೆಯ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು. ಇವನ್ನು ಯಾತಕ್ಕೆ ನೋಡುವೆ ? ನಿನ್ನ ಅಡಿಗಿಮನೆಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಪಟ್ಟಣದಿಂದಾಚೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಮರವಿರುವುದು.

ಭೀಮ—(ಖತಿಯೊಂದು ಹೊರಡುವನು.)

ಧರ್ಮ—ಎಲೈ ಸೈರಂಧ್ರಿಯೇ ಯಾತಕ್ಕೆ ಭಯಪಡುವೆ ? ಧರ್ಮಪರನಾದ ಈ ರಾಜೇಂದ್ರನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡುವನು. ಅತಿ ಪರಾಕ್ರಮಿಗಳಾದ ನಿನ್ನ ಪತಿಗಳು ನಿನ್ನ ಕಷ್ಟವನ್ನು ನೋಡಿದರೂ ಅವರಿಗೆ ಕಾಲವಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಸುಮ್ಮನಿರವರು. ವೀರಪತ್ನಿಯಾದರೂ ಪತಿಯಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ನಡೆದರೆ ಇಹಪರಸಾಧಕವಾಗುವುದು. ಹನ್ನೊಂದು ತಿಂಗಳು ಕಾಲವನ್ನು ನೀಗಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ತಿಂಗಳು ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಸುಮ್ಮನಿರು.

ದ್ರೌಪದಿ—ನನ್ನ ಪತಿಗಳ ಶೂರತ್ವಕ್ಕೆ ಇದು ಕಾಲವಲ್ಲವಾಯಿತೇ ? ನನಗೆ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದಂತಾಯಿತು (ಎಂದು ಅಳುವಳು)

ಧರ್ಮ—(ಕೋಪದಿಂದ)

ಕಂ || ನಡಿದ ಹಿತೋಕ್ತಿಯ ಕೇಳದೆ |

ನುಡಿಯುತ್ತಿಹೆ ವಾರಕಾಂತೆಯಂದದಿ ಸಭಿಯೊಳ್ ||

ಬಿಡುಬಿಡು ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲವೆ |

ಕಡುಸಾಹಸಮಾಡುವೇಕೆ ತೆರಳಾ ಜನದಿಂ ||

ಪ್ರಾಪದಿ—ಯಾರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಜನಾದವನು ಸಮರ್ಥನೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡನೋ ? ಅಂಥ ನಟನಿಗೆ ನಾನು ವಾರಕಾಂತಿಯೇ ? ಈ ಮಾತು ನಿಶ್ಚಯ (ಎಂದು ತೆರಳುವಳು.)

ಸ್ಥಾನ ೪-ಅಡಿಗೆಮನೆ

ಪ್ರಾಪದಿ—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಆಹಾ ! ನನ್ನ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಪಾರವೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಯಿತು. ಮೊದಲು ದುರ್ರೋಧನನು ಮಾಡಿದ ಮಾನಭಂಗವೇ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವ್ರಣವಾಗಿತ್ತು ; ಈಗ ಈ ಸೂತಪುತ್ರನು ಮಾಡಿದ ಕೆಟ್ಟ ಕೃತ್ಯವು ಕುರುವಿನ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕುರುವೆದ್ದಂತಾಯಿತು. ಈಗೇನು ಮಾಡಲಿ ? ಯಾರು ಆ ಪಾಪಿಯಾದ ಕೀಚಕನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವರು ? (ಚಿಂತಿಸಿ) ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯಾದ ವೃಕೋದರನಲ್ಲದೆ ಇನ್ನಾರಿರುವರು ? ಆತನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನನ್ನ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಆತನು ನಿವಾರಿಸುವನು (ಎಂದು ಭೀಮನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಮಲಗುತ್ತಿರುವುದಂ ನೋಡಿ)

ಕಂ || ಲಲಿತವಹ ಕುಸುಮತಲ್ಪದಿ |

ಮಲಗುವನೀ ಭೀಮ ಮಲಿನವಸ್ತ್ರವನುಡುತಂ ||

ನಲದಲಿ ನಿದ್ರೆಯೊಳಿರುವದ |

ಸಲೆ ನೋಡಿದ ಯನ್ನ ಕಂಗಳಳಿಯವೆ ವಿಧಿಯೇ ||

ರಾಗ-ಮುಖಾರಿ, ಆದಿ [ನ್ಯಾಯವೇನಿದುಕರೋರಿ]

ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯ ನ್ಯಾಯವೇನೋ ಹೀನನೆನ್ನ ಬಾಧಿಸಲ್ | ನೀನು ನೋಡಿ ಕಣ್ಣಿ ನಿಂದ ಸುಮ್ಮನಿರಬಹುದೇ || ಎಂದು ನಿದ್ರೆ ಬಂತು ನಿನಗೆ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲದೆಮಗೆ ಇಂತು ನಾನು ನೊಂದು ಬಂದು ಬಂದೆ ನಿನ್ನ ನೊಡಲು ||೨|| ಖೂಳಿನತ್ತ ಬಾಧೆಯನ್ನು ಪೇಳಬಂದೆ ನಾನಿನ್ನು ಏಳು ನಿದ್ರೆ ಸಾಕು ಸಾಕು | ಪಾಲಿಸೆನ್ನ ಜೋಕು ||೩|| ವೀರಪತ್ನಿಯಾದ ಯನ್ನ

ಕ್ರೂರ ಬಾಧಿಸಲ್ ಸರಿಯೇ | ಯಾರಿಗಾನು ವೇಳಲೀಗ ತೋರದಾಯಿ ತಹಹಾ ||೪|| ಚಂದವಾಯಿತೆನ್ನ ಬಾಳು ಮಂದಭಾಗ್ಯನೆ ಏಳು | ಕುಂದಿ ನಾನಿರಲೆಂತು ಮುಂದು ಭೂತಳದೊಳಿಂತು ||೫||

ಎಲೈ ಪ್ರಾಣಕಾಂತನೇ, ಪಾಪಿಯಾದ ಕೀಚಕನು ನನಗೆ ಆತನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಅವಮಾನವನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ ನಿನಗೆಂತು ನಿದ್ರೆ ಬಂತೋ ತಿಳಿಯದು (ಎಂದು ಎಬ್ಬಿಸುವಳು.)

ಭೀಮ—(ಎದ್ದು) ಎಲಾ ಪ್ರಾಣಕಾಂತಿಯೇ ಕೇಳು—

ಕಂ || ಮೃಗಲೋಚನೆ ನಿನಗೆರಡಂ |

ಬಗೆದವನ ಮೂಜಗದೊಳೆಲ್ಲಿ ಪೋದರು ಬಿಡಿ ನಾಂ ||

ಹಗರಣಗೊಳಿಸುತ ಕೊಲ್ಲುವೆ |

ಮೃಗಧರ ತಾಂ ಬಂದು ತಡೆಯೆ ಬಿಡಲಾರೆನು ಕೇಳಾ ||

ನೀನು ಯೋಚಿಸಬೇಡ, ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಣಿಸಿದ ಕೆಲಸವು ಎಷ್ಟು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಸಾಧಿಸುವೆನು. ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಹೊರಟು ಹೋಗು.

ಪ್ರಾಪದಿ—(ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಸುಮ್ಮನಿರುವಳು)

ಭೀಮ—ಯಾತಕ್ಕೆ ಸುಮ್ಮನಿರುವೆ ? ಬೇಗ ನಿನ್ನ ಮನೋಭೀಷ್ಮವನ್ನು ಹೇಳು. ಯಾತಕ್ಕೆ ಕ್ಲೇಶಪಡುವೆ ?

ಪ್ರಾಪದಿ—ಎಲೈ ಭೀಮನೇ, ನಿಮ್ಮಂಥ ಧೀರರಿಗೆ ಪತ್ನಿಯಾದ ನನಗೆ ಕಷ್ಟಕ್ಕೇನು ಕಡಿಮೆ ? ಆ ಪಾಪಿ ದುರ್ರೋಧನ ಮಾಡಿದ ಅವಮಾನವೇ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವ್ರಣವಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಆ ಪಾಪಿ ಕೀಚಕನು ಮಾಡಿದ ಮಾನಭಂಗವು ಆ ವ್ರಣಕ್ಕೆ ಶಲ್ಯವು ಚುಚ್ಚಿದಂತಾಯಿತು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಗಂಡನಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಡತಿ ಇದ್ದರೆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಎಷ್ಟೋ ಸುಖಪಡುವರು. ನನಗೆ ಐದು ಜನ ಪತಿಗಳಿದ್ದೂ ಕೂಡ ಕ್ಲೇಶಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದು. ಆ ಪಾಪಿಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡುವೆನು.

ಭೀಮ—(ಕೋಪದಿಂದ) ಎಲಾ ಪ್ರಾಣಕಾಂತಿಯೇ, ನಿನಗೆ ಅವಮಾನ ಮಾಡಿದ ಕೀಚಕನ ಎದೆಯಂ ಸೀಳಿ ರಕ್ತಪಾನವನ್ನು ಮಾಡುವೆನು. ಆದರೆ

ನೀನೊಂದುಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡು. ವಿರಾಟರಾಯನ ನಾಟಕಶಾಲೆಯು ಹಗಲು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಿಂದಲೂ ರಾತ್ರಿವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಜನರಹಿತವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು. ನೀನು ಆ ನೀಚನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಡಂಬಡುವಂತೆ ಮಾತನಾಡಿ ರಾತ್ರಿ ಸರಿಹೊತ್ತಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಹೇಳು. ನಾನಲ್ಲಿದ್ದು ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವೆನು.

ಪ್ರೌಪದಿ—ಅಪ್ಪಣೆ (ಎಂದು ತೆರಳುವಳು).

ಕೀಚಕ—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಎಲೈ ಸುಂದರಿಯೇ ಈ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ನೆಪಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ವಿರಾಟರಾಯನು ಧೋರಿಯಾಗಿರುವನು. ಸಕಲಕ್ಕೂ ನಾನೇ ಯಜಮಾನನು. ನಿನ್ನನ್ನು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವಮಾನಪಡಿಸಿದಾಗ ಯಾರಾದರೂ ಬಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದರೋ? ಈಗಲಾದರೂ ನನ್ನ ಮನೋರಥವನ್ನು ಪೂರೈಸು. ಈ ರಾಜ್ಯವೆಲ್ಲಾ ನಿನ್ನದಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ ನಾನೂ ನಿನ್ನ ದಾಸನಾಗಿರುವೆನು.

ಪ್ರೌಪದಿ—(ಆತ್ಮಗತ) ಆಗಲಿ ಮೋಸದಿಂದ ಇವನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿದಂತೆ ನಟಿಸಿ ಇವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸುವೆನು.

ರಾಗ-ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ, ಆದಿ [ಹಂಕುಬುಲಾಯೆ ಜೋಗಿಹಮಾರ] ಮಾರಸುಂದರನೇ ನರಹುವೆ ನಾನು | ಅರಿತರೆ ಪತಿಗಳು ಗೈಯ್ಯಲೇನೂ || ಅ || ಧೀರನೆ ಕೇಳೈ ದಾರಿಯ ವೇಳೈ | ಸೇರುವೆ ನಾಟ್ಯದಶಾಲೆಯಾ || ೧ || ತೋರುವೆ ವಿಭವಾ ಮಿಾರಿದ ಸುಖವಾ | ಸಾರಸನಯನಲಸದ್ಭವಾ || ೨ || ಸುಂದರ ನಿನಗಾನಂದವತೋರೈ | ಚಂದದಿ ಬರುವದು ಇನ್ನೇನು || ೩ ||

ನನ್ನ ಪತಿಗಳಾದ ಗಂಧರ್ವರಿಗೆ ಈ ವಿಷಯ ತಿಳಿದರೆ ಅನರ್ಥವಾದೀತು. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ನಿಶಿರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಾಟಕಶಾಲೆಗೆ ಬಂದರೆ ನೀನು ಹುಟ್ಟಿದ ಮೊದಲು ಕಾಣದಿರುವ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವೆನು.

ಕೀಚಕ—(ಸಂತೋಷದಿಂದ)

ರಾಗ-ಕಮಾಚು, ಬಾಪು [ಚಪಲಾಕ್ಷಿ ನಾಂ ಧನ್ಯನಾದೆ] ಕಮಲಾಕ್ಷಿ ನಾಂ ಧನ್ಯನಾದೆ | ರಮಣೀಮಣಿ ಫಣೀಶವೇಣಿ || ಪ || ಸುಮಶರಬಾಧಿಯ ಶಮನಗೈವೆಯಾ | ಕಮಲಮುಖಿ | ವಿಮಲಸಖಿ ಸಮಯಸುಖಿ || ೧ || ಕರುಣದಿ ನೋಡುತೆ ಪೊರೆಯಲೆ ಸುಸ್ವಾಂತೆ |

ಸ್ಮರಸಖಿಯೆ | ವರಸುಖಿಯೆ | ಶಶಿಮುಖಿಯೆ ಕೇಳು ತೊಂದರೆಪಡಿಸದೆ ಯನ್ನನು ಯಾತಕೆ | ಕುಂದವದನೆ ಮಂದಗಮನೆ ಇಂದುವದನೆ ಕೇಳು || ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಅಲಂಕಾರಯುಕ್ತನಾಗಿ ಬೇಕಾದ ಉಪಭೋಗ ಪ್ರವ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವೆನು. ನೀನು ಸಿದ್ಧಳಾಗಿರು.

ಸ್ಥಾನ ೫-ಗರಡಿಮನೆ

ಭೀಮ—ಆ ನೀಚನಾದ ಕೀಚಕನು ಮದನಬಾಣಪೀಡಿತನಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ದುರಾತ್ಮನ ಬರುವಿಕೆಯನ್ನು ಎದುರುನೋಡುತ್ತಿದ್ದು ಬಂದ ತಕ್ಷಣ ಕೊಂದುಬಿಡುವೆನು (ಎಂದು ಮುಸುಗಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಮಲಗುವನು.)

ಕೀಚಕ—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಇಲ್ಲಿಯೇ ಅಲ್ಲವೆ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯಳಾದ ಸೈರಂಧ್ರಿಯು ಇರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದಳು. (ಮುಂದೆ ನೋಡಿ) ಆಹಾ! ಇಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿರುವಳು (ಎಂದು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು)

ಕಂ || ಸುಂದರಿ ನಿನ್ನಯ ಲಾಭದಿ |
ಪೊಂದಿದ ಆನಂದವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಹುದೇ ||
ಇಂದ್ರನಿಗು ಕಾಣದೀಸುಖ |
ಚಂದಿರಮುಖಿ ಮದನಕದನದೊಳು ಸುಖತೋರಾ ||

ಎಲಾ ಕಾಂತಾರತ್ನವೇ! ಅಂತಃಪುರದ ಸ್ತ್ರೀಯರೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನನ್ನೇ ಮನ್ಮಥನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಕರುಣಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಮಾತು ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು. ನಾನಿನ್ನು ತಡೆಯಲಾಣಿಸು ಬಾ! ಮದನ ಕೇಳಿಯೋಳು ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸು.

ಭೀಮ—(ಕೋಪವನ್ನು ಶಮನಮಾಡಿಕೊಂಡು) ಎಲೈ ಕೀಚಕನೇ, ನೀನು ಅಂಥಾ ಸುಂದರಪುರುಷನೇ ನಿಜ. ಆದರೆ ನಿನಗಿಂತಲೂ ಸುಂದರಳಾದ ನನ್ನಂಥ ಮಾನಿನಿಯನ್ನು ನೀನೆಲ್ಲಿ ಕಾಣುವೆ? ನನ್ನ ಗುಣವನ್ನು ಒಂದು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿ ನೀನು ಇನ್ನೊಂದಿಗೂ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡದಂತೆ ಮಾಡುವೆನು (ಎಂದು ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವನು.)

ಕೀಚಕ—(ಭಯದಿಂದೊಡಗೂಡಿ) ಇದೇನಾಶ್ಚರ್ಯ! ಇವನ್ಯಾರೋ ಕಾಣೆ ನಲ್ಲಾ? ಆ ಸೈರಂಧ್ರಿಯು ತನಗೆ ಐವರು ಪತಿಗಳು ಇರುವರೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಳು. ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬನಾಗಿರಬಹುದು. ಯಾರಾದರೂ ಆಗಲಿ,

ಇವನೊಡನೆ ಮಲ್ಲಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ಇವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವೆನು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನನಗೆ ಅಪಕೀರ್ತಿ ಬರುವುದು (ಎಂದು ಮಲ್ಲಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬರುವನು.)

ಪದಿ—(ಮಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವಳು.)

ಓ—(ಕೀಚಕನೊಡನೆ ಮಲ್ಲಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಡು)

ಕಂ || ತರುಣಿಯೆ ದೃಪದ ತನೂಜೆಯೆ |
ದುರುಳನು ಪ್ರಾಣಗಳ ನೀಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವನು ಕೇಳೆ ||
ಶಿರವಂ ಪ್ರಹರಿಸು ಪಾದದಿ |
ಭರದಿಂ ತೆರಳುವೆನು ನಾವು ನಾರೀಮಣಿಯೇ ||

ಪದಿ—(ಅದರಂತೆಯೇ ಕಾಲಿನಿಂದೊಡ್ಡು) ಆರ್ಯಪುತ್ರನೇ, ನಾವಿಲ್ಲಿರುವುದು ಯಾರಿಗಾದರೂ ತಿಳಿದರೆ ಪ್ರವಾದವಾಗುವುದು. ಬೇಗ ನಡೆ ಹೋಗೋಣ. (ಎಂದು ತೆರಳುವರು.)

ಮಲ್ಲಿ—ಆಹಾ ! ಭೀಮನೇ, ಉಪಕೀಚಕರು ನನ್ನನ್ನು ಬಾಧಿಸಿಹಿಡಿಸುತ್ತಿರುವರು.

ಓ—ಭಯಪಡಬೇಡ, ಈಗಲೇ ಬಂದು ಅವರನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವೆನು (ಎಂದು ಹೋಗುವನು.)

ಚತುರ್ಥಾಂಕ ಸಂಪೂರ್ಣಂ

ಪಂಚಮಾಂಕ ಪ್ರಾರಂಭ

ವಿರಾಟನ ಸಭೆ

ರ—ಜಯವಾಗಲಿ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ.

ಓಟೆ—ಚಾರನೇ, ಏತಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವೆ ?

ರ—ಅಭೀರವುರದಿಂದ ಒಬ್ಬಗೋಪಾಲನು ಬಂದಿರುವನು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ತುಂಬಾ ಭಯಪಟ್ಟು ಬಂದಿರುವಂತಿದೆ.

ಓಟೆ—ಅವನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.

ಗೋಪಾಲ—ಮಹಾರಾಜನೇ, ತ್ರಿಗರ್ತರು ಬಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಿ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವರು. ಆ ತ್ರಿಗರ್ತರು ಅವರ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸಬೇಕು.

ವಿರಾಟೆ—ಆಹಾ ! ತ್ರಿಗರ್ತದೇಶಾಧಿಪತಿಯಾದ ಸುಶರ್ಮನು ಬಹಳ ಕೊಬ್ಬಿರುವನು. ನನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ನಮ್ಮ ಗೋಧನವನ್ನು ಗರ್ವದಿಂದ ಮರಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು. ಆಗಲಿ, ಆ ದುಷ್ಟನ ಗರ್ವವನ್ನಣಗಿಸುವೆನು. (ಗೋಪಾಲನಂ ನೋಡಿ) ಎಲೈ ನಾನು ಬಂದು ಆ ನೀಚನನ್ನು ಜೈಸುವೆನು.

ಗೋಪಾಲ—(ಅಪ್ಪಣೆ ಎಂದು ತೆರಳುವನು.)

ವಿರಾಟೆ—

ರಾಗ—ಕಾಪಿ, ರೂಪಕ (ಮುಟ್ಟಬೇಡ ಮುಟ್ಟಬೇಡ)

ವಾರಣಗಳವಾರುವಗಳ ತೇರುಗಳನು ಬೇಗದಿಂ | ಸಾರು ಬೇಗ ಸಿದ್ಧಗೊಳಪತೆರದಿ ಸೈನ್ಯಾಧಿಪತಿಗೆ ||೧|| ಮೂಡಿಕೆಯೊಳು ಬಾಣಗಳು ಗಾಢದಿಂದ ತುಂಬಿರಿ | ಮೂಢನಾತ್ರಿಗರ್ತನನ್ನು ಕಡಿಯುವೆ ಕೃಪಾಣದಿಂ ||೨|| ಸಾರುತೀಗ ಯುದ್ಧಕಾನು ತೋರುತೆನ್ನ ಬಲವನು | ಭರದಿ ಶಿರವ ತರಿಯುವೆನು ಪರಸವರೆ ಬನ್ನಿರಿ ||೩|| ಜಾಗುಮಾಡಿದರೆ ನಾವು ಸಿಗುವದಿಲ್ಲ ವೈರಿಯೊ | ಬೇಗದಿಂದ ಹೊರಡಿಂ ಪೋಗುವೆನು ಜಯದಲಿ ||೪||

ಮಂತ್ರಿಗಳೆ—ಅಪ್ಪಣೆ.

ಧರ್ಮ—ಕಂ || ಮನಿನಾಥನ ದಯದಿಂದಲಿ |

ಜನನಾಥನೆ ಕೇಳು ನಾನು ಧನುರ್ವಿದ್ಯೆಯನಂ ||

ಘನದಿಂದಲಿ ಕಲಿತರ್ಪೆನು |

ವಿನಯದಿ ಬೇಡುವೆನು ಕರೆದೊಯ್ ಯನ್ನಂ ||

ಈ ವಲಲನು, ಧಾಮಗ್ರಂಥಿಯು, ತಂತ್ರಿಪಾಲನು ಸಹಾ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿವೃಣರು. ನಾನು ಧರ್ಮರಾಯನ ಬಳಿ ಇದ್ದಾಗ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವೆನು. ಇವರನ್ನೂ ಸಹ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವು ಜಯವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ವಿರಾಟೆ—ಎಲೈ ಸಚಿವರೇ, ಈ ಕಂಕಭಟ್ಟನು, ವಲಲನು, ಧಾಮಗ್ರಂಥಿಯು, ತಂತ್ರಿಪಾಲನು ಸಹಾ ಯುದ್ಧವಿಶಾರದರಾಗಿರುವರು. ಇವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಬಾಣ ಕೃಪಾಣಗಳನ್ನೂ, ರಥಾಶ್ವಗಳನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ವೋಗಿ ಆ ದುರುಳನಾದ ಸುಶರ್ಮನನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿಬಿಡೋಣ.

ಮಂತ್ರಿ—ಅಪ್ಪಣೆ (ಎಂದು ಹೊರಡುವನು)

ಸ್ಥಾನ ೨—ಉತ್ತರನ ಸಭೆ

(ಪ್ರೀತೋಲನಾಗಿ ಉತ್ತರನು ಸಂತೋಷದಿಂದಿರುವನು)

ಯರು—

ರಾಗ—ಕೇತಾರ, ಆದಿತಾಳ [ಮಾನಾರಿದೋದಿತಮ್ಯನರಾ]

ರಾಜಾನುತ್ತರಾಕುವರಾ | ರಾಜಭಾಸುರಾ || ಪ || ರಾಜಸಾಜರಾಜ
ತೇಜ ಶ್ರೀಜಗದ್ವಿಜಾತಿಪಾಲ || ಅ || ಅಂಗಜಾಂಗ ಮಂಗಳಾಂಗ
ಅಗಾಧಗಾನಲೋಲಪಾಲ || ಅಂಗನಾನವಾಂಗಸಂಗ ಮಂಗಳಾಂತರ
ರಂಗಭಾಸುರ || ಗ || ಲಾಲಿಸೈ ವಿಶಾಲಕೀರ್ತಿ | ಬಾಲಕಾಳಿಪಾಲಕಾ
ಲೋಲನೆ ಸು | ಶೀಲನೆ ಕೃಪಾಲವಾಲ | ನೀಲಚಿಕುರ ||೨||

ಪಾಲ—(ಬಂದು ಕೈಮುಗಿದು) ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯೇ ! ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯು
ನಗರ ಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ತ್ರಿಗರ್ತನನ್ನು
ಜಯಿಸಿ, ಗೋಧನವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲು ತೆರಳಿದನಷ್ಟೆ ?
ಕೌರವರು ಬಂದು ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಗೋಪಾಲಕರಂ ದಂಡಿಸಿ, ಗೋವು
ಗಳನ್ನಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಹಾವೀರರಾದ ನೀವು
ಸೈನ್ಯಸಮೇತರಾಗಿ ಬಂದು ಕೌರವರೊಡನೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ಜೈಸಿ
ಲಕ್ಷ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸಬೇಕು.

ಓರ—(ಅಂತಃಪುರದ ಪ್ರೀಯರ ಮುಂದೆ ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ)

ಕಂ || ಅರಿದು ಯನ್ನಯ ಶೌರ್ಯವ |
ದುರುಳರು ಕೌರವರು ಯನ್ನ ಗೋವುಗಳೆಲ್ಲಂ ||
ತಿರುಪಿಸಿಕೊಂಡೊಯಿ ಪರು |
ಭರದಿಂ ವೋಗುತ್ತಲವರ ಜಯಿಸುವೆ ಮುದದಿಂ ||

ರಾಗ—ಜಲಾಬು, ಆದಿತಾಳ (ಸಾರಿತು ಫಾರಿತು)

ಅರಿಗಳ ಜೈಸುವೆ ಭರದಿಂದಿಗಲು ! ತೆರಳುವೆ ನಾನು ತೋರ್ಪೆ ಶೌರ್ಯ
ವನೂ ||೧|| ಕಡಿಯುವೆ ರಣದೋಳು ಫಡ ಕೌರವನಂ || ಕಡುಸಾಹಸಿ
ನಾನೆಂಬುದ ತೋರ್ಪೆಂ ||೨|| ದ್ರೋಣ ಭೀಷ್ಮರನು ರಣದಲ್ಲಿ ಜೈಸುತೆ
ಗೋಣವ ತರಿವೆ ಕೃಪಾಣದಿ ನಾನು || ೩ || ಯಾರೆದುರೆನ್ನಗೆ ಸೂರ
ಕುಮಾರಗೆ | ತೋರುವೆ ಸಾಹಸಾ ಕ್ರೂರರ ಮುಂದೆ ||೪||

ಎಲೈ ನನ್ನ ಗೋವುಗಳನ್ನಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಆ ತುಚ್ಛ
ಕೌರವನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಧೈರ್ಯ ? ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿರಿ.
ಈಗ ನನಗೆ ಸಾರಥಿಯಿಲ್ಲವು. ನನಗೆ ತಕ್ಕ ಸಾರಥಿ ದೊರತದ್ದೇ ಆದರೆ ಆ
ಖೂಳರಾದ ಕೌರವರನ್ನು ಕ್ಷಾಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದು ನಾನೇ ಅರ್ಜುನನೆಂದು
ಕೌರವರೆಲ್ಲರೂ ಭ್ರಾಂತರಾಗುವಂತೆ ಯುದ್ಧವಂ ಮಾಡುವೆನು.

ಅರ್ಜುನ—(ಆತ್ಮಗತ) ಇದೊಂದು ಶುಭಸೂಚನೆಯಾಗಿರುವುದು. ಅಜ್ಞಾತ
ವಾಸವೂ ಕೂಡ ಈ ದಿವಕ್ಕೆ ಮುಗಿಯಿತು. ದುಷ್ಕೋಧನಾದಿಗಳಮೇಲೆ
ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ಹಗೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಅನು
ಕೂಲವಾದ ಕಾಲವಾಗಿದೆ. (ದ್ರೌಪದಿಯಂ ನೋಡಿ) ಎಲೌ ದ್ರೌಪ
ದಿಯೇ ! ಈಗ ನೀನು ಉತ್ತರೆಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಖಾಂಡವನವಂ
ದಹಿಸುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೃಹನ್ನಳೆಯು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಸಾರಥಿಯಾಗಿದ್ದು ದನ್ನು
ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು. ಈಗ ನಿಮ್ಮಿಷ್ಟು ನಿಗೆ ಈತನು ಸಾರಥಿಯಾದರೆ ಕೌರವ
ರನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಜೈಸಬಹುದೆಂದು ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳು.

ದ್ರೌಪದಿ—ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ (ಎಂದು ಉತ್ತರೆಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು) ಎಲೌ
ಉತ್ತರೆಯೇ ! ಈ ಬೃಹನ್ನಳೆಯು ಖಾಂಡವನದಹನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ
ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಸಾರಥಿಯಾಗಿದ್ದು ದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು. ನಿಮ್ಮ
ಅಣ್ಣನು ಈತನನ್ನು ಸಾರಥಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿ
ಗಳು ಬಂಜಾಗೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗೆಲ್ಲಬಹುದು.

ಉತ್ತರ—(ಅಣ್ಣನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ) ಎಲೈ ಅಣ್ಣನೇ, ಈ ಬೃಹನ್ನಳೆಯು
ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಸಾರಥಿಯಾಗಿದ್ದಳೆಂದು ಸೈರಂಧ್ರಿ ಹೇಳುವಳು. ಈ
ಬೃಹನ್ನಳೆಯನ್ನು ಸಾರಥಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊ.

ಉತ್ತರ—(ನಕ್ಕು) ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ ! ಈ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಠ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು
ನಪುಂಸಕನನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಲೋ ?

ಉತ್ತರ—ನಾನೇ ಹೇಳಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವೆನು (ಎಂದು ಬೃಹನ್ನಳೆಯ
ಬಳಿಗೆ ಬಂದು) ಎಲೈ ಬೃಹನ್ನಳೆಯೇ ! ನೀನು ಖಾಂಡವನದಹನ ಕಾಲ
ದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಸಾರಥಿಯಾಗಿದ್ದೆಯೆಂದು ಸೈರಂಧ್ರಿ ಹೇಳಿದಳು.
ಈ ನಮ್ಮಿಷ್ಟು ನಿಗೆ ನೀನು ಸಾರಥ್ಯ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಜೀವಿಸಲಾರೆ.

ಅರ್ಜುನ—ಎಲೈ ಮಗಳೇ! ಇದಕ್ಕೆ ಯಾಕೆ ಚಿಂತಿಸುವೆ? ನಿನ್ನಿಷ್ಟದಂತೆ ಆಗಲಿ.

ಉತ್ತರ—ಅಣ್ಣನೇ, ಬೃಹನ್ನಳೆಯು ಬಂದಿರುವಳು.

ಅರ್ಜುನ—

ರಾಗ—ಕಾಂಬೋಧಿ, ಅಟತಾಳ—ಚಾಪು [ಅನ್ಯಾಯಮುಗನುನೆ]
ಲಾಲಿಸು ರಾಜನೇ ಪೇಳುವ ಪರಿಯನೆ | ಜಾಲವ ಮಾಡದೆ ಲೋಲಾ
ಪಾಂಗನೆ ನೀನು ||೧|| ನೊಡವೆ ಸಂಗೀತವ ನಾರಿಯರಿಗೆ ನಾಂ | ಭರ
ದಿಂದ ನಾಟ್ಯವ ಕಲಿಸುವೆ ಸುಗುಣನೆ ||೨|| ರಥವ ನಡವೆ ಸಾರಥ್ಯವ
ಮಾಡುವೆ | ಪೃಥ್ವೀಪಾಲಕ ಕೇಳು ಮಿಥ್ಯವಲ್ಲವು ಇದು ||೩||

ಉತ್ತರ—ಕಂ || ಗೀತವ ನೀ ತಿಳಿದಿದರೆ |

ನೀತಿಜ್ಞನೆ ಪೆಂಗಳೆಲ್ಲ ಪೊಗಳಲಿ ನಿನ್ನಂ ||

ಸಾತಿಶಯದಿಂದಲೆನ್ನಗೆ |

ಸೂತತ್ವವ ಮಾಡಿ ರಥವ ನಡಿಸೈ ಮುದದಿಂ ||

ಎಲೈ ಬೃಹನ್ನಳೆಯೇ, ಈ ಕವಚವನ್ನು ತೊಟ್ಟುಕೋ (ಎಂದು ಭಂಗಾ
ರದ ಕವಚವನ್ನು ಕೊಡುವನು.)

ಅರ್ಜುನ—(ಹಿಂದುಮುಂದಾಗಿ ತೊಡುವನು. ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲಾ ನಗುವರು.
ಉತ್ತರನು ಸರಿಯಾಗಿ ತೊಡಿಸುವನು.)

ಉತ್ತರ—ಎಲೈ ಬೃಹನ್ನಳೆಯೇ, ನಮ್ಮಣ್ಣನು ಕೌರವರು ಗೆಲ್ಲುವನು. ನೀನು
ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಅವರವರ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಗೊಂಬೆಗಳಿಗೆ ತೆಗೆದು
ಕೊಂಡು ಬಾ.

ಅರ್ಜುನ—ಎಲೈ ನಿಮ್ಮಣ್ಣನು ಕೌರವರನ್ನು ಜಯಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಅವರ ವಸ್ತ್ರ
ಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೆರುವೆನು.

ಹೆಂಗಸರು—(ಉತ್ತರನಿಗೆ ಆರತಿ ಎತ್ತುವರು)

ರಾಗ—ಕೇತಾರಗೌಳ, ಆದಿತಾಳ [ಆರತಿಯಿತ್ತಿರೆ]

ಉತ್ತರಕುಮಾರಗೆ ಭಿತ್ತರದಿಮ್ಮಿಗೆ | ಯೆತ್ತಿರಾರತಿಯನು ಮತ್ತಕಾಶಿನಿ
ಯರು ||೧|| ಮಂಗಳರೂಪಗೆ ತುಂಗವಿಕ್ರಮನಿಗೆ | ಪೆಂಗಳ ಪ್ರಿಯಗೆ |
ಶೃಂಗಾರಶೀಲಗೆ ||೨|| ವೀರಗೆ ಶೂರಗೆ ಮಾರವತಾರಗೆ | ವಾರಿಜಮುಖಿ
ಯರೆ ಮಾರಿದ ವಿಭವದಿಂ ||೩||

(ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಡುವರು)

ಸ್ಥಾನ ೨—ಯುದ್ಧ ಭೂಮಿ

ಉತ್ತರ—(ಅರ್ಜುನನೊಡನೆ ಬಂದು ಕೌರವಬಲವಂ ನೋಡಿ ಭಯದಿಂದ)

ಕಂ || ಗಗನವ ಚುಂಬಿಸ ಧ್ವಜಗಳು |

ಮಿಗೆ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳು ನೋಡೆ ಧಳಧಳಿಸುವವೇ ||

ಬಗೆಯರಿಯದೆ ನಾಂ ಬಂದೆನು |

ತೆಗೆ ಬಿಡು ನಾಂ ಪೋಗೆ ಯನಗೆ ಭಯಮಹುತಿಹುದೈ ||

(ಎಂದು ರಥದಿಂದಿಳಿದು ಓಡುವನು)

ಅರ್ಜುನ—(ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬರುವನು)

ಉತ್ತರ—ಎಲೈ ಬೃಹನ್ನಳೆಯೇ, ನಾನು ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಆ ಹೆಂಗಸರ ಬಳಿ
ಪಾರುಷ ಕೊಚ್ಚಿದೆನು. ನನಗೆ ಯುದ್ಧವು ಬೇಡ, ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು.
ನಾನು ಹೋಗುವೆನು (ಎಂದು ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುವನು)

ಅರ್ಜುನ—ಎಲೈ ಉತ್ತರನೇ, ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಈ
ರೀತಿ ಭಯಪಟ್ಟರೆ ಹ್ಯಾಗೆ? ವೈರಿಗಳು ನಗುವುದಿಲ್ಲವೆ?

ಕಂ || ತರವೇಂ ನರಪತಿಪುತ್ರನೆ |

ನರೆ ಪೆಂಗಳ ಮಧ್ಯದಲಿ ಮಾಡಿದೆ ಪಂಥಂ ||

ಭರದೀಗಕೋಡಿಪೋವುದು |

ಸರಿಯೇಂ ಕುರುರಾಜರೆಲ್ಲ ನಗರೇಂ ಕೇಳೈ ||

ಉತ್ತರ—ಎಲೈ ಬೃಹನ್ನಳೆಯೇ, ನನ್ನ ಶತ್ರುಗಳು ನನ್ನ ಗೋಧನವನ್ನೂ ನನ್ನ
ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೂ ಕೂಡ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರೂ ಹೋಗಲಿ. ನಾನು
ಮಾತ್ರ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲಾರೆ (ಎಂದು ಪುನಹ ಓಡುವನು.)

ಅರ್ಜುನ—(ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದು ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸುವನು.)

ದ್ರೋಣ—ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಭಯದಿಂ ಓಡುವ ಪಂಡನನ್ನು ಪಿಡಿದು
ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದವನು ಅರ್ಜುನನಾಗಿರಬಹುದು.

ಕೃಪಾಚಾರ್ಯ—ನಿಶ್ಚಯ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಇಷ್ಟು ಧೈರ್ಯವಿನ್ನಾರಿಗಿರುವುದು ?

ಭೀಷ್ಮ—ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ.

ಅರ್ಜುನ—

ರಾಗ—ಫರಜು [ಶಂಕರಿ ದೇಹಿಮೆ]

ನರಪತಿತನಯನೆ ಸರಿಯೆ | ಇದು ಸರಿಯೇ | ಅರಿಗಳ ಸಮುಖದಿ ಭರ
ದೋಡಿಸೋವುದು | ಸರಿಯೆ ||೨|| ಭಯವೆಡಬೇಡವೈ ಜಯವನು
ಸಾಧಿಸೈ | ನಯದಿ ವೇಳುವೆ ನೃಪತನಯನೆ ಲಾಲಿಸೈ || ತರವೆ ||೧||
ಪಿಡಿಯೈ ಕೃಪಾಣವು ಕಡುಕೋಪದಿ ನೀಂ | ಕಡಿ ಶತ್ರು ಬಲವನು
ಗಡಣದಿಂದಲಿ ನೀನು ||೩|| ಚತುರಂಗಬಲಸಮೇತನಾಗಿ ನೀನು |
ಚತುರತೆ ತೋರೈ ಶತ್ರುಸಮೂಹದಿ | ಸರಿಯೆ ||೩||

ಉತ್ತರ—ಎಲೈ ಬೃಹನ್ನಳೆ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಈ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ
ಕಣ್ಣುಗಳೇ ಮುಚ್ಚಿಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು. ನನ್ನಿಂದ ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ
ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ದಯವಿಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡು. ನಾನು ನಮ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ
ಹೇಳಿ ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ದ್ರವ್ಯವನ್ನೂ ಆಭರಣಗಳನ್ನೂ ಕೊಡಿಸುವೆನು.
ಸುಮ್ಮನೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಡ.

ಅರ್ಜುನ—ಎಲೈ ಉತ್ತರನೇ, ನಿನ್ನ ಸ್ವಭಾವವು ತಿಳಿಯಿತು. ನಿನ್ನೊಡನೆ
ನಾನು ಸಾರಥಿಯಾಗಿ ಬಂದದ್ದಕ್ಕೆ ನಾನು ಅವಮಾನಪಡಬೇಕಾಯಿತು.
ಆಗಲಿ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ನಾನೇ ಯುದ್ಧಮಾಡುವೆನು. ನೀನು ನನಗೆ
ಸಾರಥಿಯಾಗು.

ಉತ್ತರ—ನಿನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನೀನು ಯುದ್ಧಮಾಡುವಹಾಗೆ
ಇರುವೆ? ಸಾಕು ನಿನ್ನ ಸಹವಾಸ. ನಿನ್ನನ್ನು ಸಾರಥಿಯನ್ನಾಗಿ
ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದು ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಮುಪ್ಪಾಯಿತು.

ಅರ್ಜುನ—(ರಥವನ್ನು ಬನ್ನಿಮರದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೊಡೆಯುವನು.)

ಉತ್ತರ—ಇದೇನೋ ವಿಪರೀತವಾಗಿದೆ. ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಮಯವಲ್ಲ
(ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಿರುವನು.)

ಅರ್ಜುನ—ಉತ್ತರನೇ, ಈ ಬನ್ನಿಮರದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರ ಧನುಸ್ಸುಗಳಿರುವವು.
ಅದರಲ್ಲಿ ದಾಡ್ಡದಾದ ಗಾಂಡೀವವೆಂಬ ಧನುಸನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊ.

ಉತ್ತರ—ಎಲೈ ಬೃಹನ್ನಳೆಯೇ, ಅಲ್ಲಿ ಹೆಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುವರು. ಆ ಹೆಣ
ವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದು ಹೇಳುವೆಯಲ್ಲಾ ಇದು ನ್ಯಾಯವೆ?

ಅರ್ಜುನ—ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹೆಣವಲ್ಲ, ಬೇಗನೆ ತಂದುಕೊಡು.

ಉತ್ತರ—ಬೃಹನ್ನಳೆ, ತಾಳೇವೈ ಕ್ಷದಂತಿರುವ ನೀಳವಾಗಿರುವ ಧನುಸ್ಸು ಯಾವುದು?

ಅರ್ಜುನ—ಅದೇ ಗಾಂಡೀವವೆಂಬುದು.

ಉತ್ತರ—ಹಾಗಾದರೆ ನನಗೊಂದನುಮಾನ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರುವುದು. ಆ
ಪಾಂಡವರು ಇಲ್ಲಿ ಧನುಸ್ಸುಗಳನ್ನುಟ್ಟಿರುವುದು ನಿನಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ತಿಳಿಯಿತು?
ಅರ್ಜುನ—(ಮೊದಲಿನ ರೂಪವಂ ತಾಳಿ) ನಾನೇ ಅರ್ಜುನನು, ಕಂಕನೇ
ಧರ್ಮರಾಯ, ವಲಲನೇ ಭೀಮ, ಧಾಮಗಂಧಿಯೇ ನಕುಲ, ತಂತ್ರಿ
ಪಾಲನೇ ಸಹದೇವ, ಸೈರಂಧ್ರಿಯೇ ದ್ರೌಪದಿಯು. ಅಜ್ಞಾತವಾಸವನ್ನು
ಕಳೆಯಲು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ದೈವು. ಈ ಗುಟ್ಟನ್ನು ನಾನು ಹೇಳುವವರಿವಿಗೂ
ಯಾರಿಗೂ ತಿಳುಹಿಸಬೇಡ.

ಉತ್ತರ—(ಸಂತೋಷದಿಂದುಬ್ಬಿ ಆರ್ಭಟಿಸಿ) ಈಗ ನನಗೆ ಧೈರ್ಯವಾಯಿತು.
ಸಾರಥ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವೆ. ನಡೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡು.

ಅರ್ಜುನ—ನಾನಿರುವಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಭಯವೇಕೆ? ನಡೆ.

ದುರೋಧನ—ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯರೇ, ಅರ್ಜುನನು ಅಜ್ಞಾತವಾಸವು ಪೂರ್ತಿ
ಯಾಗುವುದರೊಳಗಾಗಿಯೇ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡನು. ಇನ್ನು ಪುನಃ
ಅರಣ್ಯವಾಸಕ್ಕೆ ಹನ್ನೆರಡುವರುಷ ಹೊರಡಬೇಕು.

ಭೀಷ್ಮ—ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಇಂದಿಗೆ ಅಜ್ಞಾತವಾಸವು ಪೂರೈಸಿತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ
ಅರ್ಜುನನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅವರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕೊಡು.

ದುರೋಧನ—ನಾನೆಷ್ಟುಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಯುದ್ಧವನ್ನೇ ಮಾಡು
ವೆನು. ಎಲೈ ಅರ್ಜುನನೇ, ಕಳ್ಳನಂತೆ ಗೋನಿಕರವನ್ನು ಸಾಗಿಸಿ
ಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಬಂದೆಯಾ? ಬಾ, ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ!

ರಾಗ-ನೋಟ

ದುರೋ—ಬಾರೊ ಬಾರೊ ಬಾರೊ ನಿನ್ನ ಶಿರವ ತೀಳುವೆ |
ದುರುಳ ನಿನ್ನ ಶಿರವ ತರಿದು ಬಿಸುಡುವೆ ನೋಡೋ ||೧||

ಅರ್ಜುನ—ದುರೋಧನನೇ, ನೋಡು ನಿರ್ಮೂಲಗೈಯ್ಯುವೆ ||
ಊರ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುವಂತೆ ಶಿರವ ಛೇದಿಸೆ ||೨||

ದುಶ್ಯಾಸ—ಬಲ್ಲೆ ಬಲ್ಲೆ ನಿನ್ನ ನಾನು ಕೊಲ್ಲುವೆನೆಲೋ
ಮುಲ್ಲಿತನವೆ ಮಾಡಬೇಡ ಹಲ್ಲುಮುರಿವೆನೋ ||೩||

ಅರ್ಜುನ—ದುಶ್ಯಾಸನ ನಿರಾಸನವ ಪೊಂದಿಪೋದೆಲೋ |
ಘಾಸಿಸುವೆ ನಿನ್ನ ನೋಡು ಬಾಣದಿಂದಲಿ ||೪||

ಕರ್ಣ— ಮೂಳನಂತೆ ಬೊಗಳುವೆಕೆ ತಾಳು ಬಾಣಕೆ |
ನಾಲಿಗೆಯ ತೀಳುವೆನು ನಿಲ್ಲು ತೆರಳದೆ ||೫||

ಜುಫನ— ಏತಕಿಂತು ಬೊಗಳುವೆ ಸೂತಪುತ್ರನೇ |
ಘಾತಿಸುವೆ ನಿನ್ನ ನೋಡು ಬಾಣದಿಂದಲೇ ||೬||

ಕಂ || ಬರುವಿರಿ ವ್ಯೂಹ ಕಟ್ಟುತೆ |
ದುರುಳರೆ ಸಮ್ಮೋಹನಾಸ್ತ್ರದಿಂದಲಿ ನಿಮ್ಮಂ ||
ಧರೆಯೊಳು ಮೋಹಿಸುವಂದದಿ |
ಭರದಿಂ ನಾಗೈವೆ ನೋಡು ಯನ್ನಯ ಬಲವಂ ||

(ಎಂದು ಸಮ್ಮೋಹನಾಸ್ತ್ರವಂ ಬಿಡುವನು)

ಬ್ಲರೂ—(ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಬೀಳುವರು.)

ಜುಫನ—ಉತ್ತರನೇ, ಎಲ್ಲರೂ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬಿದ್ದಿರುವರು. ಇವರ ವಸ್ತ್ರ
ಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೆಗೆದುಕೋ, ನಾವು ಹೋಗೋಣ.

ಉತ್ತರ—ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುವನು. (ಹೊರಟುಹೋಗುವರು)

ಜುಫನ—(ಬರುತ್ತಾ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ) ಎಲೈ ಉತ್ತರನೇ, ಈ ಗಾಂಡೀವವನ್ನು
ಬನ್ನೀಮರದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಇಡು. ನಾನು ನನ್ನ ವೇಷವನ್ನು
ತಾಳುವೆನು. (ಎಂದು ನಪುಂಸಕವೇಷವನ್ನು ತಾಳುವನು)

ಉತ್ತರ—(ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡುವನು.)

ಸ್ಥಾನ ೩-ವಿರಾಟನ ಸಭೆ

ಸರ್ಮರಾಯನು ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವನು. ಭೀಮಾರ್ಜುನಾದಿಗಳು
ರಾಜಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವರು)

ರಾಟ (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಎಲೈ ಕಂಕಭಟ್ಟನೇ, ರಾಜಾರ್ಹವಾದ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ
ನೀನು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬಹುದೇ ?

ಜುಫನ—ರಾಜಾಧಿರಾಜನಾದ ಧರ್ಮರಾಯನು ಇಂದ್ರನ ಸಿಂಹಾಸನದಮೇಲೆ
ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಅರ್ಹನಾಗಿರವಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳ
ಕೂಡದೋ ?

ರಾಟ—(ಭಯದಿಂದ) ಹಾಗಾದರೆ ಭೀಮಾದಿಗಳೆಲ್ಲಿರುವರು ?

ಜುಫನ—ವಲಲನೇ ಭೀಮನು, ನಾನೇ ಅರ್ಜುನನು, ದಾಮಗ್ರಂಧ್ರಿಯೇ
ನಕುಲನು, ತಂತ್ರಿಪಾಲನೇ ಸಹದೇವನು, ಸೈರಂಧ್ರಿಯೇ ದ್ರೌಪದಿಯು.
ಒಂದು ವರುಷ ಅಜ್ಞಾತವಾಸವನ್ನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಕಳೆದೆವು. ನಿನಗೆ
ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿರುವೆವು.

ರಾಟ—ಎಲೈ ಪಾಂಡವರೇ, ನೀವೆಂದರಿಯದೆ ನಾನು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧ
ಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಡಬೇಡಿ, ನನ್ನನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ.

ರಾಗ-ಕಮಾಚು, ರೂಪಕ [ಯೇಮಿಶೇತು ಯೆಟುಲಶೇತು]

ಕ್ಷಮಿಸು ಕ್ಷಮಿಸು ಯಮತನೂಜ ನಾ ಮಾಡಿದಪರಾಧವ | ಪ್ರೇಮದಿಂದ
ಪಾಲಿಸೆನ್ನ ನಾ ಮಣಿಯುವೆನು ನಿನಗೆ ||೬|| ತಿಳಿಯದಿಂತು ನಿಮ್ಮ ನಾನು
ಬಳಲಿಸಿದೆ ನೊಂದಿರಕಟ || ಇಳೆಯೋಳ್ಳಿಮಗೆ ಕೇಡು ಬಗೆದ ಖೂಳ
ರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸುವೆ||೧|| ಇಂದು ನಾನು ಧನ್ಯನಾದೆ ನಿಮ್ಮ ಸಂದರುಶನಾದಿ
ಸಂದರಾಂಗನೇ ಯನ್ನ ಮಗಳ ನಿಂದುಕೊಡುವೆ ವಾರ್ಥನಿಗೆ ||೨||

ನಾನು ಧನ್ಯನಾದೆ. ನನ್ನ ರಾಜ್ಯಾದಿ ಸಕಲೈಶ್ವರ್ಯವೂ ನಿಮ್ಮ
ದಾಗಿರುವುದು. ಸಕಲ ಜಯಕ್ಕೂ ಮೂಲಪುರುಷನಾದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ
ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಲಗ್ನಮಾಡುವೆನು. ಇದನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು
ನಡೆಸಿಕೊಡಬೇಕು. ಕೋಪಿಸಲಾಗದು.

ಧರ್ಮ—ಕಂ || ಕೋಪವು ನಮಗನುಚಿತವೆ ಕೇಳು |
ಭೂಪತಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನಾವು ಸುಖದಿಂದಿರುತಂ ||
ಈಪರಿಯೊಂದಬ್ಬವು ನಾವು |
ತಾಪ ನೀಗುತ ಕಳೆದೆವಜ್ಞಾತವನಂ ||

ಅರ್ಜುನ—ಮಹಾರಾಜನೇ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಸಿರುವ
ದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಮಗಳ ಸಮಾನವಾಗಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಮಗನಾದ
ಅಭಿಮನ್ಯುವಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಲಗ್ನಮಾಡು.

ವಿರಾಟ—ಅಪ್ಪಣೆ (ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ನೋಡಿ) ಎಲೈ ಮಂತ್ರಿಯೇ, ಜಾಗ್ರತೆ
ಯಾಗಿ ವಿವಾಹಮಂಟಪವನ್ನಲಂಕರಿಸುವಂತೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸು. ವಿವಾಹಕ್ಕೆ
ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರ ಬಂಧುಜನಗಳಿಗೆ ಲಗ್ನಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಬರೆದು
ಕರೆಸು. ಅವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಬಿದಾರಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸು.

ಮಂತ್ರಿ—ಮಹಾರಾಜನೇ, ಆಜ್ಞೆಯಾದಂತೆ ನಡೆಸುವೆನು(ಎಂದೆಲ್ಲರೂ ತೆರಳುವರು)

ಸ್ಥಾನ ೪-ವಿವಾಹ ಮಂಟಪ

ವಿರಾಟ—ಎಲೈ ಉತ್ತರಿಯೇ, ಈ ಸುಕುಮಾರನಾದ ಅಭಿಮನ್ಯುವನ್ನು
ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ವರಿಸು.

ಉತ್ತರ—(ಸಂತೋಷದಿಂದ)

ರಾಗ-ಸುರಟಿ, ರೂಪಕತಾಳ [ಸುರರಾಜರಾಜನೆ]

ಮದನಸುಂದರನನ್ನು ನಾನತಿಪ್ರೀತಿಯಿಂ ವರಿಸುವೆನು|| ಮುದದಿ ಮಲ್ಲಿಗೆ
ಹಾರಹಾಕುವೆ ಸುಂದರಾಂಗನ ಕೊರಳಿಗೆ ||೧|| ಯನ್ನ ಪುಣ್ಯೋದಯ
ದೊಳಿಗಲು ಸನ್ನತಾಂಗನ ಪೊಂದುತಾ | ಧನ್ಯಳಾದೆನು ಮಾನ್ಯ

ಳಾದೆನು ಮುನ್ನ ತಾಳುವೆ ಮುದವನೂ ||೨|| ಇಂದಿಗೆನ್ನಯ ಭಾಗ್ಯನಿಧಿ
ಯನು ಮೋದದಿದಲಿ ಕಂಡೆನೂ | ಇಂದುವದನನು ಕುಂದರದನನು
ಮುಂದು ಯನ್ನನೂ ಪೊರೆವನೂ ||೩||

(ಎಂದು ಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕುವಳು.)

ಎಲ್ಲರೂ—

ಮಂಗಳ ರಾಗ—ನೋಟ

ರಾಜಸೀ ಮಹೋತ್ಸವದಿ ಮೋದವಾಗಲಿ	೧
ಮೋದವಾಗಲಿ ಸದಾ ಸಂತೋಷವಾಗಲಿ	
ಸಮಸ್ತ ಸೌಖ್ಯದಿಂ ವಧೂವರರು ಮೆಗೆಯಲಿ	೨
ಕಾಮಹರನ ದಯದಿ ನಿರುತ ಸೌಖ್ಯತಾಳಲಿ	
ಧರ್ಮದಿಂ ಸಮಸ್ತ ಜನರು ನಡೆಯುತ್ತಲಿರಲಿ	೩
ಶರ್ಮಾಬ್ಧಿಯೊಳಿರಲಿಯಧರ್ಮ ನೀಗಲೀ	
ಸುರರು ನರರು ಮೋದದಿಂದಲಾಶೀರ್ವದಿಸಲಿ	೪
ಸುರೇಶನಾದ ಶಂಕರೇಶನ ದಯವಿರಲೀ	

ಸೂತ್ರ—ಭರತವಾಕ್ಯಂ ||

ವೃತ್ತ || ಸತ್ಯಂ ಸದ್ಧರ್ಮಮೂಲಂ ಸಕಲದೊಳಿರುತಂ ವೃದ್ಧಿಯಂ ಮಾಳ್ಕೆ
ಯತ್ತಂ | ನಿತ್ಯಂ ಯಾಗಂ ರಚಿಸಲಿ ವಿಬುಧರ್ ಕರ್ಮವಂ
ಬಿಡದೆ ಮತ್ತಂ || ಸ್ತುತ್ಯರ್ ಭೂಪತಿಗಳೆಲ್ಲ ಪೊರೆಯಲಿ ಜಗವಂ
ಸತ್ಯಸನ್ನುತಿಯಿದಂ || ಅತ್ಯಂತಾನಂದದಿಂದಂ ಸುಖಿಸುಗೆ ಸರ್ವ
ಸಮ್ಮೋದದಿಂದಂ ||

ರಾಗ—ಸುರಟಿ, ಆದಿತಾಳ (ಶ್ರೀಭೂವಿನಳಾವರನೆ)

ಮಂಗಳಗೌರೀವರಗೆ | ಗಂಗಾಧರಗೆ ||ಪ|| ಬಾಲಚಂದ್ರಧರಮೌಳಿ
ರುಚಿರಗೆ | ಶೂಲಪಾಣಿಗೆ ಶಿವಗೆ||೧|| ಗಜಚರ್ಮಾಂಬರ ತ್ರಿಜಗವಂದಿತಗೆ | ಅಜಹರ
ವಂದಿತಗೆ ||೨|| ಮಂಗಳರೂಪ ಕುರಂಗಧರನಿಗೆ || ಅಂಗಜಮದಹರಗೆ ||೩||

ಪಾಂಡವಜಯ ನಾಟಕಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ

ಮಂಗಳಮಸ್ತು